

Su Manga Awal

Sia kanu Kitab Taurat

Maguindanaon

2026

© 2026, www.maguindanaon.com

This work is licensed and shareable under the terms of the Creative Commons License:

Attribution-Non Commercial-No Derivative Works (CC BY-NC-ND 4.0)
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

This license allows this work to be shared, copied and redistributed in any medium or format under the following terms: Appropriate credit and a link to the license must be given. The material may not be used for commercial purposes, nor may it be remixed, transformed or built upon.

Bismillah Sir-Rahman Mir-Raheem
Assalamu Alaikum Warahmatullahi Ta'ala Wabarakatuh

Palihala enggu kalilintad sa lekanu a manga lusud'ami sa tian. Katawan nami i balapantag a benal sa lekitanu a manga Maguindanaon i katuntayan su apia ngin a nakadalem kanu kitab, labi-labi den su tudtulan pantag kanu kinapangaden sa dunia. Sia kanu ilemu nu mangatua na madakel i nangakineg tanu a tudtulan makapantag kanu kinapangaden nu Kadenan sa dunia. Na tembu pigkahanda nu Kadenan i makasalin su Kitab makapantag kanu 'Manga Awal' ka enggu tanu mabatia taman sa kasabutan sa mapia su tidtu-tidtu a kahanda nu Kadenan enggu su ukit'u kinapangaden nin sa dunia. Nia sinemulat kanu Kitab'u Manga Awal na su Nabi Musa sia nakanggulalan kanu kabarakat'u Kadenan. Su kadtalu sa English a 'Genesis' na ebpun sa basa a Grik a 'Geneseos' a sia sa basa a Maguindanaon na 'Manga Awal' enggu nia nin maena sa lekitanu na su punan-punan nu dunia taman den kanu langun nu namakadalem lun.

Nia kahanda nu sinemulat kanu nia ba a kitab na asal'a kasabutan tanu sa mapia u ngin ba su ula-ula nu Kadenan. Mabatia bun kanu Manga Awal i pigkahanda nu Kadenan i mangaden sekanin sa taw ka enggu nin kapangungundayan su langun nu pinangaden. Nia nin kahanda na maguyag-uyag su taw a idtagapeda nin su Kadenan sa ukit a kapaginugut, kasimba enggu kapugi kanu kaisa-isa nin a Kadenan. Inenggan nu Kadenan su taw sa baya-baya ugaid'a nia nin lun bu pinangeni na paginugutan sekanin sa senep sa atay. Na guna makambaladusa su taw na inipayag'u Kadenan i saben-sabenal a sekanin

bu i makagaga gemagas enggu mampun kanu dusa nu taw (Manga Awal 3 ayat 21). Na sabapkanu paginugut enggu salig'u Nuh kanu Kadenan na da sekanin makaamung kanu kinadsanaw nu dunia (Manga Awal 6 ayat 7 taman sa ayat 9).

Na su Ibrahim na natalima nin su manga pasad'u Kadenan sabap kanu kinapaginugut'in enggu kanu salig'in kanu Kadenan (Manga Awal 15 ayat 1 taman sa ayat 6, enggu Manga Awal 22 ayat 16 taman sa ayat 18). Na iganat sia ba kanu tudtulan nu Ibrahim na ipebpagilay nu Kadenan su ukit a kinatuman nin kanu langun na manga pasad'in kanu Ibrahim taman sa nakatindeg su bangsa na Israil a su pinamili nu Kadenan. Nia ba su masela a kahanda nu Kadenan na makapangaden sekanin sa bangsa a maginugut, semimba enggu mugi sa lekanin taman sa sia ba makanggulalan kanu bangsa a nia na kapalihalan su langun na taw sia sa liwawaw na dunia.

Na bagu tanu batian su nia ba a kitab na mangeni-ngeni tanu kanu Kadenan sa tabangan tanu nin a katuntayan sa mapia su nakadalem kanu libelu nu Manga Awal a inisulat'u Musa.

Su Manga Awal

sia kanu Kitab Taurat

Su Punan-punan

1 ¹ Na sia kanu punan-punan na pinangaden nu Kadenan su langit enggu lupa. ² Na kanu entu na da pan palas'u dunia, da pan dalem'in enggu nabausan pamun nu malibuteng su kaludan ugaid'a 'bpamagatag-atag^a kanu liwawaw nu ig su Ruh^b nu Kadenan.

³ Na nia pidtalun nu Kadenan na “Maaden su maliwanag” na naaden su maliwanag. ⁴ Daka nailay nu Kadenan i mapia su maliwanag. Na inipitas'in su maliwanag ebpun kanu malibuteng. ⁵ Na nia nin inibedtu kanu maliwanag na malamag enggu nia nin menem inibedtu kanu malibuteng na magabi. Na sinemagad su magabi enggu nakauma su mapita na entu ba su muna-muna a gay.

⁶ Na nia pidtalun nu Kadenan na “Maaden su pageletan^c kanu ig ka enggu makadsenggaya su entu.” ⁷ Na naaden su entu. Maitu ba i kinapangaden nu Kadenan kanu pageletan. Na pinadsenggaya nin su ig

^a 1:2 **'bpamagatag-atag** Sia sa Hibru na makamana-mana su ina nu manuk a 'bpelendeman nin su manga leman nin. Nia nin maena na di pebpitasen nu Kadenan su pinangaden.

^b 1:2 **Ruh** Nia bun ba su *Ruhhul Allah* enggu sa basa a Hibru na *Ruah*. Mailay i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^c 1:6 **pageletan** Nia ba su *kawang-kawangan* a nakapagelet kanu ig sa kababan enggu su ig sa kapuluan a mana su ulan.

Su Manga Awal 1

a tampal sa baba kanu ig a tampal sa pulu. ⁸ Nia inibedtu nu Kadenan kanu pageletan na kawang-kawangan. Daka sinemagad su magabi enggu nakauma menem su mapita na entu ba su ikadua a gay.

⁹ Na nia pidtalun nu Kadenan na “Endidilimuda su ig sa kababan nu kawang-kawangan enggu embuat menem su mamala a lupa.” Na naaden su entu. ¹⁰ Na nia inibedtu nu Kadenan kanu mamala a lupa na kalupan enggu nia nin menem inibedtu kanu ig a nangalimud na lagat. Daka nailay nu Kadenan i mapia su entu. ¹¹ Na nia pidtalun nu Kadenan na “Mapaetu su kalupan sa uman i embalangan na 'bpamangetu sia sa liwawaw na dunia a mana su pamulan a mapaguni enggu su langun nu 'bpamangunga a aden lagas'in.” Na naaden su langun nu entu. ¹² Na namangetu kanu kalupan su langun nu 'bpamangetu sia sa liwawaw na dunia a mana su pamulan a mapaguni enggu su langun nu 'bpamangunga a aden lagas'in. Na nailay nu Kadenan i mapia su entu. ¹³ Daka sinemagad su magabi enggu nakauma menem su mapita na entu ba su ikatelu a gay.

¹⁴ Na nia pidtalun nu Kadenan na “Maaden lu kanu kawang-kawangan su manga pakatayaw^d asal'a makadsenggaya su malamag enggu su magabi. Na nia bun ba i maumbal a tanda kanu manga timpu, kanu manga gay enggu kanu manga lagun. ¹⁵ Na su manga pakatayaw lu kanu kawang-kawangan na entu ba i makatayaw kanu liwawaw na dunia.” Na naaden su langun nu entu. ¹⁶ Na maitu ba i kinalimbag'u Kadenan kanu dua timan a masela a pakatayaw enggu su manga bitun. Na su

^d 1:14 **pakatayaw** Nia nin maena sa Hibru na *palitan* atawa ka *sulu*. Na nia ba su senang, su ulan-ulan enggu su manga bitun.

Su Manga Awal 1

pakasulaleng i katayaw i pakapagkatayaw^e kanu kagagabian enggu su malubay menem i katayaw i pakapagkaliwanag^f kanu kalalamagan. ¹⁷Na inibetad'u Kadenan su entu lu kanu kawang-kawangan ka enggu nin 'gkatayawan su dunia, ¹⁸makapagkaliwanag kanu malamag enggu kanu magabi enggu makapadsenggaya kanu maliwanag enggu kanu malibuteng. Daka nailay nu Kadenan i mapia su entu. ¹⁹Na sinemagad su magabi enggu nakauma menem su mapita na entu ba su ikapat a gay.

²⁰Na nia pidtalun nu Kadenan na “Maaden kanu ig su langun nu embalangan na balangiawa sa ig enggu maaden bun su manga papanuk lu kanu kawang-kawangan.” ²¹Na maitu ba i kinapangaden nu Kadenan kanu mangasela a balangiawa lu kanu lagat enggu su langun nu ped pan a embalangan na balangiawa a 'bpaguyag-uyag kanu ig taman den kanu uman i embalangan nu manga papanuk. Daka nailay nu Kadenan i mapia su entu. ²²Na pinalihalan nu Kadenan su langun nu entu sa nia nin pidtalun na “Pagkadakel kanu enggu payapat kanu kanu lagat. Mapagkadakel bun su langun nu manga papanuk sia sa liwawaw na dunia.” ²³Na sinemagad su magabi enggu nakauma menem su mapita na entu ba su ikalima a gay.

²⁴Daka pidtalun nu Kadenan i “Embuat kanu kalupan su uman i embalangan na balangiawa a mana su pangangayamen enggu su manga malanap-lanap taman den kanu uman i embalangan nin a talaw a binatang sia sa liwawaw na dunia.” Na naaden su langun nu entu. ²⁵Na maitu ba i kinalimbag'u Kadenan kanu uman i embalangan nu talaw a

^e 1:16 ***pakapagkatayaw*** Nia nin maena sa Hibu na su senang i makamana-mana pendatu kanu kagagabian.

^f 1:16 ***pakapagkaliwanag*** Nia nin maena sa Hibu na su ulan-ulan i makamana-mana pendatu kanu kalalamagan.

Su Manga Awal 1

binatang, embalangan na pangangayamen enggu embalangan na manga malanap-lanap. Daka nailay nu Kadenan i mapia su entu.

²⁶ Na nia pidtalun nu Kadenan na “Lemimbag^g tanu sa manusia a makaalung-alung^h sa lekitanu a makakamal kanu manga seda, kanu 'bpamelayug lu kanu kawang-kawangan, kanu manga binatang enggu kanu langun nu malanap-lanap taman den kanu langun nu lu kanu liwawaw nu dunia.”

²⁷ Na guna su maitu na pinangaden nu Kadenan su manusia a makaalung-alung sa lekanin.

Na sia kanu alung-alung'u Kadenan
na pinangaden su manusia,
magidsan su mama enggu su babay.

²⁸ Na pinalihalan silan nu Kadenan sa nia nin pidtalun na “Pagkadakel kanu enggu payapat kanu kanu lusud'u dunia taman sa 'gkiug-kiugi nu su entu. Kamali nu su langun na seda lu kanu didalem'u lagat enggu su langun na 'bpamelayug lu kanu kawang-kawangan taman den kanu langun na binatang kanu kalupan.” ²⁹ Daka nia pidtalun nu Kadenan na “Pakikineg kanu sa mapia! Ibpagenggay ku sa lekanu su langun na embalangan na 'bpamangetu sia sa liwawaw na dunia a mana su pamulan

^g 1:26 **Lemimbag** Su ukit a kinaumbal'u Kadenan kanu muna-muna a taw na kinemua sekanin sa lupa ka pibpalasan nin sa taw. Na iniyupan nu Kadenan sa napas ka enggu kaadenan na ngiawa. Mabatia su nia kanu Manga Awal 2 ayat 7 sia kanu Kitab Taurat.

^h 1:26 **makaalung-alung** Nia nin ped a maena na *makalagid*. Nia nin maena na aden inenggay nu Kadenan kanu manusia a makalagid sa lekanin. Mabatia su nia sia kanu Manga Awal 1 ayat 27, Manga Awal 5 ayat 1, enggu Manga Awal 9 ayat 6 sia kanu Kitab Taurat.

Su Manga Awal 1–2

a mapaguni enggu su langun nu 'bpamangunga a aden lagas'in. Na entu ba i mabaluy a makan nu.

³⁰“Na ibpagenggay ku bun su pamumulanen a makan nu langun nu embalangan na pangangayamen apeg den su manga talaw a binatang enggu su 'bpamelayug lu sa kawang-kawangan taman den kanu langun nu 'bpaguyag-uyag sa liwawaw nu lupa.” Na nanggula su langun nu entu.

³¹Na nailay nu Kadenan i sangat i kapia nu langun nu pinangaden nin. Daka sinemagad su magabi enggu nakauma menem su mapita na entu ba su ikanem a gay.

2¹Na maitu ba i kinaimasad mangaden kanu langit enggu lupa taman den kanu langun na namakadalem lun. ²Guna mapasad'u Kadenan su kinapangaden nin a entu na nangintelenenⁱ sekanin kanu ikapitu a gay.

³Daka pinambalilidseki nu Kadenan su ikapitu a gay ka sinuti nin kagina entu ba su gay a nangintelenen sekanin kanu kinapangaden nin.

Su Adam enggu su Siti Hawa

⁴Nia ba su nakasulat makapantag kanu inipapangaden^j kanu langit enggu su lupa sa kanu kinapangaden lun.

ⁱ **2:2 nangintelenen** Nia nin maena na napasad'u Kadenan su kinapangaden nin kanu dunia.

^j **2:4 inipapangaden** Nia nin maena sa basa a Hibru na *manga tupu*. Nia maena nu tupu sia na su napangaden a sia nakabpun kanu langit enggu lupa. Mailay i nia sia kanu Manga Awal 5 ayat 1, Manga Awal 6 ayat 9, Manga Awal 10 ayat 1, Manga Awal 11 ayat 10, Manga Awal 11 ayat 27, Manga Awal 25 ayat 12, Manga Awal 25 ayat 19, Manga Awal 36 ayat 1 enggu Manga Awal 37 ayat 2.

Su Manga Awal 2

Guna 'bpangadena nu Kadenan a Mapulu^k su langit enggu lupa na ⁵ da pan 'bpamangetu a manga utan enggu pamumulanen sia kanu liwawaw nu dunia kagina da pan 'gkahanda nu Kadenan a Mapulu i mulan. Saleta mambu na da pan taw a makapangangawid kanu lupa. ⁶ Ugaid'a aden lenus^l a lu pakabpun kanu lupa, na entu ba i pakabubu kanu kalupan.

⁷ Daka linemimbag su Kadenan a Mapulu sa taw^m a ebpun kanu libubuk entu pan ka gininawan nin lu kanu ngilung sa napas a 'bpagenggay sa uyag-uyag taman sa mimbalangiawa su taw. ⁸ Guna su maitu na minumbal su Kadenan a Mapulu sa pamumulanen lu kanu dalepa a bedtuan sa Eden a tampal sa sebangen ka lu nin ba inibetad su taw a linimbag'in. ⁹ Daka napaetu sekanin lu ba sa langun na embalangan na kayu a makalilini i palas'in enggu mapia a pegken i unga nin. Na lu ba kanu luk'u entu a pamumulanen su kayu a pakaenggay sa uyag-uyag enggu su kayu a pakaenggay sa kataw pantag sa mapia enggu mawag.

¹⁰ Na aden lawas'a ig a lu pakabpun kanu Eden enggu entu ba i pakaiwasa kanu pamumulanen. Iganat lu ba na midsapak su lawas'a ig taman sa mimbaluy a pat timan a lawas'a ig. ¹¹ Nia bedtuan kanu ika-isa a lawas'a ig na Pisun enggu lu i entu pakatuga kanu embala-bala nu

^k 2:4 **Kadenan a Mapulu** Nia nin maena sa basa a Hibru na *Kadenan a Da Nabpunan* nin atawa ka *Kadenan a 'Gkabpunan na Uyag-Uyag a Da Taman* nin. Nia ba i ingala nu Kadenan a inipayag'in kanu Nabi Musa a sia nakadalem kanu Kinaliu 3 ayat 14 taman sa 15 sia kanu Kitab Taurat.

^l 2:6 **lenus** Di 'gkatalanged i maena nin sa basa a Hibru. Basi *lenus* udi na basi *lawas'a ig* atawa ka *bualan* a pakabubu kanu kalupan. Dikena menem ulan ugaid'a entu ba i pakabubu kanu langun na lupa.

^m 2:7 **taw** Nia nin maena sa Hibru na *adam* ebpun sa kadtalu a *adama* a nia nin maena na lupa.

Su Manga Awal 2

kalupan sa Habila a aden manga bulawan nin. ¹²Na pagelin i bulawanⁿ nu entu a dalepa. Madakel bun lu ba i bidiliu^o enggu palamata a uniks. ¹³Na nia menem bedtuan kanu ikadua a lawas'a ig na Gihun enggu lu i entu pakatuga kanu kalupan sa Kus. ¹⁴Su ikatelu menem a lawas'a ig na bedtuan sa Tigris^p enggu lu i entu pakatuga tampal sa sebangen nu dalepa a Asur.^q Na Yupratis^r menem i bedtuan kanu ikapat a lawas'a ig.

¹⁵Daka inibetad'u Kadenan a Mapulu lu kanu pamumulanen a entu sa Eden su taw ka enggu nin 'gkapangangawidan enggu 'gkatiakapan su entu. ¹⁶Nia inisugu nu Kadenan a Mapulu sa lekanin na “Makambaya-baya ka sa kakan kanu manga unga nu kayu kanu pamumulanen ¹⁷nia tabia a di nu kapakayan a kanen na su unga nu kayu a pakaenggay sa kataw pantag sa mapia enggu mawag. Da ka a benal keman kanu unga nu kayu ba a entu ka saben-sabenal a matay^s ka kanu entu demun ba a gay.”

ⁿ **2:12 *pagelin i bulawan*** Nia nin maena na da pan ukit sa makina enggu da a benal simbul-simbul'in.

^o **2:12 *bidiliu*** Nia nin maena sa Hibru na *bedula* atawa ka sa English na *bdellium*. Basi muntia a mana katia i kalingaw nin atawa ka basi su 'bpagumbalen a kamutan.

^p **2:14 *Tigris*** Su ikatelu ba a nia a lawas'a ig na sampay saguna na nia bun ba i ipembedtu lun enggu lu bun i entu matun sa Iraq.

^q **2:14 *Asur*** Di 'gkatalanged u ngin a dalepa i Asur. Basi nia ba su andang a dalepa a Asiria. Nakaludep i nia a dalepa saguna sa Iraq. Paganay na ciudad su dalepa ba a nia a Asur enggu lu ba nakabetad paganay su gubilnu na Asiria.

^r **2:14 *Yupratis*** Su ikapat ba a nia a lawas'a ig atawa ka pulangi na sampay saguna na nia bun ba i ipembedtu lun enggu lu bun i entu matun sa Iraq.

^s **2:17 *matay*** Nia maena nu kapatay sia na makapitas den silan kanu Kadenan. Dikena su matakapala a kapatay nu taw. Mabatia bun i nia kanu Manga Awal 3 ayat 3 sia kanu Kitab Taurat.

Su Manga Awal 2

¹⁸Na guna su maitu na pidtalu nu Kadenan a Mapulu i “Dikena mapia kanu mama i dala tagapeda nin. Pangadenan ku sekanin sa makadait sa lekanin a makatabang lun.” ¹⁹Na linimbag'u Kadenan a Mapulu su langun na embalangan na binatang enggu langun na embalangan na papanuk sa kawang-kawangan a ebpun sa lupa. Na pinaubay nin den ba a entu lu kanu mama ka enggu nin madsusuliman u ngin i ipamedtu nin lun. Na apia ngin i ibedtu nu mama kanu manga balangiawa na entu den ba i manga ngala nilan. ²⁰Na pinamedtuan den mambu nu mama sa ngala su langun na embalangan na pangangayamen, su manga papanuk sa kawang-kawangan enggu su manga talaw a binatang. Ugaid'a dala natun nu mama a makadait sa lekanin a makatabang lun. ²¹Tembu pinatulug'u Kadenan a Mapulu su mama taman sa nakatulug a benal. Na kanu kapedtulug'in na inabat'u Kadenan a Mapulu su satiman kanu gusuk'in, entu pan ka pinadtikup'in su pali. ²²Na su gusuk ba a entu a inabat'u Kadenan a Mapulu lu kanu mama i binaluy nin a babay enggu iniubay nin lu kanu mama. ²³Daka nia pidtalu nu mama na

“Saguna na nia den su tulana a ebpun kanu tulana ku,
su sapu a ebpun kanu sapu ku.

Na kagina ka ebpun sekanin kanu mama^t
na babay^u i ibedtu sa lekanin.”

²⁴Na nia ba i sabapan a pitasen nu mama su ama nin enggu su ina nin ka enggu nin makadtampung su kaluma nin sa mana sakabadan bu silan.

^t 2:23 **mama** Sa basa a Hibru na *is*.

^u 2:23 **babay** Sa basa a Hibru na *isia*.

Su Manga Awal 2–3

²⁵ Na su babay enggu su mama na apia nakagkawas-kawas silan na di nilan ipegkaya i uman i isa kanilan.

Su Kinasasat taman sa Kinambaladusa nu Taw

3 ¹ Na sia kanu langun na binatang a pinangaden nu Kadenan a Mapulu na su nipay^v i sangat a tagakalen sa langun. Nia nin inidsa kanu babay na “Benal ba a pidtal^u nu Kadenan i di kanu kapakayan a keman kanu apia ngin a unga nu kayu sia kanu pamumulan^{an}?” ² Nia inisumpat^u babay kanu nipay na “Kapakayan kami a keman kanu unga nu manga kayu sia kanu pamumulan^{an}. ³ Nia tabia a di nami kapakayan a kanen na su unga nu kayu a lu kanu luk^u pamumulan^{an}. Nia pidtal^u nu Kadenan na u keman kami kanu unga nu entu a kayu atawa ka apia amin nami bu na natatalanged a matay^w kami.” ⁴ Daka nia inisumpat^u nipay kanu babay na “Sab^{en}-sab^{en}al a di kanu matay. ⁵ Kagina katawan man nu Kadenan i endaw demun i kakan nu kanu entu a unga na kaadenan kanu na sabut. Na mabaluy kanu den ba a entu a mana su Kadenan ka katawan nu den u ngin i mapia enggu mawag.” ⁶ Na guna madsima-sima nu babay i su unga nu kayu a entu na mapia a pegken enggu mapia i palasⁱⁿ taman sa makalilini a benal kagina makaenggay sa sabut, na kinua nin enggu kinan nin. Na inenggan nu babay su kaluma nin taman sa kinan nin mambu su entu. ⁷ Daka kanu entu demun ba na naadenan silan na sabut enggu

^v **3:1 nipay** Di 'gkasigulu u ngin i kasela nin a nipay enggu sekanin su Datu na Giadsal ugaid'a nagigiling bu sa nipay. Madakel pan i kasabutan tanu pantag sa nia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtal^u kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^w **3:3 matay** Nia maena nu kapatay sia na makapitas den silan kanu Kadenan. Dikena su matakapala a kapatay nu taw.

Su Manga Awal 3

napamikil'ilan i nakagkawas-kawas silan. Guna su maitu na napadtatambil silan sa manga laun^x ka minumbal silan sa makadapeng kanu lawas'ilan.

⁸ Na guna su pedsukilep den na nakineg'ilan su kabpelakaw nu Kadenan a Mapulu lu kanu pamumulan. Daka pinagenan nilan su Kadenan a Mapulu lu kanu pageletan nu manga kayu nu pamumulan. ⁹ Ugaid'a tinawag'u Kadenan a Mapulu su mama enggu inidsan nin sa “Endaw ka?” ¹⁰ Na nia inisawal'u mama na “Nakineg ku su kabpelakaw nengka sia kanu pamumulan enggu nagilekan aku kagina nakagkawas-kawas aku tembu ba nagenaku.” ¹¹ Daka inidsan nu Kadenan a Mapulu sa “Entain i midtalu sa leka sa nakagkawas-kawas ka? Ngintu, kineman ka kanu unga nu kayu a inisapal ku a di 'gkapakayan a pegken?” ¹² Na nia inisumpat'u mama na “Kagina su babay a inenggay nengka a maped ku na inenggan aku nin kanu unga taman sa kinan ku mambu.” ¹³ Na guna su maitu na inidsan nu Kadenan a Mapulu su babay sa “Ngin i nia ba a pinggula nengka?” Nia inisawal'u babay na “Pinagakalan aku nu nipay tembu ba nakan ku.”

¹⁴ Daka nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu kanu nipay na

“Sabap kanu nan a pinggula nengka
na seka bu i idsinta kanu langun nu pangangayamen
enggu kanu langun nu manga binatang sia sa liwawaw na dunia.
Na temakas ka bu sa kapananap'engka

^x **3:7 laun** Su nia ba a laun na laun na kayu a *fig*. Dala pagidsan nin su nia ba a laun sia sa dalepa na Maguindanao. Ugaid'a mangaulad su laun nin a entu ba i pinadtatambil'ilan. Madakel pan i kasabutan tanu pantag kanu nia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtaluk* kanu *Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Su Manga Awal 3

enggu taman a bibiag ka pan
na demila ka bu lu kanu libubuk.

¹⁵ Na seka enggu su babay
na pambunuan ku
maitu bun su tupu nengka enggu su tupu^y nin.
Na su tupu nu babay
i gemesa kanu ulu nengka
ugaid'a bukan nengka su palu nin.”

¹⁶ Daka nia menem pidtalun nu Kadenan a Mapulu kanu babay na

“Sangat a pakapasangan ku seka kanu kagkagingay nengka
enggu makin mangilut i kagkapasang'in
kanu timpu na kambata nengka.

Ugaid'a apia ka maitu
na mapangingalap'engka^z bun su kaluma nengka
enggu sekanin i endatu sa leka.”

¹⁷ Nia nin menem pidtalun kanu Adam na

“Kagina ka pinakikineg'engka su kaluma nengka
taman sa kinan nengka su unga nu kayu

^y 3:15 Sia sa basa a Hibru na su kadthalu a **tupu** na kapakayan bun a nia nin maena na *manga tupu* atawa ka *tupu*.

^z 3:16 **mapangingalap** Sia sa Hibru na di 'gkatalanged u nia nin maena na *mapangingalap* atawa ka 'gkiug-kiugan.

Su Manga Awal 3

a inisapal ku sa leka a di nengka kanen
na idsinta su lupa sabap sa leka.

Na taman sa bibiag ka pan
na nia nengka bu di pagatingen na lugu
asal bu na makakan ka.

¹⁸ Nia mamangetu kanu lupa
na manga teneken a utan
ugaid'a nia nengka kanen na su unga nu pamumulanen.

¹⁹ Makasabpet ka sa makan
sia makanggulalan kanu igis'u ating'engka
taman sa kambalingan nengka kanu lupa
kagina lupa bun i nabpunan nengka.

Na kagina ka libubuk ka bun nakabpun
na sa libubuk ka bun makambalingan.”

²⁰ Na binedtuan nu mama su kaluma nin sa Siti Hawa^a kagina sekanin
su ina nu langun nu manusia. ²¹ Na pimbagekasan nu Kadenan a Mapulu
sa upis'a binatang su Adam enggu su kaluma nin. ²² Daka nia pidtalun nu
Kadenan a Mapulu na “Ilay nu! Makalagid den su taw sa lekitanu kagina
katawan nilan den u ngin i mapia enggu mawag. Kagina ka maitu na di
den dait a sugutan silan a makakan kanu unga nu kayu a pakaenggay sa
uyag-uyag ka u sugutan silan na di den ba a entu silan matay.”

²³ Guna su maitu na pinaawa silan nu Kadenan a Mapulu lu kanu
pamumulanen sa Eden ka enggu nilan 'gkapangangawidan su lupa a

^a 3:20 **Siti Hawa** Nia maena nu *hawa* sa basa a Hibu na *uyag-uyag*, sa basa a English na *living, life*.

Su Manga Awal 3–4

awal'ilan. ²⁴Na guna den silan makapaawa lu kanu pamumulan na minetad su Kadenan a Mapulu sa manga malaikat^b enggu pedtatalinggi a sundang a 'bpangalaw-kalaw lu temampal kanu sebang nu pamumulan sa Eden ka enggu nin 'gkatamengan su lalan a ipedsangul kanu kayu a pakaenggay sa uyag-uyag a da taman nin.

Si Kabil enggu si Habil

4 ¹Na dinulug'u Adam su kaluma nin a su Siti Hawa. Na migkagingay sekanin taman sa mimbata a binedtuan nin sa Kabil.^c Nia pidtalu nu Siti Hawa na “Kanu tabang'u Kadenan a Mapulu na nakambata aku sa wata a mama.” ²Na nakambata menem sekanin 'bpaluman sa ali ni Kabil a nia nin inibedtu lun na si Habil.^d Na nia pigkaselanan ni Habil na kapedtuganul sa manga ayam enggu si Kabil menem na kabpangangawid.

³Na naipus su manga timpu, na aden isa a gay a nananggit si Kabil sa unga nu nasabpet'in ka inenggay nin a umun^e kanu Kadenan a Mapulu.

⁴Na si Habil menem na nia nin pinananggit na mangasebud^f a sapu nu

^b **3:24 manga malaikat** Sa basa a Hibu na *kirub*. Dikena i nia kadsalilidan a malaikat, aden papak'in enggu entu ba i pedtameng kanu lalan a ipedsangul kanu kayu a pakaenggay sa uyag-uyag.

^c **4:1 Kabil** Su ngala a nia na makalagid kanu kadtalu sa Hibu a nia nin maena na *naadenan*.

^d **4:2 Habil** Sia sa Hibu na *Hebel*, nia nin maena na *napas* atawa ka *sengaw*.

^e **4:3 umun** Sia sa basa a Hibu na *minha* a nia nin maena na *su ibpagenggay kanu Kadenan*. Madakel pan i kasabutan tanu pantag kanu nia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^f **4:4 mangasebud** Nia nin maena sa Hibu na *pinamili a mapia sa langun*.

Su Manga Awal 4

muna-muna a manga pipis'u pangangayamen nin. Na sangat a nasuatan nu Kadenan a Mapulu si Habil enggu su inenggay nin a umun. ⁵ Ugaid'a si Kabil enggu su inenggay nin a umun na dala kasuati nu Kadenan a Mapulu. Na sabap sa entu na sangat a nalipunget si Kabil taman sa nakumu-kumu su beneng'in. ⁶ Guna su maitu na inidsan nu Kadenan a Mapulu si Kabil sa “Ngintu ka 'gkalipunget ka enggu nginan ka nakumu-kumu i beneng'engka? ⁷ U mana bu man ka mapia i penggulan nengka na natatalanged a matalima ka. Ugaid'a u nia nengka enggulan i dikenan mapia na makatibpu ka den sa ngali na buaya. Kagina pegkiugan ka a benal 'bpagulipen nu kabaladusan ugaid'a dait a malepas'engka su entu.”

⁸ Na aden isa a gay a inenggat'i Kabil su ali nin a si Habil sa nia nin pidtalu na “Lemu ta kanu malinawag.” Na guna su lu den silan kanu 'bpangangawidan na sinugkuban ni Kabil su ali nin a si Habil ka binunu nin. ⁹ Daka inidsan nu Kadenan a Mapulu si Kabil sa “Endaw su ali nengka a si Habil?” Na nia nin inisumpat na “Di ku katawan. Enduken, saki ba i pedtuganul kanu ali ku?” ¹⁰⁻¹¹ Daka nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu na “Ngin i pinggula nengka a nan? Su lugu nu ali nengka a nakatuga lu kanu lupa na 'bpananawag 'bpangeni sa laki sa tabang. Na kagina ka pinatuga nengka su lugu nu ali nengka na tiuban ku seka ka bugawn ku seka kanu lupa taman sa di ka den makapangangawid. ¹² Na amaika pangangawidan nengka su lupa na di ka nin pasabpeten sa mapia. Dala natatalanged a kapangintelenan nengka taman sa endadalaug ka sia sa liwawaw na dunia.” ¹³ Na nia nakasumpat'i Kabil kanu Kadenan a Mapulu na “Sangat i kapasang'in su kasiksan a nan sa laki. ¹⁴ Ilay ka ba, binugaw aku nengka saguna sia kanu kalupan enggu makawatan aku

Su Manga Awal 4

den kanu kaadapan nengka. Na da den kapangintelenan ku taman sa endadalaug aku bu kanu liwawaw nu dunia. Na apia entain i makailay sa laki na bunun aku nin.” ¹⁵ Ugaid'a nia lun inisumpat'u Kadenan a Mapulu na “Di i entu manggula! Ka apia entain i munu sa leka na isuli ka sa makapitu takep.” Daka tinaguan nu Kadenan a Mapulu si Kabil sa tanda asal'a kasapalan su apia entain a miug lun mimatay. ¹⁶ Guna su maitu na minawa si Kabil kanu adapan nu Kadenan a Mapulu ka lu sekanin mindadalepa sa kalupan a bedtuan sa Nud^g a temampal kanu sebangen nu pamumulanen a Eden.

¹⁷ Na dinulug'i Kabil su kaluma nin enggu migkagingay taman sa mimbata sa wata a mama a binedtuan nilan sa Inuk. Daka napatindag si Kabil sa ciudad a binedtuan nin kanu ngala nu wata nin a si Inuk. ¹⁸ Na si Inuk ba a nia i ama ni Irad enggu si Irad menem i ama ni Mihuyail. Na si Mihuyail menem i ama ni Mitusail enggu si Mitusail i ama ni Lamik. ¹⁹ Na nangaluma si Lamik sa dua kataw a babay. Nia ngala nu nauna a kaluma nin na si Ada enggu nia menem temundug na si Zila. ²⁰ Nia nambata ni Ada na si Yabal, na sekanin i punsuan nu lu 'bpamegkaleben sa balung-balung a tuleda a aden manga pangangayamen nin. ²¹ Aden ali ni Yabal a nia nin ngala na si Yubal, na sekanin menem i punsuan nu manga pakukutiapi enggu su papapalendag. ²² Na aden bun mambu wata ni Zila a nia nin ngala na si Tubal-Kabil, na sekanin menem i punsuan nu manga panday sa galang enggu putaw. Aden bun suled'i Tubal-Kabil a babay a nia nin ngala na si Naama.

²³ Na nia pidtalu ni Lamik kanu dua kataw a kaluma nin na

^g 4:16 **Nud** Sa basa a Hibru na nia nin maena na *pendadalaug*.

Su Manga Awal 4

“Pakikineg aku nu Ada enggu Zila!

Itagu nu sa ginawa su edtalun ku!
Aden binunu ku a manguda a mama
kagina pinalian aku nin.

Inimatayan ku

sabap sa pinakasakitan aku nin.

²⁴Na u makapitu takep kasulian

su apia entain a munu kani Kabil
na makapitupulu enggu pitu takep menem kasulian
su apia entain a munu sa laki.”

Si Sit enggu si Inus

²⁵Na dinulug 'bpaluman nu Adam su kaluma nin enggu mimbata menem sa wata a mama. Nia lun inibedtu nu Siti Hawa na Sit^h kagina nia nin pidtalu na “Inenggan aku nu Kadenan sa ped a wata a sambi kani Habil kagina binunu sekanin ni Kabil.” ²⁶Na nakambata bun mambu sa wata a mama si Sit enggu binedtuan nin sa Inus.ⁱ Na iniganat den kanu entu ba a timpu na linemudsu den semimba su manga taw sia kanu ingala nu Kadenan a Mapulu.

^h 4:25 **Sit** Su nia a ngala na makalagid kanu kadtalu sa basa a Hibru a nia nin maena na *inenggay*.

ⁱ 4:26 **Inus** Nia nin maena sa Hibru na *manusia*.

Su Manga Awal 5

Su Tupu nu Nabi Adam taman den kanu Nabi Nuh

5¹ Nia ba su nakasulat makapantag kanu tarsilan nu manga tupu nu Adam.

Kanu gay a pinangaden nu Kadenan su taw na pinangaden nin a sia luyud kanu alung-alung'in.^j ² Pinangaden nin silan a mama enggu babay taman sa pinalihalan nin silan. Na kanu entu bun ba a gay na binedtuan nin silan sa Manusia.^k

³ Na guna su nakamagatus enggu telupulu lagun den su umul'u Adam na pimbata su wata nin a mama a nia nin lun inibedtu na si Sit. Na sinemeged^l a benal sa lekanin si Sit. ⁴ Na iganat kanu kinambata kani Sit na naumanan pan sa walu gatus lagun su umul'u Adam enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay. ⁵ Tembu nakasaut pan su umul'u Adam sa nakasiyaw gatus enggu telupulu lagun entu pan ka minatay sekanin.

⁶ Guna su nakamagatus enggu lima lagun den su umul'i Sit na pimbata su wata nin a mama a si Inus. ⁷ Na iganat kanu kinambata kani Inus na naumanan pan sa walu gatus enggu pitu lagun su umul'i Sit enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay. ⁸ Tembu nakasaut pan su umul'i Sit sa nakasiyaw gatus enggu sapulu enggu dua lagun entu pan ka minatay sekanin.

^j **5:1 *alung-alung'u Kadenan*** Di 'gkatalanged i maena nin u *palas* atawa ka *makalagid* ugaid'a dikena su badan nu taw.

^k **5:2 *Manusia*** Sia sa Hibru na *Adam*.

^l **5:3 *sinemeged*** Magidsan su kadtalu a inusal sa Hibru a nia nin maena na *alung-alung*. Magidsan i *palas* enggu guay-guay na miniling kanu ama nin.

Su Manga Awal 5

⁹ Guna su nakasiyawpulu lagun den su umul'i Inus na pimbata su wata nin a mama a si Kinan. ¹⁰ Na iganat kanu kinambata kani Kinan na naumanan pan sa walu gatus enggu sapulu enggu lima lagun su umul'i Inus enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay. ¹¹ Tembu nakasaut pan su umul'i Inus sa nakasiyaw gatus enggu lima lagun entu pan ka minatay sekanin.

¹² Guna su nakapitupulu lagun den su umul'i Kinan na pimbata su wata nin a mama a si Mahalalil. ¹³ Na iganat kanu kinambata kani Mahalalil na naumanan pan sa walu gatus enggu patpulu lagun su umul'i Kinan enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay. ¹⁴ Tembu nakasaut pan su umul'i Kinan sa nakasiyaw gatus enggu sapulu lagun entu pan ka minatay sekanin.

¹⁵ Guna su nakanempulu enggu lima lagun den su umul'i Mahalalil na pimbata su wata nin a mama a si Yarid. ¹⁶ Na iganat kanu kinambata kani Yarid na naumanan pan sa walu gatus enggu telupulu lagun su umul'i Mahalalil enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay. ¹⁷ Tembu nakasaut pan su umul'i Mahalalil sa nakawalu gatus enggu siyawpulu enggu lima lagun entu pan ka minatay sekanin.

¹⁸ Guna su nakamagatus enggu nempulu enggu dua lagun den su umul'i Yarid na pimbata su wata nin a mama a si Inuk. ¹⁹ Na iganat kanu kinambata kani Inuk na naumanan pan sa walu gatus lagun su umul'i Yarid enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay. ²⁰ Tembu nakasaut pan su umul'i Yarid sa nakasiyaw gatus enggu nempulu enggu dua lagun entu pan ka minatay sekanin.

Su Manga Awal 5

²¹ Guna su nakanempulu enggu lima lagun den su umul'i Inuk na pimbata su wata nin a mama a si Mitusila. ²² Na iganat kanu kinambata kani Mitusila na naguyag-uyag pamun si Inuk sa dalem'a nakatelu gatus lagun a inidtagapeda nin su Kadenan^m enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay. ²³ Tembu nakasaut pan su umul'i Inuk sa nakatelu gatus enggu nempulu enggu lima lagun. ²⁴ Na naguyag-uyag si Inuk sa ikelas kanu Kadenan. Na dala sekanin ukit sa kapatayⁿ kagina kinua sekanin nu Kadenan.

²⁵ Guna su nakamagatus enggu walupulu enggu pitu lagun den su umul'i Mitusila na pimbata su wata nin a mama a si Lamik. ²⁶ Na iganat kanu kinambata kani Lamik na naumanan pan sa pitu gatus enggu walupulu enggu dua lagun su umul'i Mitusila enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay. ²⁷ Tembu nakasaut pan su umul'i Mitusila sa nakasiyaw gatus enggu nempulu enggu siyaw lagun entu pan ka minatay sekanin.

²⁸ Guna su nakamagatus enggu walupulu enggu dua lagun den su umul'i Lamik na pimbata su wata nin a mama. ²⁹ Daka nia nin lun inibedtu na Nuh^o ka nia nin pidtalun na “Su wata ba a nia i makalimpang sa lekitanu kanu mapasang a galebek a ebpun kanu lupa a inidsinta nu Kadenan a Mapulu.” ³⁰ Na iganat kanu kinambata kanu Nuh na naumanan pan sa lima gatus enggu siyawpulu enggu lima lagun su umul'i Lamik enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga

^m 5:22 *inidtagapeda nin su Kadenan* Mabatia bun i nia sia kanu Manga Awal 5 ayat 24 enggu Manga Awal 6 ayat 9.

ⁿ 5:24 *dala sekanin ukit sa kapatay* Sia sa basa a Hibru na *nalangiap*. Mailay i nia kanu Sulat kanu Manga Taw a Hibru 11 ayat 5 sia kanu Kitab Injil.

^o 5:29 *Nuh* Su nia a ngala na makalagid kanu kadtalu a *makalimpang*.

Su Manga Awal 5–6

babay. ³¹ Tembu nakasaut pan su umul'i Lamik sa nakapitu gatus enggu pitupulu enggu pitu lagun entu pan ka minatay sekanin.

³² Guna su nakalima gatus lagun i umul'u Nuh na pimbata su wata nin a mama a si Sim, si Yapit enggu si Ham.

Su Kadaluakan nu Manusia

6 ¹ Na guna su pegkadakel-pegkadakel den su manusia sia sa liwawaw na dunia taman sa pimbabata su manga wata a babay ² na nadsusuliman nu manga wata a mama nu aden bagel'in a di 'gkangailay^p i manganisan a benal su manga wata a babay nu manusia. Na pinamangaluma nilan i apia entain i 'gkapamili nilan. ³ Guna su maitu na nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu na “Di edtangen taman sa taman su ngiawa a 'bpagenggay sa uyag-uyag a inenggay ku kanu manusia kagina makaduduniay^q silan. Nia bu kauget'u umul'ilan na magatus enggu duapulu lagun.” ⁴ Na kanu entu ba a timpu na guna penduluga nu manga wata a mama nu aden bagel'in a di 'gkangailay su manga wata a babay nu manusia na mimbabata silan. Na iganat kanu entu ba a manga timpu taman den kanu namakatundug pan a timpu na mimbuat su manga taw a Nipili,^r na silan ba a nia su mangabagel enggu badtug a taw kanu entu a timpu.

^p **6:2** *manga wata a mama nu aden bagel'in a di 'gkangailay* Sa basa a Hibru na *manga wata a mama nu Kadenan*. Nia kapegkasabut'u ped a alim na manga manusia bun i nia.

^q **6:3** *makaduduniay* Di 'gkatalanged u ngin i maena nin ugaid'a basi *makaduduniay* atawa ka *aden papatayan nin* enggu nia nin maena sa Hibru na *sapu*.

^r **6:4** *Nipili* Sa basa a Hibru na di 'gkatalanged u ngin i maena nin, ugaid'a basi *masela a mama*.

Su Manga Awal 6

⁵ Daka nailay nu Kadenan a Mapulu i sangat den i kadaluakan a penggalebeken nu manusia sia sa liwawaw na dunia enggu nia nilan bu 'gkagkahanda kanu kagagabian na mawag. ⁶ Tembu nadsenditan a benal'u Kadenan a Mapulu su kinapangaden nin kanu manusia enggu nakalidu i entu sa ginawa nin. ⁷ Guna su maitu na nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu na “Ibped-ibpeden ku mayupas su manusia a pinangaden ku sia sa liwawaw na dunia apeg den nu manga pangangayamen taman den kanu manga talaw a binatang maitu bun su manga papanuk kagina nadsenditan ku su kinapangaden ku kanilan.” ⁸ Ugaid'a nasuatan a benal'u Kadenan a Mapulu su Nuh.

Su Nabi Nuh enggu su Masela a Kapal

⁹ Nia ba su tarsilan kanu manga tupu nu Nuh.

Matidtu a taw sekanin enggu kanu timpu nin na sekanin bu i matidtu enggu naguyag-uyag a ikelas sia kanu adapan nu Kadenan. ¹⁰ Aden telu kataw a manga wata a mama nu Nuh a nia nin manga ngala na si Sim, si Yapit enggu si Ham. ¹¹ Ugaid'a sia kanu adapan nu Kadenan na nabinasa den a benal su dunia ka napenu den na kadaluakan.

¹² Na nadsima-sima nu Kadenan i saben-sabenal a migkalat den su dunia kagina langun nu manusia na namakasibay den i ukit'in. ¹³ Na guna su maitu na nia pidtalun nu Kadenan kanu Nuh na “Natatalanged a pupusen ku den su langun nu manusia sia sa liwawaw na dunia ka sabap kanilan na linemangkap den su kadaluakan sa dunia. Na saben-sabenal a binasan ku den silan taman den kanu langun nu sia sa dunia. ¹⁴ Na umbal ka sa

Su Manga Awal 6

masela a kapal^s a ebpun sa kayu a gupir.^t Umbali ka bun sa manga bilik su kapal a entu enggu taneb ka sa ispaltu su ludep'in enggu su liu nin. ¹⁵Na maya ba i kaumbal'engka kanu kapal. Nia nin kalendu na pitupulu enggu lima lepa,^u nia nin menem balawagan na sapulu enggu dua enggu tenga lepa. Nia nin kalambeg na pitu enggu tenga lepa. ¹⁶Umbali ka bun sa paliungan^v su entu sa manga sapulu enggu walu kapulgada iganat kanu untul'in. Umbal ka a telu kapangkatan su entu a kapal enggu tagui ka bun sa bengawan sia sa ligid'in. ¹⁷Ka natatalanged a mapatingguma aku sa masela a kadalem sia sa liwawaw na dunia ka enggu 'gkabinasa su langun nu balangiawa a sia 'bpaguyag-uyag kanu dunia. Na langun-langun nu sia sa dunia na maibped-ibped den matay. ¹⁸Ugaid'a mangaden aku sa kapasadan sa leka a natalatantu a inggulalan ku. Seka apeg'u manga wata nengka a mama taman kanu kaluma nengka enggu su manga mamanugang sa leka na dait a mameludep lu kanu kapal. ¹⁹Paludep ka sa babay-mama kanu uman i embalangan a balangiawa asal bu na aden masama a bibiag sia sa liwawaw na dunia. ²⁰Paludep ka sa babay-mama kanu uman i embalangan nu papanuk, binatang enggu malanap-lanap

^s **6:14 masela a kapal** Di 'gkasigulu u kapal atawa ka baul ka sa English na *ark* na nia nin maena na *baul* udi na *kaun*. Madakel pan i kasabutan tanu pantag sa nia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^t **6:14 kayu a gupir** Di 'gkatalanged u ngin i embalangan nin a kayu ugaid'a mapia enggu matigkel a kayu.

^u **6:15 lepa** Kanu entu a timpu na dikena lepa i ibpanembu nu manga taw a Hibru ka *amma*. Uman i saka *amma* na nia nin timbang na tenga sa tenga lepa, nia nin maena na gemanat sa siku taman sa kapupusan na datu na lima. Mana manga tenga sa mitru i kalendu nu *amma* nilan. Su *pitupulu enggu lima lepa* sa Hibru na 300 *amma*. *Sapulu enggu dua lepa enggu tenga* sa Hibru na 50 *amma*. *Pitu lepa enggu tenga* sa Hibru na 30 *amma*.

^v **6:16 paliungan** Sia sa basa a Hibru na basi nia nin maena na *atep* ugaid'a di 'gkasigulu.

Su Manga Awal 6–7

ka enggu aden masama a bibiag kanilan. ²¹ Na seka menem na kua ka sa langun na embalangan na makan enggu limud ka kagina entu ba i maumbal a makan nu apeg den nu langun nu lu kanu kapal.”

²² Na guna su maitu na pinggula den nu Nuh su langun nu inisugu sa lekanin nu Kadenan a dait a enggulan nin.

Su Masela a Kinagkadalem

7 ¹ Daka nia pidtalun nu Kadenan kanu Nuh na “Ludep ka den lu kanu kapal apeg'u sakambinabatan nengka. Kagina seka bu i nailay ku a matidtu kanu langun nu taw kanu nia ba a timpu. ² Paludep ka bun sa enggaga-pitu timan a babay-mama kanu uman i embalangan nu limpiu a binatang enggu enggagad-satiman a babay-mama kanu uman i embalangan nu dikena limpiu a binatang. ³ Na pitu timan menem a babay-mama kanu uman i embalangan nu papanuk asal bu na aden masama a bibiag kanu sempu nilan sia sa liwawaw na dunia. ⁴ Kagina pitu gay saguna na mapaulan aku kanu liwawaw na dunia sa dalem'u patpulu gay enggu ibped-ibpeden ku mayupas su langun na balangiawa a pinangaden ku kanu kalupan.”

⁵ Daka pinggula den mambu nu Nuh su langun nu inisugu sa lekanin nu Kadenan a Mapulu.

⁶ Na saleta mambu na nakanem gatus lagun su umul'u Nuh kanu timpu nu kinagkadalem kanu liwawaw na dunia. ⁷ Na linemudep den mambu su Nuh lu kanu kapal apeg'u kaluma nin taman den kanu manga wata nin a mama enggu su manga mamanugang sa lekanin ka enggu silan mamakalipuas kanu kadalem. ^{8–9} Na mana bun su inipapata nu

Su Manga Awal 7

Kadenan kanu Nuh, na pinaludep'in lu kanu kapal su babay-mama kanu uman i embalangan nu binatang magidsan i limpiu enggu diken a limpiu. Napaludep bun sekanin sa manga papanuk enggu langun nu embalangan na malanap-lanap. ¹⁰Na endaw i kinaipus'u pitu gay na nakatingguma su kadalem kanu liwawaw na dunia. ¹¹Na nabungkasan su langun nu bualan kanu lupa taman sa nakabubus su ig a ganat sa pulu kanu entu a timpu a ikasapulu enggu pitu gay nu ikadua a ulan-ulan enggu su umul'u Nuh na nakanem gatus lagon den. ¹²Na kanu dalem'u nakapatpulu gay na da den pinda nu kabpagulan.

¹³Na kanu entu bun ba a gay na linemudep lu kanu kapal su Nuh enggu su kaluma nin taman den kanu manga wata nin a mama a si Sim, si Yapit enggu si Ham apeg'u manga kaluma nilan. ¹⁴Na napaludep bun silan sa uman i embalangan nu manga binatang magidsan i manganaut enggu mangasela, su uman i embalangan na malanap-lanap a sia 'bpaguyag-uyag kanu lupa enggu su uman i embalangan nu manga papanuk. ¹⁵⁻¹⁶Na babay-mama kanu uman i embalangan nu langun na balangiawa na pinaludep'u Nuh lu kanu kapal a mana bun su inipapata sa lekanin nu Kadenan. Daka endaw demun i kinaludep'u Nuh na pinintuan nu Kadenan a Mapulu su bengawan nu kapal.

¹⁷Na 'bpangiseg-'bpangiseg bun su kapegkadalem kanu liwawaw na dunia kanu dalem'u nakapatpulu gay taman sa nakagampung su kapal iganat lu kanu nabetadan nin. ¹⁸Na midsanaw den su dunia enggu nangiseg pan a benal i kinagkadalem sia sa liwawaw na dunia, na penggantung-gantung bu su kapal kanu liwawaw nu ig. ¹⁹Nangiseg pamun a benal su kinagkadalem taman sa naibped nakageled su langun nu mangalambeg a kapalawan kanu lusud'u dunia. ²⁰Migkadalem a benal

Su Manga Awal 7–8

taman sa nalampasan nin pan su puntiuk'u kapalawan sa manga labi telu lepa. ²¹ Daka nakageled den su langun nu balangiawa kanu liwawaw na dunia, su manga papanuk enggu su manga binatang taman den kanu manga malanap-lanap apeg den nu langun na manusia. ²² Na langun nu aden napas'in kanu liwawaw nu dunia na naibped den namamatay. ²³ Na maitu ba i kinaibped-ibped mayupas'u Kadenan kanu langun nu balangiawa kanu liwawaw nu dunia, magidsan i manusia enggu su manga binatang taman den kanu manga papanuk nia tabia na su Nuh enggu su langun nu lu kanu kapal.

Su Kinabpapas'u Kadalem

²⁴ Na kanu dalem'u magatus enggu limapulu gay na migkadalem **8** bu sia sa liwawaw na dunia. ¹ Ugaid'a da kalipatani nu Kadenan su Nuh enggu su langun nu balangiawa lu kanu ludep'u kapal magidsan i pangangayamen enggu su manga talaw a binatang. Tembu pinasanggiup'in su sambel kanu liwawaw na dunia ka enggu pegkababaw su ig. ² Na nangapelen su manga bualan nu kalupan enggu su ig sa kawang-kawangan taman sa tinemelen den mulan. ³ Na miniseg bun su kabpangilat kanu liwawaw na dunia taman sa pembalingan den sa andang su ig. Na nia nin kinamagatus enggu limapulu gay ⁴ na nakasendad su kapal lu kanu kapalawan sa Ararat kanu ikasapulu enggu pitu gay kanu ikapitu a ulan-ulan. ⁵ Na miniseg bun su kabpangilat, na kanu muna-muna demun a gay nu ikasapulu a ulan-ulan na 'gkasandeng den su manga puntiuk'u kapalawan.

Su Manga Awal 8

⁶Na guna menem maipus su patpulu gay na inukan nu Nuh su paliungan nu kapal ⁷ka napaledtu sa uwak. Na mindedeledtu bu su uwak taman den kanu kinagkamala nu lupa. ⁸Daka napaledtu menem sekanin sa malapati ka enggu nin 'gkatawan u nangilat den su ig. ⁹Ugaid'a dala natun nu malapati a kadudsukan nin kagina madalem pamun su ig tembu mimbalingan lu kanu Nuh. Daka kinua nin den mambu su malapati ka pinaludep'in 'bpaluman lu kanu kapal. ¹⁰Na guna su maitu na napalepas pan sekanin sa pitu gay entu pan ka pinaledtu nin 'bpaluman su malapati. ¹¹Na nia nin kinadsukilep na mimbalingan su malapati sa lekanin a aden den nait'in a gadung pamun a benal a laun nu kayu a ulibus^w a lu kanu tuka nin. Daka entu pan ba ka naamad'u Nuh i minilat den su ig. ¹²Na napalepas menem sekanin sa nakapitu gay ka pinaledtu nin menem 'bpaluman su malapati ugaid'a da den ba a entu embalingan su malapati. ¹³Kanu muna-muna a gay, kanu muna-muna a ulan-ulan a nakanem gatus enggu salagun su umul'u Nuh na nailatan den su kalupan. Daka iniawa nin su tanggub'u kapal taman sa nailay nin a mamala den su kalupan. ¹⁴Na kanu ikadua a ulan-ulan kanu ikaduapulu enggu pitu gay na mamala den a benal su kalupan.

¹⁵Daka sinugu nu Kadenan su Nuh sa nia nin pidtalun na ¹⁶“Liu ka den kanu kapal apeg'u kaluma nengka taman kanu manga wata nengka a mama enggu su manga mamanugang sa leka. ¹⁷Paliu ka bun su langun nu namakaunut sa leka a embalangan na balangiawa a mana su manga papanuk, su pangangayamen, su manga talaw a binatang taman den kanu langun nu embalangan na malanap-lanap a 'bpaguyag-uyag sia sa

^w 8:11 **ulibus** Mabatia su nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Su Manga Awal 8–9

liwawaw na dunia. Paliu ka silan ka enggu silan pegkadakel taman sa makapayapat kanu dunia.” ¹⁸ Daka linemiu den mambu lu kanu kapal su Nuh apeg'u kaluma nin taman kanu manga wata nin a mama enggu su manga mamanugang sa lekanin. ¹⁹ Na maitu bun su uman i embalangan nu manga binatang, malanap-lanap, manga papanuk enggu langun nu 'bpaguyag-uyag kanu kalupan na nameliu bun silan kanu kapal a salengan nu uman i isa su pagidsan nin.

²⁰ Na guna su maitu na minumbal su Nuh sa pegkurbanan kanu Kadenan a Mapulu. Daka namili sekanin kanu uman i embalangan nu limpiu a binatang enggu limpiu a papanuk ka inigkurban nin sa pedtutungen langun lu kanu pegkurbanan. ²¹ Na guna mabaw nu Kadenan a Mapulu su makasuat a entu a baw na natagu sa ginawa nin i “Di ku den idsinta 'bpaluman su kalupan sabap kanu manusia apia mawag pan su 'gkagkahanda nu pamusungan nilan iganat sa manguda pan silan. Na di ku den binasan 'bpaluman su langun na balangiawa a mana su pinggula ku.

²² Na taman sa aden pan su dunia
na aden timpu na kapamula enggu kasabpet,
timpu na kapanenggaw enggu mayaw,
timpu na kambalat enggu kapanenang,
timpu na kagagabian enggu kalalamagan.”

Su Kapasadan nu Kadenan kanu Nabi Nuh

9 ¹ Na pinalihalan nu Kadenan su Nuh enggu su manga wata nin a mama sa nia nin pidtalun kanilan na “Pagkadakel kanu enggu

Su Manga Awal 9

payapat'u su lusud'u dunia. ²⁻³Na mana bun su kinaenggay ku kanu manga gadung a pamumulanen na ibpagenggay ku bun sa lekanu a makan su langun nu manga binatang sa liwawaw na dunia, su manga papanuk sa kawang-kawangan, su 'bpamananap kanu lupa enggu su manga seda lu kanu didalem'u ig. Na kukuken silan na gilek sa lekanu kagina inipalad ku den silan san sa lekanu. ⁴Ugaid'a dalem ka maitu na da kanu keman sa sapu a aden pamun lugu^x nin, ka su lugu na uyag-uyag. ⁵Na saben-sabenal a sulian ku su apia entain a makapatuga sa lugu nu manusia. Na magidsan pan i manusia atawa ka binatang a makapatuga sa lugu nu manusia na sulian ku.

⁶Apia entain i makapatuga sa lugu nu manusia
na alus bun a patugan su lugu nu minunu
kagina linimbag'u Kadenan su manusia
sia luyud kanu alung-alung'in.

⁷“Ugaid'a makapantag menem sa lekanu na pagkadakel kanu taman sa payapat'u su lusud'u dunia.”

⁸Na nia inibpasad'u Kadenan kanu Nuh enggu kanu manga wata nin a mama na ⁹“Saben-sabenal a inggulalan ku su kapasadan ku sa lekanu taman kanu mangauma pan a tupu nu. ¹⁰Na maitu bun kanu uman i embalangan nu balangiawa a nakaunut sa lekanu a mana su manga papanuk, su manga pangangayamen enggu su talaw a binatang taman den kanu langun nu nakaunut sa lekanu lemiu lu kanu kapal. ¹¹Saben-sabenal a inggulalan ku su kapasadan ku sa lekanu. Langun nu balangiawa na di

^x 9:4 *aden pamun lugu nin* Nia ped a maena nin sa basa a Hibru na *da makaliu i lugu nin*.

Su Manga Awal 9

den binasan 'bpaluman sa ukit a kagkadalem. Da den makatingguma a kadalem a makabinasa kanu dunia.”

¹²⁻¹³ Na pidtalun pan nu Kadenan i “Ibetad ku su buludtu^y ku lu kanu kawang-kawangan ka nia ba su tanda nu dala kapedtaman nin a kapasadan^z ku sa lekanu enggu kanu langun nu balangiawa a naped'u taman den kanu manga temundug pan a muliataw nu. Na nia ba i mabaluy a tanda nu kapasadan ku kanu sakadunia. ¹⁴ Na uman ku pandadtemen su dunia enggu mailay nu su buludtu lu kanu kawang-kawangan ¹⁵ na 'gkalendemen ku su kapasadan ku sa lekanu enggu kanu langun nu balangiawa sa di den kabpalumanan minasa na kadalem su langun na balangiawa. ¹⁶ Kagina uman embuat su buludtu lu kanu kawang-kawangan na ilayn ku enggu 'gkalendemen ku su dala kapedtaman nin a kapasadan ku sa lekanu taman den kanu langun na balangiawa a 'bpaguyag-uyag sia sa liwawaw na dunia.”

¹⁷ Na nia pan pidtalun nu Kadenan kanu Nuh na “Entu ba su tanda nu kapasadan ku kanu langun nu balangiawa sia kanu liwawaw nu dunia.”

Su Nabi Nuh enggu su manga Wata nin a Mama

¹⁸ Na su nameliu lu kanu kapal a manga wata a mama nu Nuh na si Sim, si Yapit enggu si Ham. Na si Ham ba a nia i ama ni Kanaan. ¹⁹ Na

^y 9:12-13 **buludtu** Nia ba su tanda nu kapasadan nu Kadenan kani Nuh sa di nin den binasan su dunia sa ukit a kadalem. Dikena nia nin maena i matebped su tindulu nu taw amaika tendun nin su buludtu.

^z 9:12-13 **dala kapedtaman nin a kapasadan** Nia nin maena sa Hibu na dala kapedtaman nin a kapasadan taman den kanu mangauma pan a tupu.

Su Manga Awal 9

su telu kataw ba a nia a wata a mama nu Nuh i nabpunan nu langun nu taw a nakapayapat kanu lusud'u dunia.

²⁰Na su Nuh na nabaluy a taliawid. Na namumulan sekanin sa pamumulanen a ubas.^a ²¹Guna sekanin 'bpaginem sa alak a ebpun sa ig'a ubas na nalangut sekanin daka linemuwas sekanin lu kanu ludep'u balung-balung a tuleda nin. ²²Na nailay nu ama ni Kanaan a si Ham su kinagkawas-kawas'u ama nin, daka inilakit'in kanu dua kataw a suled'in lu kanu liu. ²³Daka si Sim enggu si Yapit na kinemua sa tanggub ka pidsambalan nilan melat kanu taligkudan nilan entu pan ka sinemunud silan lu kanu balung-balung a tuleda ka tinangguban nilan su ama nilan a nakagkawas-kawas. Na dala nilan mailay su kinagkawas-kawas'u ama nilan kagina nakataligkud silan.

²⁴Na guna den makaimaman su Nuh taman sa natawan nin su pinakaidan sa lekanin nu ali sa langun a wata nin a si Ham ²⁵na nia nin pidtalun na

“Idsinta si Kanaan!
Mabaluy a mababa sa langun
kanu manga ulipen nu manga suled'in.”

²⁶Pidtalun nin bun i

“Pugin su Kadenan a Mapulu a pedsimban ni Sim.
Na mabaluy a ulipen nin si Kanaan.

^a 9:20 Nia kapegkasabut'u manga ped a alim sa ayat a nia na *Na taliawid su Nabi Nuh. Na sekanin i muna-muna a namumulan sa pamumulanen a ubas.*

Su Manga Awal 9–10

²⁷ Pagkauladen nu Kadenan su sakup'i Yapit.

Lu sekanin makagkaleben kanu dalepa ni Sim enggu mabaluy si Kanaan a ulipen nin.”

²⁸ Na iganat kanu kinaipus'u kinagkadalem na naumanan pan sa telu gatus enggu limapulu lagun su umul'u Nuh. ²⁹ Tembu nakasaut pan su umul'in sa siyaw gatus enggu limapulu lagun entu pan ka minatay sekanin.

Su Tarsilan kanu manga Wata nu Nabi Nuh

10 ¹ Nia ba su tarsilan nu manga tupu nu manga wata nu Nuh a si Sim, si Yapit enggu si Ham. Na mimbabata sa manga wata a mama su telu kataw ba a nia kanu kinaipus'u kadalem.

Su manga Tupu ni Yapit

² Nia manga wata a mama ni Yapit na si Gumir,^b si Magug, si Madai, si Yaban, si Tubal, si Misik enggu si Tiras.

³ Nia menem manga wata a mama ni Gumir na si Askinas, si Ripat enggu si Tugarma.

⁴ Nia menem manga wata a mama ni Yaban na si Ilisa, si Tarsis, si Kit enggu si Dudanim. ⁵ Na ebpun kanu tupu ba a nia ni Yaban su manga taw kanu ligid'a dedsan enggu kanu manga punul. Na nakapayapat silan

^b 10:2 Su langun nu manga ngala sia a nabledtu na ngala nu taw enggu su ngala ba a nia na mimbabay a dalepa atawa ka lumpukan.

Su Manga Awal 10

kanu dalepa taman sa uman i isa kanilan na aden kanilan a basa, tribu enggu bangsa.

Su manga Tupu ni Ham

⁶ Nia manga wata a mama ni Ham na si Kus, si Misir,^c si Put enggu si Kanaan. ⁷ Nia menem manga wata a mama ni Kus na si Siba, si Habila, si Sabita, si Raama enggu si Sabitika. Nia menem manga wata a mama ni Raama na si Siba enggu si Didan.

⁸ Na aden pan wata a mama ni Kus a bedtuan sa Namrud. Na sekanin i muna-muna a nabaluy a mategel sa kambunua sia sa dunia. ⁹ Nabadtug sekanin sa katalinganup kanu adapan nu Kadenan a Mapulu. Tembu nabpalibasan nu manga taw i “Mana bun si Namrud a nabadtug sa katalinganup sia kanu adapan nu Kadenan a Mapulu.” ¹⁰ Na su kinaludsu nin endatu na nia nin pindatuan na su dalepa a Babil, dalepa a Irik, dalepa a Akad enggu dalepa a Kalni a sakup'a Sinar. ¹¹ Na iganat kanu entu a kalupan na linemu si Namrud sa dalepa a Asiria enggu pinatindeg'in su pagingedan a Ninibah, Rihubut-Ir,^d su Kala enggu ¹² su masela a ciudad a Risin a natagu sa pageletan nu Ninibah enggu Kala.

¹³ Nia manga tupu ni Misir na su manga taw a Lud, su manga taw a Anam, su manga taw a Lihab, su manga taw a Napitu, ¹⁴ su manga taw a Patrus, su manga taw a Kaslu enggu su manga taw a Kaptur. Na su manga taw ba a nia a Kaslu i nabpunan nu manga taw a Pilistin.

^c 10:6 Su **Misir** na nia bun ba su Egypt saguna.

^d 10:11 **Rihubut-Ir** na basa a Hibru a nia nin maena na *dayag'u pagingedan* atawa ka plasa sa Tagalog.

Su Manga Awal 10

¹⁵ Nia menem manga tupu ni Kanaan na si Sidun a kaka sa langun kanu manga wata nin entu pan ka si Hit, ¹⁶ su manga taw a Hibus, su manga taw a Amur, su manga taw a Girgas, ¹⁷ su manga taw a Hib, su manga taw a Ark, su manga taw a Sin, ¹⁸ su manga taw a Arbad, su manga taw a Zimar enggu su manga taw a Hamat. Na ulian nu entu na namakabpapalak su manga tupu ni Kanaan. ¹⁹ Na nakauma su tupu ni Kanaan iganat sa dalepa a Sidun^e malalaguy den kanu dalepa a Girar taman den sa dalepa a Gaza. Nakauma bun silan taman kanu siudad a Sudum, siudad a Gumura, dalepa a Adma enggu kanu dalepa a Sibuy taman den kanu dalepa a Lasa.

²⁰ Na silan ba a entu su manga tupu ni Ham. Na uman i isa kanilan na aden kanilan a basa, tribu enggu bangsa.

Su manga Tupu ni Sim

²¹ Na si Sim a kaka ni Yapit na nakambata bun sa manga wata a mama. Na si Sim ba a nia i katupuan nu manga taw a Ibir. ²² Nia manga wata a mama ni Sim na si Ilam, si Asur, si Arpaksad, si Lud enggu si Aram. ²³ Nia menem manga wata a mama ni Aram na si Yus, si Hul, si Gitil enggu si Mas. ²⁴ Nia menem wata a mama ni Arpaksad na si Silak. Nia menem wata a mama ni Silak na si Ibir. ²⁵ Na si Ibir na nakambata sa dua kataw a wata a mama. Na nia inibedtu kanu kaka a wata nin na si Palig^f kagina namakabpapalak su manga taw sia sa dunia kanu timpu nin. Na nia menem inibedtu kanu ali a wata nin na si Yuktan.

^e 10:19 Su **Sidun** na nia ba su siudad a pingungalanan kanu ngala ni Sidun a kaka sa langun a wata ni Kanaan.

^f 10:25 Su **Palig** a ngala na sia sa basa a Hibru na nia nin maena na mana *palak*.

Su Manga Awal 10–11

²⁶Na nia menem manga wata a mama ni Yuktan na si Almudad, si Silip, si Hasarmabit, si Hirah, ²⁷si Haduram, si Udsal, si Dikla, ²⁸si Ubal, si Abimail, si Siba, ²⁹si Upir, si Habila enggu si Yubab. Na silan ba a entu su manga wata a mama ni Yuktan. ³⁰Na su nasakupan nilan a dalepa na iganat sa dalepa a Misa taman kanu dalepa a Sipar a lu kanu kabakuludan a mag sa sebangen.

³¹Na silan ba a entu su manga tupu ni Sim. Na uman i isa kanilan na aden kanilan a basa, tribu enggu bangsa.

³²Na silan ba a entu su manga tupu nu manga wata a mama nu Nuh sia luyud kanu tarsilan nu uman i isa kanilan enggu bangsa nu uman i isa kanilan. Na silan ba a entu su nabpunan nu langun nu bangsa sia sa liwawaw nu dunia ulian nu kinagkadalem.

Su Tantawan nu Babil^g

11 ¹Kanu paganay a timpu na isa bu i basa nu langun nu taw sia sa liwawaw na dunia. ²Na kanu kapendadalaug'u manga taw lu kanu sebangen na nakauma silan lu kanu kadatalan nu dalepa a Sinar^h taman sa lu den ba silan mindalepa. ³Na nia nilan ibpamagenggata na “Entanu ka mumbal tanu sa patpasagi a malumiket a budta enggu pakayawan tanu sa mapia ka enggu pedtegas.” Na entu ba i 'bpagusalen nilan a watu na su

^g 11:1 **Su Tantawan nu Babil** Mabatia su nia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtau kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^h 11:2 Su **Sinar** na nia bun ba su Babilunia.

Su Manga Awal 11

patpasagi a pinadtegas a budtaⁱ enggu ispaltu menem i ipapendeketa nilan lun. ⁴Na nia nilan pan pidtalu na “Saguna na mumbal tanu sa ciudad enggu tantawan a makasugku sa langit i kalambeg'in asal'a mabadtug tanu enggu di tanu den mamakabpalak sia sa liwawaw na dunia.”

⁵Daka mimbaba su Kadenan a Mapulu ka kinakap'in su ciudad enggu su tantawan a papedtindegen nu manusia ⁶ka nia nin pidtalu na “Ilay ka! Saguna na sakamaginged bu silan enggu isa bu i basa nilan langun. Na ludsuan bu i nia nu langun nu enggulan nilan. Na di 'gkauget na dala den malegen kanu langun nu mapagitung'ilan enggula. ⁷Na entanu ka embaban tanu silan ka bulibugen^j tanu su basa nilan ka enggu di den silan makadsasabuta.” ⁸Na maitu ba i ukit a kinapabpalak'u Kadenan a Mapulu kanu manga taw sia sa liwawaw na dunia taman sa natelenan nilan su kapapedtindeg'ilan kanu ciudad. ⁹Tembu binedtuan su ciudad a entu sa Babil^k kagina lu ba binulibug'u Kadenan a Mapulu su basa nu sakadunia enggu iganat lu ba na pinabpapalak'in silan sia kanu liwawaw na dunia.

Su Tarsilan nu Tupu ni Sim

¹⁰Nia ba su tarsilan nu tupu ni Sim.

Guna su nakamagatus lagun den i umul'i Sim na pimbata su wata nin a mama a si Arpaksad ulian nu nakadua lagun kanu kinaipus'u

ⁱ 11:3 Su **patpasagi a pinadtegas a budta** na mana su *hollowblock*. Lu sa Awrusalim na nia nilan 'bpagusalen sa kapembalay na watu. Kagina su sinemulat sia na taw a Israil enggu papedtuntayan nin kanu manga taw i pinadtegas a budta i inusal'ilan sa kapembalay lu sa Sinar.

^j 11:7 Su **bulibugen** na nia ba su kinapambida-bida nu Kadenan kanu basa nu manga taw.

^k 11:9 Su **Babil** a nia na makalagid kanu basa a Hibru a *balal* a nia nin maena na *binulibug*.

Su Manga Awal 11

kinagkadalem. ¹¹ Na iganat kanu kinambata kani Arpaksad na naumanan pan sa lima gatus lagun i umul'i Sim enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay.

¹² Na guna menem su nakatelupulu enggu lima lagun den su umul'i Arpaksad na pimbata su wata nin a mama a si Silak. ¹³ Na iganat kanu kinambata kani Silak na naumanan pan sa pat gatus enggu telu lagun su umul'i Arpaksad enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay.

¹⁴ Na guna menem su nakatelupulu lagun su umul'i Silak na pimbata su wata nin a mama a si Ibir. ¹⁵ Na iganat kanu kinambata kani Ibir na naumanan pan su umul'i Silak sa pat gatus enggu telu lagun enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay.

¹⁶ Na guna menem su nakatelupulu enggu pat lagun den su umul'i Ibir na pimbata su wata nin a mama a si Palig. ¹⁷ Na iganat kanu kinambata kani Palig na naumanan pan su umul'i Ibir sa pat gatus enggu telupulu lagun enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay.

¹⁸ Na guna menem su nakatelupulu lagun su umul'i Palig na pimbata su wata nin a mama a si Riyu. ¹⁹ Na iganat kanu kinambata kani Riyu na naumanan pan su umul'i Palig sa dua gatus enggu siyaw lagun enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay.

²⁰ Na guna menem su nakatelupulu enggu dua lagun su umul'i Riyu na pimbata su wata nin a mama a si Sirug. ²¹ Na iganat kanu kinambata kani Sirug na naumanan pan su umul'i Riyu sa dua gatus enggu pitu

Su Manga Awal 11

lagun enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay.

²²Na guna menem su nakatelupulu lagun su umul'i Sirug na pimbata su wata nin a mama a si Nahur. ²³Na iganat kanu kinambata kani Nahur na naumanan pan su umul'i Sirug sa dua gatus lagun enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay.

²⁴Na guna menem su nakaduapulu enggu siyaw lagun su umul'i Nahur na pimbata su wata nin a mama a si Tira. ²⁵Na iganat kanu kinambata kani Tira na naumanan pan su umul'i Nahur sa magatus enggu sapulu enggu siyaw lagun enggu nakamuliataw pamun sekanin sa manga wata a mama enggu manga babay.

²⁶Na guna menem su nakapitupulu lagun su umul'i Tira na pimbata su manga wata nin a mama a si Abram,¹ si Nahur enggu si Haran.

Su Tarsilan nu Tupu ni Tira

²⁷Nia ba su tarsilan nu tupu ni Tira.

Si Tira i ama ni Abram, Nahur enggu Haran. Na si Haran ba a nia i ama ni Lut. ²⁸Na minatay si Haran lu kanu dalepa a Ur a pimbatan sa lekanin kanu dalepa nu manga taw a Kaldia^m kanu timpu a bibiag pamun su ama nin a si Tira. ²⁹Na namangaluma si Abram enggu si Nahur. Nia ngala nu kaluma ni Abram na si Sarai enggu nia menem ngala nu kaluma

¹ 11:26 Su **Abram** sia na nia bun ba su Nabi Ibrahim kanu da pan kasambi su ngala nin.

^m 11:28 **manga taw a Kaldia** Su pindalepan nu manga taw ba a nia na binedtuan sa Babilunia a Iraq sa saguna a timpu. Mabatia bun i nia sia kanu Manga Awal 15 ayat 7 sia kanu Kitab Taurat.

Su Manga Awal 11–12

ni Nahur na si Milka a wata a babay ni Haran a ama bun ni Iska. ³⁰ Si Sarai na dala wata nin kagina bayas.

³¹ Na ginanatan ni Tira su dalepa a entu a Ur kanu dalepa nu manga taw a Kaldia ka 'bpelu silan sa dalepa a Kanaan. Pinaunut'in su wata nin a si Abram, su mamanugang lun a si Sarai enggu su apu nin a si Lut a wata ni Haran. Ugaid'a guna silan makauma kanu dalepa a Haran, na lu den ba silan mindalepa. ³² Na nakasaut pan su umul'i Tira sa dua gatus enggu lima lagun entu pan ka minatay sekanin lu sa dalepa a Haran.

Su Kinasugu kani Abram

12 ¹ Na pidtalun nu Kadenan a Mapulu kani Abram i “Ganati ka su dalepa nengka, su manga pagaliⁿ nengka enggu su manga tupu nu ama nengka ka lu ka kanu dalepa a ipebpagilay ku sa leka.

² “Pagkadakelen ku su manga tupu nengka taman sa mabaluy silan a mabagel a bangsa. Palihalan ku seka enggu baluyn ku a mabadtug su ngala nengka ka enggu mabaluy ka a palihala kanu madakel a taw.

³ Palihalan ku su apia entain a malimu sa leka enggu idsinta ku su apia entain a mapakabulug sa leka. Na su langun na tribu kanu liwawaw na dunia na kapalihalan san makanggulalan sa leka.”

ⁿ 12:1 **manga pagali** Su manga pagali bu ni Abram sa Haran, dala makaamung su lu sa dalepa a Ur.

Su Manga Awal 12

⁴⁻⁵ Daka ginemanat mambu si Abram a mana bun su pidtalul sa lekanin nu Kadenan a Mapulu ka linemu sekanin sa dalepa a Kanaan^o enggu minunut sa lekanin si Lut. Na kanu kinaganat'i Abram kanu dalepa a Haran na nakapitupulu enggu lima lagun i umul'in. Na nia pinaunut'i Abram na su kaluma nin a si Sarai enggu si Lut a pakiwatan nin. Na init'ilan bun su manga tamuk a napantiali nilan, maitu bun su manga ulipen a nakua nilan lu sa dalepa a Haran. Na guna silan makauma lu sa Kanaan ⁶na minundul pamun si Abram taman sa nakauma silan kanu masela a kayu^p na Muri^q sa dalepa a Sikim. Na kanu entu a timpu na su manga taw a Kanaan na lu pamun kanu entu a kalupan. ⁷Daka pibpapayagan nu Kadenan a Mapulu si Abram sa nia nin pidtalul sa lekanin na "Ibpagenggay ku kanu manga tupu^r nengka su nia ba a kalupan." Na minumbal sekanin lu ba sa pegkurbanan kanu Kadenan a Mapulu. ⁸Iganat lu ba na minundul pamun sekanin lu kanu bakuludan a temampal sa sebangen na dalepa a Bitil.^s Na minudsud sekanin sa balung-balung a tuleda nin lu kanu pageletan nu dalepa a Bitil enggu dalepa a Ai. Daka minumbal bun sekanin lu ba sa pegkurbanan kanu Kadenan ka sinemimba sekanin kanu ingala nu Kadenan a Mapulu. ⁹Na

^o 12:4-5 **dalepa a Kanaan** Nia ba su dalepa a inibpasad'u Kadenan a inggay nin kanu manga tupu ni Abram.

^p 12:6 **masela a kayu** Sa basa a English na oak.

^q 12:6 **Muri** sa basa a Hibu. *Teacher* atawa ka *oracle-giver* sa basa a English. Nia nin maena sa basa a Maguindanaon na *gulu*.

^r 12:7 **tupu** *Seed* atawa ka *offspring* sa English. *Tupu* sa Maguindanaon. Su mangauma a muliataw ni Abram a inibpasad'u Kadenan.

^s 12:8 Su **Bitil** na sa basa a Hibu na *Bait-Il* a nia nin maena sa basa a English na *house of God* enggu sa basa a Maguindanaon menem na *walay nu Kadenan*.

Su Manga Awal 12

minundul pamun si Abram taman sa midtatagitu silan temalus kanu kalupan sa Nigib.

Su Kinalu ni Abram enggu si Sarai sa Dalepa a Egypt

¹⁰ Na aden nakatingguma a mapasang a kapenggutem tembu linemu si Abram sa dalepa a Egypt ka lu pan sekanin 'gkakaleben kagina su kapenggutem kanu dalepa nilan na 'bpangiseg bun. ¹¹ Na kanu kabpeludep'ilan sa Egypt na nia nin pidtaluk kanu kaluma nin a si Sarai na “Pakikineg aku nengka pan sa mapia! Katawan ku i sangat i kanisan nengka a babay. ¹² Na endaw i kailay sa leka nu manga taw sa Egypt na matagu sa ginawa nilan i kaluma ku seka. Daka imatayan aku nilan asal bu na makua ka nilan. ¹³ Kagina ka maitu na edtaluk ka i suled aku nengka ka enggu di aku nilan imatayan sabap sa leka taman sa sakawn aku nilan sa mapia.”

¹⁴ Na guna su nakaludep den silan sa Egypt na nadsima nu manga taw lu su kanisan ni Sarai. ¹⁵ Na guna sekanin mailay nu 'gkangasaligan nu Piraun^t na napanudtul'ilan su kanisan nin lu kanu Piraun. Sabap sa entu na napananggit si Sarai lu kanu tulugan^u nu Piraun. ¹⁶ Daka sinakaw mambu sa mapia nu Piraun si Abram. Na inenggan nin sekanin sa manga bili-bili enggu manga kambing, manga sapi enggu kimar,^v manga unta,

^t 12:15 **Piraun** Nia nin maena kanu manga taw sa Egypt na *sultan*. Ugaid'a dikena nia su Piraun kanu timpu nu Nabi Musa.

^u 12:15 **tulugan** Nia nin maena na su walay nu sultan atawa ka datu nu dalepa.

^v 12:16 **kimar** Magidsan i palas'in sa kuda ugaid'a manaut bu sa kuda. Nia nin katagan na 'bpamelulanan sa manga it. Mabatia i nia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtaluk kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Su Manga Awal 12–13

manga panunugun a mama enggu panunugun a babay. ¹⁷ Ugaid'a tiniuban nu Kadenan a Mapulu sa pakatiawan-tiawan a sakit su Piraun taman den kanu manga taw lu kanu tulugan nin sabap kanu entu a kinapananggit kani Sarai a kaluma ni Abram lu kanu tulugan nin. ¹⁸ Na sabap sa entu na inipatawag'u Piraun si Abram ka nia nin pidtalun sa lekanin na “Ngin i pinggula nengka a nia sa laki? Ngintu ka da nengka edtalua i kaluma nengka besen sekanin? ¹⁹ Ngintu ka nia nengka pidtalun sa suled'engka sekanin? Ngintu, asal'a magkaluma ku sekanin? Na kua ka den i kaluma nengka a nia ka awa kanu den sia!” ²⁰ Daka inisugu nu Piraun kanu manga taw nin su kapaawa kani Abram. Na binugaw nilan den mambu sekanin enggu su kaluma nin a it'ilan su langun nu manga kaaden nilan apeg'u manga panunugun nilan.

Su Kinabpitas'i Abram enggu Lut

13 ¹ Na iganat sa Egypt na mimbalingan si Abram lu sa Nigib a kaped'in su kaluma nin enggu su pakiwatan nin a si Lut a it'ilan su langun nu manga kaaden nilan. ² Na kawasa den a benal si Abram sa pangangayamen, pilak enggu bulawan. ³ Na iganat sa Nigib na mimbalingan sekanin sa dalepa a Bitil. Na tinemalus sekanin lu kanu dalepa a binudsudan nin kanu balung-balung a tuleda nin paganay a lu tampal kanu pageletan nu dalepa a Bitil enggu dalepa a Ai. ⁴ Na lu nakambetad su entu kanu inumbal'in a pegkurbanan paganay. Na sinemimba si Abram kanu ingala nu Kadenan a Mapulu.

⁵ Na saleta mambu na si Lut a midtatanggunut kani Abram na migkawasa bun a benal sa manga kambing, bili-bili enggu sapi. Aden

Su Manga Awal 13

sakambinabatan nin enggu aden bun manga ulipen nin. ⁶ Sabap sa entu na di den 'bpagedtun su 'bpanadtaban nu manga ayam'ilan kagina migkadakel den a benal su pangangayamen nilan tembu mapasang den kanilan i kadtangen sa sakadalepa bu. ⁷ Na tatap den 'bpamagukag su 'bpamedtuganul kanu pangangayamen ni Abram enggu Lut. Na kanu entu a timpu na lu pamun pegkaleben kanu kalupan a entu su manga taw a Kanaan enggu su manga taw a Piris.

⁸ Daka inimbitiala ni Abram si Lut sa nia nin pidtalu na “Di man dait a magukag ta enggu su 'bpamedtuganul kanu pangangayamen ta kagina 'bpagalia ta bun. ⁹ Na aden a entu na nia mapia na 'bpitas ta pan. Dikena ba maulad gaid i kalupan a nan sa embala-bala nengka? Na amaika nia nengka pamilin su tampal sa biwang na nia ku menem pamilin na su temampal sa kawatan. Na u nia nengka menem pamilin su tampal sa kawatan na nia ku menem pamilin na su temampal sa biwang.”

¹⁰ Daka nanandeng-sandeng si Lut enggu nadsima-sima nin i su embala-bala kanu kadatalan nu Jordan^w a lu temampal sa dalepa a Suar na kawasa sa ig a mana su pamumulanen nu Kadenan a Mapulu^x enggu mana su kalupan nu Egypt. Na kanu entu a timpu na da pan binasa nu Kadenan a Mapulu su ciudad a Sudum enggu Gumura. ¹¹ Na nia pinamili ni Lut na su langun na kadatalan nu Jordan tembu linemu den ba sekanin kanu entu a dalepa a temampal sa sebang. Na maya ba i uk it a kinabpitas'ilan. ¹² Na si Abram na migkalidtabun lu kanu kalupan sa Kanaan. Ugaid'a si Lut menem na lu mindalepa kanu kalupan a sakup'u

^w 13:10 ***kadatalan nu Jordan*** Sia ba matun kanu dalepa a nia su ciudad a Sudum.

^x 13:10 ***pamumulanen nu Kadenan a Mapulu*** Nia ba su *Garden of Eden* a pinandalepan nu Kadenan kanu Adam enggu kanu Siti Hawa.

Su Manga Awal 13–14

manga siudad'u kadatalan taman sa minudsud sekanin sa balung-balung a tuleda nin lu masupeg sa siudad a Sudum. ¹³ Na su manga taw sa siudad a Sudum na manga daluaka enggu pembaladusa a benal kanu Kadenan.

¹⁴ Na endaw i kinapitas'i Lut kani Abram na nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu kani Abram na “Sandeng ka enggu ilay ka su langun a nakabalibet sa leka, ¹⁵ ka su langun nu kalupan a 'gkailay nengka na ibpagenggay ku sa leka enggu kanu manga tupu nengka taman sa taman. ¹⁶ Na baluyn ku su manga tupu nengka a mana su kadakel'u libubuk kanu liwawaw nu dunia. Na u aden makagaga milang kanu libubuk kanu liwawaw nu dunia na magaga bun milang su manga tupu nengka. ¹⁷ Na lakaw ka, ka libet ka su kauladan nu kalupan ka ibpagenggay ku den sa leka.” ¹⁸ Daka inialat'i Abram su pegkakalebenan nin ka lu sekanin mindalepa sa masupeg kanu mangasela a kayu nu Mamri a lu tampal sa dalepa a Hibrun. Na minumbal sekanin lu ba sa pegkurbanan kanu Kadenan a Mapulu.

Su Sabapan nu Kinambunua ni Abram kanu Pat Kataw a Datu

14 ¹ Na maya ba i nanggula kanu timpu nu pat kataw a manga datu a si Amrapil a datu na dalepa a Sinar,^y si Ariuk a datu na dalepa a Ilasar, si Kidurlaumir^z a datu na dalepa a Ilam enggu si Tidal a datu na dalepa a Guy. ² Inimbunua nu pat kataw ba a nia a manga datu su lima kataw a datu a si Bira a datu na siudad a Sudum, si Birsu a datu na siudad a Gumura, si Sinab a datu na dalepa a Adma, si Simibir a datu na

^y 14:1 *Sinar* Su ped a pembedtuan kanu nia a dalepa na *Babilunia*.

^z 14:1 *Kidurlaumir* Sekanin su mapulu sa langun nu pat kataw a manga datu.

Su Manga Awal 14

dalepa a Sibuy enggu su datu na dalepa a Bila a bedtuan bun sa dalepa a Suar. ³Na midtimu-timu su lima kataw ba a nia a manga datu lu kanu kadatalan nu Sidim a bedtuan bun sa Matimus a Lanaw. ⁴Kagina kanu dalem'u nakasapulu enggu dua lagun na pindatuan bu silan ni Kidurlaumir ugaid'a nia nin kinasapulu enggu telu lagun na sinemungkang den silan. ⁵Na kanu ikasapulu enggu pat lagun na nakauma su pat kataw a manga datu a si Kidurlaumir enggu su manga datu a tinemampil sa lekanin. Na inimbunua nilan muna su manga taw a Ripa sa dalepa a Astarut-Karnaim, su manga taw a Sus sa dalepa a Ham enggu su manga taw a Im sa dalepa a Sabi-Kiriataim taman sa tinabanan nilan silan. ⁶Tinabanan nilan bun su manga taw a Hur kanu kapalawan nu dalepa a Sir taman den sa dalepa a Il-Paran a lu kanu dulunan nu tawan-tawan a dalepa.^a ⁷Daka sinemibay silan 'bpawang sa dalepa a Inmispat a bedtuan bun sa Kadis taman sa naagaw nilan sa kinambunua su manga kalupan nu manga taw a Amalik maitu bun su manga taw a Amur a pegkaleben kanu dalepa a Hasasun-Tamar. ⁸Daka midtimu-timu su datu na siudad a Sudum, su datu na siudad a Gumura, su datu na Adma, su datu na Sibuy enggu su datu na Bila a bedtuan bun sa dalepa a Suar lu kanu kadatalan nu Sidim ka minamung silan embunua sungkang kanu ⁹datu na dalepa a Ilam a si Kidurlaumir, si Tidal a datu na dalepa a Guy, si Amrapil a datu na dalepa a Sinar enggu si Ariuk a datu na dalepa a Ilasar. Nia nin nanggula na pat kataw a datu kuntela sa lima kataw a datu.

^a 14:6 **tawan-tawan a dalepa** Dalepa sekanin a mawatan kanu manga taw, aden bun damautan nin ugaid'a da gaid ig'in. Mabatia bun i nia sia kanu Manga Awal 16 ayat 7 enggu Manga Awal 21 ayat 14 sia kanu Kitab Taurat.

Su Manga Awal 14

¹⁰Na su kadatalan nu Sidim na madakel i mangasalig a pesu a napenu na ispaltu.^b Na sia kanu kabpalalaguy nu datu na siudad a Sudum enggu su datu na siudad a Gumura na aden naulug kanilan lu ba. Su ped menem na namalalaguy lu kanu bakuludan. ¹¹Daka pinangua nu pat kataw a manga datu su langun na kaaden sa siudad a Sudum enggu Gumura apeg den nu langun na kauyagan lu. ¹²Na pidtapik'ilan bun si Lut a pakiwatan ni Abram apeg den nu manga tamuk'in kagina lu ba sekanin mindalepa kanu siudad a Sudum.

¹³Daka aden sakataw a da masigkem a nakapanudtul kani Abram a taw a Hibru a lu pendadalepa masupeg kanu mangasela a kayu ni Mamri a taw a Amur a suled'i Iskul enggu Anir a manga tampil'i Abram sa kapembunua. ¹⁴Na guna makineg'i Abram i nabia su pakiwatan nin na linimud'in su telu gatus enggu sapulu enggu walu a pabubunua nin a lu den pimbabata kanu pendadalepan nin. Daka tinundug'ilan su pat kataw a datu taman den lu sa dalepa a Dan. ¹⁵Na pinabpalak-palak'in su manga taw nin ka nia nin kinagkagabi na linusudan nilan su kuntela. Na tinabanan nilan silan enggu pidsaluba nilan taman den kanu dalepa a Huba a tampal sa ilud'u dalepa a Damaskus. ¹⁶Na nakua nilan embalingan su pakiwatan nin a si Lut enggu su manga kaaden nin taman den kanu langun nu manga ped pan a kaaden apeg den nu manga babay enggu su ped pan a nangabiag.

^b 14:10 Sia sa basa a Tagalog enggu Maguindanaon na su *ispaltu* na maitem i suga nin enggu malumiket. Madakel i matun a maya ba sia sa ped a dalepa. Sa saguna a timpu na 'bpagusalen sa kabpagumbal sa kalsada enggu kabpanapi sa atep.

Pinalihalan ni Milkisidik si Abram

¹⁷Kanu kapegkauma ni Abram ebpun kanu kinapanaban nin embunua kani Kidurlaumir enggu su manga tampil'in a datu na inalaw sekanin nu datu na siudad a Sudum a lu kanu Kadatalan nu Sabi a bedtuan bun sa Kadatalan nu Datu. ¹⁸Daka si Milkisidik^c a datu na Salim^d enggu 'bpangurban^e kanu Kadenan a Mapulu sa Langun na nananggit sa pegken enggu alak a ebpun sa ig'a ubas. ¹⁹Na pinalihalan nin si Abram sa nia nin pidtalu na “Palihalan si Abram nu Kadenan a Mapulu sa Langun a nangaden sa sulega enggu dunia. ²⁰Pugin su Kadenan a Mapulu sa Langun a napapanaban sa leka kanu manga kuntela nengka.” Daka inenggay ni Abram kani Milkisidik su ikasapulu bad a ebpun kanu langun nu tamuk a nakua nin.

²¹Daka nia pidtalu nu datu na siudad a Sudum kani Abram na “Kua ka den su langun nu manga kaaden nami ugaid'a imbalingan nengka sa laki su manga taw ku.” ²²Ugaid'a nia inisawal'i Abram sa lekanin na “Inidsapa ku kanu Kadenan a Mapulu sa Langun a su Nangaden sa sulega enggu dunia ²³i apia mana kanaut'a tanul atawa ka iket'a talumpa a makabpun sa leka na di aku kemua asal'a di nengka madtalu i seka i napagkawasa sa laki. ²⁴Dala kuan ku nia tabia na su nangausal'u

^c 14:18 **Milkisidik** Nia maena nu ngala a nia na *datu na kaikelasan*.

^d 14:18 **Salim** Nia nin maena na *kalilintad*. Nia ba su dalepa sa saguna a *Awrusalim*.

^e 14:18 **'bpangurban** Sa basa a Hibu na *kuhen* enggu sa basa a Maguindanaon na 'bpangurban atawa ka 'bpamagelet. Su 'bpamagelet a nia na sekanin su pedsampay kanu kurban nu manga taw lu kanu Kadenan. Su manga taw a Israil a ginelalan sa kuhen na nia katatapan a galebekan nilan na 'bpangurban sa binatang. Ugaid'a di 'gkatatalanged u 'bpangurban sa binatang si Milkisidik.

Su Manga Awal 15

manganguda ku enggu su umun nu manga tampil ku a minunut sa laki.
Na inggay nengka kani Anir, Iskul enggu Mamri su umun nilan.”

Nangaden su Kadenan sa Kapasadan kani Abram

15 ¹ Guna maipus i langun na entu na nakatingguma su kadtalu nu Kadenan a Mapulu kani Abram sa ukit a taginepen sa nia nin katigan na “Da ka 'gkagilek Abram ka saki i kelung'engka taman sa enggan ku seka sa masela a balas.”

² Ugaid'a nia inisawal'i Abram na “Hu Kadenan a Mapulu, ngin pan i kapantag'u ibpagenggay nengka sa laki ka da bun wata ku? Nia bu makabpusaka kanu manga tamuk ku na si Ilisir^f a taw sa Damaskus.” ³ Na nia pan pidtalun ni Abram na “Hu Kadenan, na ilay ka! Da aku nengka enggi sa muliataw tembu isa kanu panunugun ku bu i kabpusakan ku.”

⁴ Ugaid'a nia pidtalun sa lekanin nu Kadenan a Mapulu na “Dikena su panunugun nengka a nan i kabpusakan nengka ka leka demun a wata i kabpusakan nengka.” ⁵ Daka pinaliu sekanin nu Kadenan a Mapulu enggu nia nin pidtalun na “Tingada ka kanu kawang-kawangan enggu bilang ka su manga bitun u magaga nengka, ka su kadakel'u manga tupu nengka na mana su kadakel'u manga bitun.” ⁶ Na sinemalig si Abram kanu Kadenan a Mapulu. Na sabap sa entu na initimbang sekanin nu Kadenan a Mapulu sa ikelas. ⁷ Daka pidtalun sa lekanin nu Kadenan i “Saki su Kadenan a Mapulu a napaawa sa leka ebpun sa Ur lu kanu dalepa nu manga taw a

^f **15:2 Ilisir** Isa sekanin kanu panunugun ni Abram ugaid'a da madtalun u pimbabata sekanin ni Abram.

Su Manga Awal 15

Kaldia ka enggu ku makaenggay sa leka su nia ba a kalupan a mabpusaka nengka.”

⁸ Ugaid'a nia inisawal'i Abram na “Hu Kadenan a Mapulu, panun i kataw ku lun sa mabpusaka ku i nia?”

⁹ Nia pidtalun sa lekanin nu Kadenan a Mapulu na “Pananggiti aku sa sawalu a sapi, sawalu a kambing enggu sawalu a bili-bili a manga telu lagun i umul'in. Pananggit ka bun sa satiman a malapati enggu satiman a tegul.” ¹⁰ Daka pinananggit den mambu ni Abram su langun nu entu enggu pinangupak'in sa luk, nia nin bu da pangupaka na su manga papanuk. Na entu pan ka pinabpapantaga i kinabetad'in lun.

¹¹ Na pembedugawn ni Abram su manga masela a papanuk a pendudsuk kanu entu.

¹² Na guna su pedsedep den su senang na nakasalidep si Abram na midtaginep sekanin sa sangat a pakagilek-gilek. ¹³ Na nia pidtalun sa lekanin nu Kadenan a Mapulu na “Natatalanged i su manga tupu nengka na 'gkaleben silan kanu dalepa a dikena kanilan. Mapangungulipen silan lu ba enggu pakabulugan sa dalem'u pat gatus lagun. ¹⁴ Ugaid'a kukumen ku su bangsa a mangungulipen sa kanilan enggu mauili sa entu na mamakadtapik silan sa kakawasan kanu kaawa nilan lu ba. ¹⁵ Seka menem na pagkalendun ku i umul'engka taman sa mapia i kapatay nengka. ¹⁶ Na sekali pan makambalingan sia ba su manga tupu nengka na maipus su ikapat a tupu amaika mauma den su tedtab'u kapembaladusa nu manga taw a Amur.”

¹⁷ Na endaw i kinasedep'u senang taman sa migkalibuteng den na nakatekaw demun nakambuat su pedtagebel a kuden enggu su pedsindaw a sulu a minukit kanu pageletan nu pinanebi a manga binatang. ¹⁸ Daka

Su Manga Awal 15–16

kanu entu demun ba a kutika na minumbal su Kadenan a Mapulu sa kapasadan kani Abram sa nia nin pidtalun na “Ibpagenggay ku kanu manga tupu nengka su nia ba a kalupan iganat lu kanu lawas'a ig'u dalepa a Egypt taman den kanu masela a lawas'a ig'u Yupratis, ¹⁹ apeg den nu kalupan nu manga taw a Kin, manga taw a Kinis, manga taw a Kadmun, ²⁰ manga taw a Hit, manga taw a Piris, manga taw a Ripa, ²¹ manga taw a Amur, manga taw a Kanaan, manga taw a Girgas enggu manga taw a Hibus.”

Su Kinambata kanu Ismail

16 ¹Na si Sarai a kaluma ni Abram na di pembata. Ugaid'a aden panunugun nin a babay a bedtuan sa Hagiar a taw sa Egypt. ²Daka nia nin pidtalun kani Abram na “Pakikineg aku pan sa mapia! Kagina ka da aku tuluni nu Kadenan a Mapulu sa wata na mapakay a nia nengka dulugen na su panunugun ku, ka aden a entu na makambata sekanin sa mambabata ku.” Na pinaginugutan mambu ni Abram su pidtalun sa lekanin ni Sarai. ³Tembu inisugut den ni Sarai a magkaluma ni Abram su panunugun nin a si Hagiar a taw sa Egypt. Nanggula su entu ulian nu ikasapulu lagun a kinagkakaleben nilan sa dalepa a Kanaan. ⁴Na dinulug den mambu ni Abram si Hagiar taman sa migkalaling sekanin. Na guna katawi ni Hagiar i migkagingay sekanin na pinakabulugan nin su mapulu nin a si Sarai. ⁵Sabap sa entu na nia pidtalun ni Sarai kani Abram na “Seka i dait a pedtempuan sa kapapegkabulug sa laki nu panunugun ku! Inenggay ku sekanin sa leka ugaid'a guna nin

Su Manga Awal 16

katawi i migkagingay sekanin na papegkabalugan aku nin den. Na su Kadenan a Mapulu i kemukum sa lekita dua.”

⁶Daka nia inisawal'i Abram sa lekanin na “Nia nin kabantang na panunugun nengka sekanin, na seka bun i pegkakataw sa lekanin. Na u ngin i kalangan nengka a mapia a pakaidan nengka sa lekanin na entu ba i enggula ka.” Na iganat sa entu ba na sangat den a pinakapasangan ni Sarai si Hagiar tembu minawa sekanin.

⁷Guna su maitu na pibpayagan nu malaikat'u Kadenan a Mapulu si Hagiar kanu ubay nu bualan kanu tawan-tawan a dalepa. Su bualan a entu na masupeg kanu lalan a ipedsangul sa Sur. ⁸Nia nin pidtalul sa lekanin na “Hagiar a panunugun ni Sarai! Endaw ka a nan ebpun enggu endaw ka a nan 'bpagangay?” Na nia inisawal'i Hagiar na “Inawan ku su 'bpanalagadan ku a si Sarai.” ⁹Daka nia pidtalul sa lekanin nu malaikat'u Kadenan a Mapulu na “Embalingan ka enggu pangalimbaba ka sa lekanin.” ¹⁰Na pidtalul nin lun pan i “Pagkadakelen ku su manga tupu nengka sa di magaga milang su kadakel'in.”

¹¹Pidtalul bun nu malaikat'u Kadenan a Mapulu sa lekanin i

“Pakikineg ka! Su ipegkagingay nengka a nan
na wata a mama.

Nia nengka ibedtu lun
na Ismail^g

kagina pinakikineg'u Kadenan a Mapulu
su langun na 'gkambukuan nu ginawa nengka.

¹²Ugaid'a su wata nengka a nan

^g 16:11 *Ismail* Nia nin maena na *pinakikineg'u Kadenan*.

Su Manga Awal 16–17

na mana su talaw a binatang i kalagidan nin
ka 'gkuntelan nin su apia entain
enggu 'gkuntelan bun mambu sekanin nu madakel a taw.
Na samuken nin sa kagkakaleben su manga pagali nin.”

¹³ Daka nia natagu sa ginawa ni Hagiar na “Sabén-sabénal a nailay ku su Kadenan a Pakailay sa laki!” Na sabap sa entu na binedtuan nin su Kadenan a mimbitiala sa lekanin sa “Seka su Kadenan a Pakailay sa laki.” ¹⁴ Na tembu nabedtuan su kalut a entu sa “Su Kalut'u Tidtu a Kadenan a Pakailay sa laki.”^h Na su nabetadan nu nia ba a kalut na lu kanu pageletan nu dalepa a Kadis enggu Birid.

¹⁵ Na guna den makambata si Hagiar na nia lun inibedtu ni Abram na Ismail. ¹⁶ Na kanu timpu na kinambata kanu Ismail na nakawalupulu enggu nem lagun i umul'i Abram.

Su Kapebpaletak a Tanda nu Kapasadan

17 ¹ Kanu timpu a nakasiyawpulu enggu siyaw lagun su umul'i Abram na pibpayagan sekanin nu Kadenan a Mapulu sa nia nin lun pidtalun na “Saki su Kadenan a Barakat sa Langun. Paguyag-uyag ka sa aden gilek'in sa laki enggu matidtu ² ka enggu ku makanggulalan su kapasadan ku sa leka. Na pagkadakelen ku a benal su manga tupu nengka.” ³ Daka sinemugiud si Abram lu kanu lupa enggu pidtalun pan sa lekanin nu Kadenan i ⁴ “Pakikineg ka! Kagina ka san den sa leka su

^h 16:14 Su kadtalu a *Su Kalut'u Tidtu a Kadenan a Pakailay sa laki* na sa basa a Hibru na *Bir-Lahay-Ruwi*.

Su Manga Awal 17

kapasadan ku na umbalen ku seka a ama nu madakel a bangsa. ⁵ Iganat saguna na dikena den Abram i itawag sa leka ka nia den itawag sa leka na Ibrahimⁱ den kagina pembaluyn ku seka a ama nu madakel a bangsa. ⁶ Na pagkadakelen ku a benal su manga tupu nengka taman sa mabaluy silan a madakel a bangsa enggu su ped menem kanilan na mabaluy a manga datu. ⁷ Na inggulalan ku su dala kapedtaman nin a kapasadan ku sa leka enggu kanu manga tupu nengka taman den kanu manga temundeg pan a manga tupu nilan. Na saki su Kadenan nengka enggu mabaluy a Kadenan nu manga temundug pan a manga tupu nengka. ⁸ Na inggay ku sa leka taman kanu manga tupu nengka su kalupan a pegkakalebenan nengka a su kalupan nu Kanaan ka enggu nu mabpusaka taman sa taman. Na saki i mabaluy a Kadenan nilan.”

⁹ Daka nia pan pidtalun nu Kadenan kanu Ibrahim na “Seka menem na dait a inggulalan nengka su kapasadan ku taman kanu manga tupu nengka enggu su manga temundug pan a manga tupu nilan. ¹⁰ Na nia ba su kapasadan ku sa lekanu a dait a inggulalan nengka taman den kanu manga temundug pan a manga tupu nengka. Langun nu a manga mama na dait a mapapaletak.^j ¹¹ Na dait a inggulalan nu su kapebpaletak ka entu ba i tanda nu kapasadan ku sa leka. ¹²⁻¹³ Na su langun nu wata a nakawalu gay den i umul'in na dait a paletaken, maitu bun ba su manga temundug pan a manga tupu nengka magidsan pan su manga ulipen a lu den pimbabata kanu pendadalepan nengka atawa ka su pinamamasa

ⁱ 17:5 **Ibrahim** Nia nin maena na *ama nu madakel a bangsa*. Nia bun ba su Nabi Ibrahim.

^j 17:10 Su kadtalu a *paletak* na nia nin maena sa basa a Tagalog na *tuli*. Nia ba su tanda nu kapasadan nu Kadenan kanu Ibrahim. Mabatia i nia sia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalu kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Su Manga Awal 17

nengka kanu manga lapu. Dait a paletaken silan langun kagina entu ba i maumbal a tanda nu dala kapedtaman nin a kapasadan ku sa leka. ¹⁴Na apia entain a mama i di mapapaletak na dait a iawa kanu maginged'in kagina sinungkang'in su kapasadan ku sa leka.”

¹⁵Na nia pan pidtalun sa lekanin nu Kadenan na “Makapantag menem kanu kaluma nengka na di ka den sekanin pedtawaga sa Sarai^k kagina nia nin den ngala saguna na Sara.^c ¹⁶Palihalan ku sekanin enggu liu pan sa entu na enggan ku seka sa wata a mama a san makanggulalan sa lekanin. Palihalan ku sekanin ka enggu sekanin mabaluy a ina nu madakel a bangsa enggu san makabpun kanu manga tupu nin i mamendatu kanu manga taw.” ¹⁷Daka sinemugiud menem su Ibrahim ugaid'a nakadtatawa i ginawa nin kagina nia natagu sa ginawa nin na “Makapambata pan ba i mama a nakamagatus lagun den i umul'in? Makambata pan ba si Sara a nakasiyawpulu lagun den i umul'in?” ¹⁸Na sabap sa entu na pidtalun nu Ibrahim kanu Kadenan i “U mapakay bu na si Ismail den i makatalima kanu manga palihala nengka.” ¹⁹Ugaid'a nia pidtalun nu Kadenan na “Di mapakay kagina tulunan ku seka sa wata a mama san makanggulalan kanu kaluma nengka a si Sara. Nia nengka ibedtu sa lekanin na Iskak.^l San ku tumanen sa lekanin enggu kanu manga temundug pan a manga tupu nin su dala taman nin a kapasadan ku. ²⁰Nakineg ku su pinangeni nengka makapantag kani Ismail. Na pakikineg ka! Palihalan ku enggu pambuad-buaden ku si Ismail taman sa pagkadakelen ku a benal su manga tupu nin. Na mabaluy sekanin a ama nu sapulu enggu dua a

^k 17:15 Su ngala a **Sarai** enggu **Sara** na nia nin maena na *bai*. Sinambian nu Kadenan su ngala nin kagina sekanin i mabaluy a ina nu madakel a bangsa.

^l 17:19 **Iskak** Nia nin maena na *midtatawa*.

Su Manga Awal 17–18

'gkangaunutan enggu umbalen ku sekanin a badtug a bangsa. ²¹ Ugaid'a san ku tumanen su kapasadan ku kani Iskak a embatan ni Sara sa maya bun ba a manga timpu kanu temundug a lagun.”

²² Na endaw i kinapasad edtalun nu Kadenan na ginanatan nin den su Ibrahim. ²³ Daka pinggula den nu Ibrahim su inisugu nu Kadenan sa lekanin, ka kanu entu demun ba a gay na pinaletak'in su wata nin a si Ismail enggu su manga mama a pegkakaleben sa lekanin magidsan i ulipen a lu den pimbabata kanu pegkakalebenan nin atawa ka pinamasa nin a ulipen. ²⁴ Na kanu timpu a kinapaletak kanu Ibrahim na nakasiyawpulu enggu siyaw lagun i umul'in ²⁵ enggu su wata nin menem a su Ismail na nakasapulu enggu telu lagun i umul'in. ²⁶ Na kanu entu demun ba a gay na su Ibrahim enggu su wata nin a su Ismail ²⁷ taman den kanu manga mama a pegkakaleben sa lekanin magidsan i ulipen a lu den ba pimbabata atawa ka pinamamasa bu, na nakadsasalengan i kinapaletak kanilan.

Su Telu Kataw a Balapantag a Ana nu Nabi Ibrahim

18 ¹ Na mibpapayag su Kadenan a Mapulu kanu Ibrahim lu kanu mangasela a kayu nu Mamri gagalun nu kabpamagagayan nin lu kanu bengawan nu pegkakalebenan nin sa kutika na maudtu. ² Na kanu kabpanandeng'in na nakatekaw demun sekanin nakailay sa telu kataw a manga mama a pedtindeg lu kanu unan nin. Daka pinalalaguy nin silan malaw enggu sinemugiud sekanin kanu lupa. ³ Na nia pidtalu nu Ibrahim na “Hu mapulu! 'Bpangenin ku sa lekanu sa senep sa atay i aut kanu pan kanu pegkakalebenan nu ulipen nu. ⁴ Na 'bpapangintelenen kanu

Su Manga Awal 18

demun muna san kanu atag'u kayu ka suguti aku nu sa kapananggitan ku sekanu sa apia paidu bu a ig a makapangagas'u kanu manga ay^m nu.

⁵Na gagalu na sia kanu kanu pegkakalebenan ku na suguti aku nu bun a kapananggitan ku sekanu sa apia paidu bu a pan ka enggu makambalingan su bagel'u entu pan ka talus kanu lu kanu pebpawangan nu.”

Daka nia nilan inisawal na “Uway, na enggula ka den su pidtalunengka a nan.”

⁶Daka namagayas embalingan su Ibrahim lu kanu pegkakalebenan nin ka nia nin pidtalun kanu Sara na “Pamagayas ka! Kua ka sa telu kaasadanⁿ kanu mapia sa langun a tapung ka adum ka ka umbal ka sa pan.” ⁷Na entu pan ka namagayas sekanin lemu kanu manga pangangayamen nin ka namili sekanin sa sapi a manguda enggu masebud ka inenggay nin kanu panunugun nin ka pinabpulangan nin lun mamagayas ka enggu nin 'gkailutu. ⁸Daka kinemua su Ibrahim sa pinagkaledsem a gatas^o enggu da padtegasa a gatas ka endaw i kinalutu nu sapi na initalagad'in kanilan. Na gagalu nu kapegkan nu manga ana nin na lu demun sekanin kanu ubay nilan a pedtindeg^p lu kanu atag'u kayu.

⁹Daka inidsan nilan su Ibrahim sa “Endaw si Sara a kaluma nengka?” Na nia nin nakasawal na “Lu sekanin kanu ludep'u pegkakalebenan

^m 18:4 *ig a makapangagas sa ay* Adat-betad i nia nu manga taw a Hibru sa kapedsakaw-sakaw sa ana kagina mayaw enggu libubuken su entu a dalepa.

ⁿ 18:6 *telu kaasadan* Sa Hibru na *seahs*. Di 'gkatalanged u sapulu enggu lima kalitru atawa ka duapulu kalitru.

^o 18:8 *pinagkaledsem a gatas* Sa English na *curd*. Malumiket enggu madsem i nanam'in. Katatapan i nia ba a ipedtalagad sa manga ana apeg'u ped a pegken.

^p 18:8 *lu kanu ubay nilan pedtindeg* Adat-betad'ilan i di pedsalengan pegkan kanu manga ana ka enggu nilan 'gkatalagadan kanu ped pan a nasisita nilan.

Su Manga Awal 18

nami.” ¹⁰Na nia pidtalu nu isa kanu manga ana na “Natatalanged i kanu kambalingan ku sia sa maya bun ba a manga gay kanu mauma a lagun na aden den wata a mama ni Sara a kaluma nengka.”

Saleta mambu na 'bpamakikineg su Sara lu kanu pintuan a lu tampal sa taligkudan nu Ibrahim. ¹¹Na kanu entu ba a manga timpu na mangatua den a benal silan dua ka su Sara na di den 'gkauma na gay nin a mana su kadsalilidan kanu manga babay. ¹²Tembu nakadtatawa i ginawa nu Sara sa nia natagu kanu ginawa nin na “Panun pan i kambata nami sa matua kami den a benal kanu kaluma ku?” ¹³Daka inidsan nu Kadenan a Mapulu su Ibrahim sa “Enduken ka midtatawa si Sara enggu pakaidsa nin i panun kun i kambata nin a matua den a benal sekanin? ¹⁴Aden ba di magaga nu Kadenan a Mapulu? Mana bun su pidtalu ku i kanu kambalingan ku sia sa maya bun ba a manga gay sa mauma a lagun, na aden den wata a mama ni Sara.”

¹⁵Na sabap sa gilek'u Sara na mibpalaw sekanin sa nia nin pidtalu na “Da aku edtatawa.” Ugaid'a nia nin pidtalu kanu Sara na “Saben-sabenal a midtatawa ka!”

Inipamagayuk'u Nabi Ibrahim kanu Kadenan su manga Taw sa Sudum

¹⁶Daka ginemanat den su telu kataw a entu a ana a inisigkil silan nu Ibrahim. Na guna silan makauma kanu kapuluan na nasandeng'ilan su ciudad a Sudum. ¹⁷Na nia natagu sa ginawa nu Kadenan a Mapulu na “Di dait a ipagema ku kani Ibrahim su 'gkagkahanda ku. ¹⁸Kagina su manga tupu nin na sangat a 'gkadakel taman sa mabaluy a mabagel a bangsa. Na langun na bangsa sia sa liwawaw na dunia na kapalihalan

Su Manga Awal 18

sia makanggulalan sa lekanin ¹⁹kagina pinamili ku sekanin asal'a makapamandu nin kanu manga wata nin taman den kanu manga temundug pan a manga muliataw nin su kapaginugut kanu kasuguan ku sa ukit a kanggalebek'ilan sa kaikelasan enggu katidtu ka enggu ku matuman su manga pasad ku sa lekanin.”

²⁰ Sabap sa entu na nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu kanu Ibrahim na “Su kapembuku a nakineg ku pantag sa siudad a Sudum enggu Gumura na sangat den a pakatiawan-tiawan enggu su kabaladusan nilan na midsusubela den. ²¹ Na lemu aku ka enggu ku 'gkaamad u ngintu benal ba su langun na ipembuku a entu sa laki atawa ka dikena.”

²² Na guna su maitu na ginemanat su dua kataw kanu manga ana ka tinemalus silan lu sa siudad a Sudum. Saleta mambu na lu su Ibrahim pedtindeg kanu adapan nu Kadenan a Mapulu. ²³ Daka inubay sekanin nu Ibrahim ka inidsan nin sa “Ngintu, ilalagit'engka den mimatay su manga ikelas kanu manga baladusa a entu? ²⁴ Panun u aden limapulu kataw a ikelas lu kanu entu a dalepa, na ngintu pangimatayan^q nengka bun silan? Ngintu, di nengka silan kadsabalan sabap kanu limapulu kataw a entu a ikelas kanu entu a dalepa? ²⁵ Katawan ku i di nengka pandalagitan mimatay su ikelas enggu su baladusa ka enggu di silan makabpagidsan. Katawan ku i di nengka i entu enggulan kagina su 'bpangukum kanu dunia na matidtu i kukuman nin!”

²⁶ Na sabap sa entu na nia pidtalun nu Kadenan a Mapulu na “U matalanged ku i aden limapulu kataw a ikelas kanu entu a dalepa na lasamen ku sabap kanilan.”

^q 18:24 Su kadtalu sa English a sweep away na **pangimatayan** sa basa a Maguindanaon. Nia nin maena na 'bpagibpeden pegkukum sa dala ipedsama.

Su Manga Awal 18

²⁷ Daka midtalu 'bpaluman su Ibrahim sa “Hu Mapulu, na ampun aku bu! Apia maitu sa puput aku bu nu dunia na suguti aku nengka a makadtalu 'bpaluman. ²⁸ Ugaid'a panun u patpulu enggu lima kataw bu i ikelas a taw kanu entu a dalepa na ngintu binasan nengka bun sabap kanu kulang a lima kataw?” Na nia nin inisawal kanu Ibrahim na “U aden patpulu enggu lima a ikelas kanu entu a dalepa na di ku binasan.”

²⁹ Na midtalu 'bpaluman su Ibrahim sa “Panun u patpulu kataw bu i aden lu?” Nia nin inisawal na “Sabap kanu patpulu kataw a entu na di ku binasan.”

³⁰ Daka midtalu menem su Ibrahim sa “Hu Mapulu, na da ka bu 'gkalipunget ugaid'a suguti aku sa makadtalu 'bpaluman. Panun menem u telupulu bu i ikelas kanu entu a dalepa?” Nia nin inisawal sa lekanin na “Sabap kanu telupulu kataw a entu na di ku binasan.”

³¹ Na pidtalu pamun nu Ibrahim i “Hu Mapulu, na kagina ka nakabulug den gaid su kinadtalu-talu ku na panun menem u duapulu bu i aden lu ba?” Nia nin inisawal na “Sabap kanu duapulu kataw a entu na di ku binasan.”

³² Nia den mauli a pidtalu nu Ibrahim na “Hu Mapulu, na da ka bu 'gkalipunget ka nia den ba i mauli a idsa ku! Upama ka sapulu kataw bu i ikelas lu ba?” Na nia nin inisawal kanu Ibrahim na “Sabap kanu sapulu kataw a entu na di ku binasan.”

³³ Na endaw i kinapasad edtal nu Kadenan a Mapulu kanu Ibrahim na ginanatan nin den su Ibrahim. Daka mimbalingan den mambu su Ibrahim lu kanu pegkakalebenan nin.

Naamad su Kabaladusan nu Dalepa a Sudum enggu Gumura

19¹ Na kanu entu bun ba a magabi na nakauma su dua kataw a malaikat'u Kadenan sa siudad a Sudum gagalu nu kabpamagagayan ni Lut kanu bengawan nu entu a dalepa. Na endaw i kinailay ni Lut sa kanilan na midtindeg sekanin mamagayas ka inalaw nin silan. Daka sinemugiud sekanin kanu lupa² sa nia nin pidtalun na “Hu manga mapulu! 'Bpangenin ku sa lekanu i aut kanu pan kanu walay nu ulipen nu ka enggu kanu makapangagas sa ay ka lu kanu demun pan pangintelenen sa saguna a magabi, ka 'bpanay kanu bu gemanat namag.”

Ugaid'a nia nilan inisawal na “Di den! Ka sia kami den mapagkapita kanu dayag'u dalepa a nia.”

³ Ugaid'a sabap sa pinamagayukan silan ni Lut na minunut bun silan lu kanu walay nin. Daka napailutu sekanin sa pan a da pakembang'in enggu pinatalagadan nin silan sa mangapia a pegken ka kineman silan.

⁴ Na gagalu nu da pan silan mamakatulug na linibet'u langun nu mama sa siudad a Sudum magidsan i manguda enggu mangatua su walay ni Lut.

⁵ Nia nilan ibpelalis sa matanug kani Lut na “Endaw den su manga mama a tinemumpa kanu walay nengka? Paliu ka silan sia ka enggu nami silan magkakaluma!”

⁶ Daka liniuwan silan ni Lut ka ipembitiala nin silan ugaid'a pinintuan nin bun mamagayas su bengawan endaw i kinaliu nin. ⁷ Na nia nin pidtalu sa kanilan na “Manga lusud ku sa tian! 'Bpangenin ku sa lekanu i di nuunggula su nan a kadaluakan. ⁸ Pakikineg aku nu pan sa mapia. Aden dua kataw a wata ku a babay a da pamun makapagukiten sa pidtalu a kapembalagiuma. Na silan i inggay ku sa lekanu ka sekanu den i mataw u

Su Manga Awal 19

ngin i pegkiugan nu a pakaidan kanilan. Ugaid'a di nu bu pegkudia su manga ana ku kagina sia silan tinemumpa kanu walay ku tembu dait a dalindingan ku silan.”

⁹ Ugaid'a nia pidtalun nu uman i isa kanilan na “Lapu bu i nan sia! Dala kawagib'in sa pamanduan tanu nin sa dait a enggulan tanu.” Na nia nilan menem pidtalun kani Lut na “Awa ka san! Ka lawan pan i pakaidan nami sa leka kumin sa pakaidan nami kanilan.” Daka ibpanumag'ilan si Lut ka pegkiugan nilan penggeba su pintu. ¹⁰ Ugaid'a kineteng sekanin mapaludep'u manga ana kanu walay entu pan ka pinintuan nilan mamagayas su bengawan. ¹¹ Na binulag'ilan gagalun su langun na taw a lu kanu liu nu walay magidsan i manganguda enggu mangatua tembu di nilan 'gkatun su bengawan.

¹² Daka nia pidtalun nu dua kataw a ana kani Lut na “U aden manga pagali nengka sia, manga wata enggu manga mamanugang sa leka a sia ba pegkaleben na paunut ka silan ka ganati nu den su dalepa a nia ¹³ ka pembinasan nami den. Kagina su ipembuku pantag kanu nia a dalepa na midsubela den tembu sinugu kami nu Kadenan a Mapulu ka enggu nami 'gkabinasa.” ¹⁴ Guna su maitu na inangayan ni Lut su 'bpamangaluma kanu manga wata nin a babay ka nia nin pidtalun kanilan na “Pamagayas kanu ka awan tanu su dalepa a nia kagina pembinasan den nu Kadenan a Mapulu.” Ugaid'a nia nilan lun kataw na pendadamangias bu si Lut.

Su Kinaawa ni Lut enggu su Sakambinabatan nin kanu Siudad a Sudum

¹⁵ Daka guna su pegkalinawag den na pinapamagayas'u manga malaikat si Lut sa nia nilan pidtalun na “Pamagayas ka! Edtapik ka su kaluma

Su Manga Awal 19

nengka enggu su dua kataw a wata nengka a babay ka ganat kanu den ka enggu di kanu makaamung kanu kabinasa nu nia ba a dalepa.” ¹⁶ Ugaid'a guna su pedtatalipenda bun si Lut na sinegedan nu manga malaikat su lima nin apeg'u lima nu kaluma nin enggu su dua kataw a wata nin a babay ka tinundan nilan silan mapaliu kanu entu a siudad sabap sa nalat i nanam'u Kadenan a Mapulu kanilan. ¹⁷ Na endaw i kinaliu nilan na nia pidtalun nu isa kanu malaikat na “Palalaguy kanu den ka ilipuas'u den i ginawa nu! Da kanu pendedelengi enggu da kanu a benal 'bpalen lu kanu kadatalan. Pagapas kanu malalaguy lu kanu manga bakuludan ka enggu di kanu matay.”

¹⁸ Ugaid'a nia inisawal'i Lut na “Hu manga mapulu, mawatan a benal su entu! ¹⁹ Saben-sabenal a masela gaid i nakadtabang'u enggu kapianan nu sa laki ka inilipuas'u su umul ku. Ugaid'a tabia bun ka di aku pan makauma kanu entu a bakuludan na masaut aku den nu kapegkabinasa a entu taman sa matay aku. ²⁰ Ilay nu su manaut a entu a dalepa! Dikena ba masupeg bu a pedtalaguyan? Manaut bu su entu. Na suguti kami nu a lu ba makaapas ka enggu kami di matay.”

²¹ Na nia inisawal'u isa sa kanilan na “Kapakayan a benal. Pedsugutan ku su entu a 'bpangenin nengka. Di ku ilalagit minasa su manaut a entu a dalepa. ²² Na tembu pamagayas kanu malalaguy lu ba kagina taman a di kanu makauma lu ba na di nami pan mabinasa su manga dalepa a entu.” Na entu ba i sabap'in ka nabledtuan su dalepa a entu sa Suar.^r

^r 19:22 **Suar** Nia nin maena na *manaut*.

Su Kinabinasa sa Siudad a Sudum enggu Gumura

²³ Na kanu kinauma ni Lut lu sa Suar na nakasebang den su senang.
²⁴ Daka pinaulanan nu Kadenan a Mapulu su siudad a Sudum enggu Gumura sa pedsindaw a apuy enggu sandawa a ebpun sa sulega. ²⁵ Na maitu ba i ukit a kinabinasa nu Kadenan a Mapulu kanu entu a manga siudad enggu su 'bpamegkaleben lun apeg den nu langun nu kadatalan enggu su 'bpamangetu kanu lupa. ²⁶ Ugaid'a su kaluma ni Lut a sia kanu taligkudan nin na linemengi tembu nabaluy sekanin a timus a mana pinatindeg a palaus.

²⁷ Daka mibpanay lemu su Ibrahim kanu dalepa a pidtindegan nilan kanu Kadenan a Mapulu, ²⁸ ka sinandeng'in lu ba su siudad a Sudum enggu Gumura taman den kanu langun nu kadatalan. Na nia nin nasandeng na su sangat i kakapal'in a bel a ebpun kanu entu a dalepa a mana bel a sia pakabpun kanu 'gkangatutung a walay. ²⁹ Na maitu ba i ukit a kinabinasa nu Kadenan kanu manga siudad'u entu a kadatalan. Ugaid'a da lipatani nu Kadenan su Ibrahim tembu pinalipuas'in si Lut kanu kinabinasa kanu entu a dalepa a pigkalebenan nin.

Su Nabpunan nu manga Taw a Muab enggu su Taw a Amun

³⁰ Guna mapasad i entu na ginanatan ni Lut apeg'u dua kataw a wata nin a babay su dalepa a Suar ka tinemakedeg silan lu kanu kapalawan ka lu ba silan migkaleben kanu takub'u entu kagina 'gkagilekan sekanin pegkaleben kanu dalepa a Suar.

Su Manga Awal 19

³¹ Daka aden isa a timpu a inimbitiala nu kaka a wata su ali nin sa nia nin pidtalu na “Ilay ka ba! Pegkatua den su ama ta enggu da den mama sia sa dunia a makapangaluma sa lekita asal'a kaadenan ta na muliataw.

³² Na nia mapia na languten ta su ama ta ka dulugen ta ka enggu 'gkauyag su tupu tanu sia makanggulalan sa lekanin.”

³³ Na pinggula nilan den mambu su entu ka linangut'ilan den su ama nilan kanu entu bun ba a magabi entu pan ka dinulug sekanin nu kaka a wata nin. Ugaid'a da a benal sabut'i Lut kanu entu a nanggula kagina nalangut a benal sekanin. ³⁴ Daka nia nin kinagkapita na nia pidtalu nu kaka kanu ali nin na “Pakikineg ka sa mapia! Nakadulug aku den kani ama kagina magabi, na languten ta sekanin 'bpaluman amay magabi ka seka menem i dulug lun ka enggu ta 'gkauyag su tupu tanu sia makanggulalan kani ama.” ³⁵ Na pinggula nilan den mambu su entu ka endaw i kinagkagabi na linangut'ilan 'bpaluman su ama nilan. Daka nia menem dinemulug sa lekanin na su ali a wata nin. Na mana bun su nauna a dala a benal sabut'in kanu entu a nanggula kagina nalangut a benal sekanin. ³⁶ Na maitu ba i ukit a kinagkagingay nu edsuled a entu sia nakanggulalan kanu ama nilan a si Lut.

³⁷ Guna pembata su kaka a wata sa wata a mama na nia nin inibedtu lun na Muab.^s Na sekanin i nabpunan nu manga taw a pembedtuan sa Muab sa saguna a timpu. ³⁸ Na mimbata bun mambu su ali a wata sa wata a mama a nia nin inibedtu lun na Bin-Ami.^t Sekanin menem i nabpunan nu manga taw a pembedtuan sa Amun sa saguna a timpu.

^s 19:37 **Muab** na makamana-mana nia nin maena sa Hibu na *ebpun kanu ama ku*.

^t 19:38 **Bin-Ami** Nia nin maena na wata nu *maginged ku*.

Su Kinalu nu Nabi Ibrahim enggu Sara sa Dalepa a Girar

20¹ Na iganat sa Mamri na minalat su Ibrahim 'bpawang sa dalepa a Nigib taman sa lu sekanin mindilapu kanu pageletan nu dalepa a Kadis enggu Sur. Na gagalu nu kinagkakaleben nilan lu sa dalepa a Girar,² na nia nin inipakilala na edsuled silan kanu kaluma nin a su Sara. Na sabap sa entu ba na inipalapit'i Abimilik a datu nu dalepa a Girar su Sara.³ Ugaid'a napadtaginep su Kadenan kani Abimilik sa kutika na magabi sa nia nin pidtalu na “Pakikineg ka! Matay ka den kagina su babay a kinua nengka na kaluman.”

⁴ Ugaid'a kagina ka dala pan madulug'i Abimilik su Sara na nia nin pidtalu na “Hu Mapulu imatayan nengka ba i taw a dala kadupangan nin?⁵ Dikena ba nia lun inipakilala sa laki ni Ibrahim na edsuled silan? Na apia si Sara na midtalu bun sa edsuled silan. Na su kinanggula ku sa entu na ikelas kanu pamusungan ku enggu su lima ku na dala kabudsengi.”

⁶ Daka nia pidtalu nu Kadenan kani Abimilik kanu taginepen nin na “Katawan ku i saben-sabenal a ikelas i entu kanu pamusungan nengka, tembu da ku suguti a madulug'engka sekanin ka enggu di ka makambaladusa sa laki.⁷ Kagina ka maitu na imbalingan nengka su babay lu kanu kaluma nin. Na sabap sa nabi^u su mama a entu na ipangeni-ngeni ka nin ka enggu di ka matay. Ugaid'a u di nengka sekanin imbalingan na natatalanged a matay ka taman den kanu 'bpamegkaleben kanu lusud'u walay nengka.”

⁸ Daka mibpanay gemedam si Abimilik ka inipatawag'in su 'gkangasaligan nin. Na guna nin mapanudtul kanilan su langun nu entu na

^u 20:7 **nabi** Sekanin su papedsampay kanu kadtalu nu Kadenan kanu manga taw.

Su Manga Awal 20

sangat a nangagilekan silan. ⁹ Guna su maitu na inipatawag'i Abimilik su Ibrahim ka inidsan nin sa “Ngintu ka pinggula nengka i nia sa lekami? Aden ba kadupangan ku sa leka ka pinambaladusa aku nengka taman den kanu 'gkasakupan ku? Su pinggula nengka sa laki na di 'gkaalus a enggulan nu apia entain.” ¹⁰ Na pidtalun pamun ni Abimilik sa lekanin i “Ngin i natagu sa ginawa nengka ka pinggula nengka i entu?”

¹¹ Daka nia inisawal'u Ibrahim na “Kagina natagu sa ginawa ku i su manga taw a pegkaleben sia na dala gilek'in kanu Kadenan tembu nagilekan aku sa imatayan aku nilan ka enggu nilan makua su kaluma ku. ¹² Ugaid'a nia nin kabantang na edsuled kami ka isa bu i ama nami ugaid'a embidaya bu i ina nami tembu nakadtampung kami. ¹³ Na iganat den kanu kinapaganat sa laki nu Kadenan ebpun kanu manga tupu nu ama ku na nia ku pidtalun kanu kaluma ku na ‘Nia nengka makakalimu sa laki na apia endaw ta makabpawang na nia ka edtalun na edsuled ta.’ ”

¹⁴ Guna su maitu na inimbalingan ni Abimilik kanu Ibrahim su Sara taman sa inenggan nin pan sa manga bili-bili, manga kambing enggu manga sapi apeg den na manga panunugun a mama enggu babay. ¹⁵ Na pidtalun ni Abimilik sa lekanin i “Sandeng ka su langun na kalupan ku ka apia endaw san i 'gkalinian nengka pegkaleben na 'gkalebeni ka.” ¹⁶ Na nia nin menem pidtalun kanu Sara na “Pakikineg ka! 'Bpagenggan ku su suled'engka sa sangibu timan a pilak^v a amadan nu saben-sabenal a dala ka kabudsengi. Sa maya ba a ukrit na di mapagitung'u apia entain i minggula ka sa malat.”

¹⁷ Daka nangenin-nengin su Ibrahim kanu Kadenan, na pinagkapia nu Kadenan si Abimilik enggu su kaluma nin taman den kanu manga

^v 20:16 *sangibu timan a pilak* Nia nin kaugat na 11.5 kakilu.

Su Manga Awal 20–21

panunugun nin a babay asal'a mamakambata silan. ¹⁸Kagina pigkahanda nu Kadenan a Mapulu i di embabata su langun nu babay a lu kanu tulugan ni Abimilik sabap kanu kinapalapit'in kanu Sara a kaluma nu Ibrahim.

Su Kinambata kanu Iskak

21 ¹Na pinalihalan nu Kadenan a Mapulu su Sara ka tinuman nin su langun nu inibpasad'in lun a mana bun su pidtalun nin. ²Tembu migkagingay su Sara taman sa mimbata silan kanu Ibrahim sa wata a mama kanu timpu a mangatua den silan a mana bun su pidtalun nu Kadenan. ³Daka binedtuan nu Ibrahim su wata nilan kanu Sara sa Iskak.^w ⁴Na guna su nakawalu gay den i umul'u Iskak na pinaletak^x sekanin nu Ibrahim a mana bun su inisugu sa lekanin nu Kadenan. ⁵Na kanu timpu a kinambata kanu Iskak na nakamagatus lagun i umul'u Ibrahim.

⁶Guna su maitu na nia pidtalun nu Sara na “Kadtatawan a benal i pinakaidan nu Kadenan a nia sa laki! Na langun na makakineg lun na makadtatawa.” ⁷Na pidtalun nin pan i “Aden ba taw a makadtalu kani Ibrahim sa makamuliataw aku pamun? Ugaid'a pidsan ka maitu na nakambata kami pamun sa apia mangatua kami den.”

⁸Na guna den pegkasela su wata taman sa minenda den semusu kanu ina nin na kanu entu demun ba a gay na midsela-sela su Ibrahim. ⁹Daka guna mailay nu Sara su Ismail a nambata ni Hagiar a taw sa Egypt a pedtataungaten nin su Iskak ¹⁰na nia nin pidtalun kanu Ibrahim na “Paawa ka i panunugun a nan enggu su wata nin! Di dait a kaumunan su wata nu

^w 21:3 **Iskak** Nia nin maena na *midtatawa*.

^x 21:4 **pinaletak** Mabatia bun i nia kanu Manga Awal 17 ayat 10 sia kanu Kitab Taurat.

Su Manga Awal 21

panunugun ka si Iskak bu i dait a kapusakan.”¹¹ Na sangat a inikalidu na ginawa nu Ibrahim su entu kagina wata nin bun su Ismail.

¹² Ugaid'a nia pidtalun sa lekanin nu Kadenan na “Di ka 'bpelidua i ginawa nengka makapantag kanu wata enggu su panunugun nengka. Paginuguti ka su langun nu kadtalu sa leka ni Sara kagina san makanggulalan kani Iskak su manga tupu a inibpasad ku sa leka.”¹³ Apia ka maitu na pagkadakelen ku bun su manga tupu nu wata nengka kanu panunugun^y nengka ka enggu silan mabaluy a bangsa kagina wata nengka bun sekanin.”

¹⁴ Daka mibpanay gemedam su Ibrahim ka kinemua sa pegken enggu 'bpanaguan sa ig^z entu pan ka inenggay nin kani Hagiar ka inipasalay nin lun ka inisigkil'in silan. Na ginemanat den mambu si Hagiar ka mindadalaug den silan lu kanu tawan-tawan a dalepa sa Birsiba.¹⁵ Na guna maibped su ig a lutu nilan na initagak'i Hagiar su wata lu kanu atag'u manaut a kayu.¹⁶ Daka tinangkan nin su wata sa manga magatus kamitru enggu nagagayan sekanin sa nia 'gkadtalu na ginawa nin na “Di ku magaga edtulik a matay su wata ku.” Na gagalu nu kabpagayan nin na minuliang sekanin sa matanug.

¹⁷ Saleta mambu na nakineg bun nu Kadenan su uliang'u wata, daka midtalun su malaikat'u Kadenan a ebpun sa sulega sa “Ngin i nan ka 'gkalidu i ginawa nengka, Hagiar? Da ka 'gkagilek ka nakineg'u Kadenan su uliang'u wata lu kanu nambetadan nin.”¹⁸ Na edtindeg ka, ka angayi

^y 21:13 **wata sa panunugun** Si Ismail na wata nu Ibrahim kani Hagiar a panunugun ni Sara.

^z 21:14 **'bpanaguan sa ig** Nia nin maena sa Hibu na *upis'a binatang a pinadtegas* ka entu ba i 'bpanaguan sa ig a mainem sia kanu kabpelalakaw.

Su Manga Awal 21

ka sekanin. Kapeti ka su lima nin ka padtindeg ka kagina umbalen ku sekanin a mabagel a bangsa.” ¹⁹ Na inipailay nu Kadenan kani Hagiar su kalut daka minubay sekanin lu ba ka dinikenan nin sa ig su 'bpanaguan nin ka pinainem'in su wata. ²⁰⁻²¹ Na tinapid'u Kadenan su Ismail taman sa lu sekanin migkasela kanu tawan-tawan a dalepa sa Paran enggu nabaluy sekanin a talinganup. Na gagalu nu kinagakakaleben nilan lu ba na pinapangaluma sekanin nu ina nin sa babay a taw sa Egypt.

Su Kinaumbal'u Nabi Ibrahim enggu Abimilik sa Kapasadan

²² Na kanu entu bun ba a timpu na pinaunut'i Abimilik si Pikul a mapulu nu manga sundalu nin ka inimbitiala nin su Ibrahim sa nia nin pidtalun na “Katawan ku i pebpalihalan ka nu Kadenan kanu langun na penggalebeken nengka. ²³ Kagina ka maitu na idsapa nengka sa laki kanu ingala nu Kadenan i di aku nengka pagakalan taman den kanu manga wata ku enggu kanu manga tupu ku. Na ipailay nengka sa laki taman kanu dalepa a nia a nalapuan nengka su katidtu na pamusungan a mana bun su inipailay ku sa leka.”

²⁴ Daka nia inisumpat'u Ibrahim na “Uway, ipebpasad ku su entu.” ²⁵ Ugaid'a inibpanun nin kani Abimilik su pantag kanu kalut a pinggumaked'u manga panunugun nin. ²⁶ Na nia mambu pidtalun ni Abimilik na “Di ku katawan u entain i minggula sa entu. Da nengka madtalun sa laki su pantag sa entu, saguna ku pan nakineg su entu.”

²⁷ Daka kinemua su Ibrahim sa manga bili-bili enggu manga sapi ka inenggay nin kani Abimilik entu pan ka minumbal silan dua sa kapasadan.

²⁸ Na sinemenggay su Ibrahim sa pitu timan a babay a bili-bili ebpun kanu

Su Manga Awal 21–22

pangangayamen nin. ²⁹ Na nakaidsa ni Abimilik sa lekanin i “Nginan ka sinemenggay ka sa pitu timan a babay a bili-bili?”

³⁰ Na nia inisawal'u Ibrahim na “Talima ka su pitu timan a nia a babay a bili-bili ka namba i amadan sa minayun ka sa saki i kinemalut kanu kalut.” ³¹ Na tembu nabledtuan su dalepa a entu sa Birsiba^a kagina lu ba midsapai su Ibrahim enggu si Abimilik.

³² Guna mapasad su kinadsapai nilan na mimbalingan den si Abimilik enggu si Pikul a mapulu nu manga sundalu lu kanu pendalepan nu manga taw a Pilistin. ³³ Na su Ibrahim menem na namula sa kayu a bedtuan sa tamaris kanu entu a dalepa sa Birsiba enggu sinemimba sekanin sia kanu ingala nu Kadenan a Mapulu a su Kadenan a Dala Kapedtaman nin. ³⁴ Na malu nauget bun i kinagkakaleben nu Ibrahim lu kanu kalupan nu manga taw a Pilistin.

Su Kinabatalu nu Kadenan a Mapulu kanu Nabi Ibrahim

22 ¹ Na guna maipus su entu na binatalu nu Kadenan su Ibrahim sa nia nin lun pidtalu na “Ibrahim!”

Nia inisawal'u Ibrahim na “Hu Kadenan ku, nia aku bun!”

² Daka nia pidtalu sa lekanin nu Kadenan na “'Bpangenin ku sa leka i paunut ka su wata nengka a su kaisa-isa nin a pinupusan nengka sa limu a

^a 21:31 **Birsiba** Nia nin maena na kalut'u sapa, ped a maena nin na kalut'u pitu timan.

Su Manga Awal 22

si Iskak ka lu kanu kanu kalupan nu Muria ka igkurban nengka sekanin sa laki sa kurban a pedtutungen langun^b lu kanu palaw a itutulu ku sa leka.”

³ Na nia nin mambu kinagkapita na mibpanay su Ibrahim ka pinagadil'in su kimar'in.^c Pinaunut'in su dua kataw a panunugun nin enggu su wata nin a su Iskak. Na nananggit bun silan sa pinangulay a kayu ka linemu den silan kanu dalepa a pidtalun sa lekanin nu Kadenan.

⁴ Na nia nin kinatelu gay na nasandeng'u Ibrahim su dalepa a entu. ⁵ Daka nia pidtalun nu Ibrahim kanu manga panunugun nin na “'Gkalidtabun kanu demun sia apeg'u kimar ka embalinganan nami bu sekanu ka sekami bu kanu wata i temalus lu ba ka enggu kami makasimba.”

⁶ Na inipapananggit'u Ibrahim kanu Iskak su kayu a ibpelaleg kanu kapegkurban enggu sekanin menem i nananggit kanu waga na apuy enggu kanu masela a gelat.^d Na kanu kabpelalakaw nilan ⁷ na tinawag'u Iskak su ama nin sa “Ama!” Nia mambu inisawal'u Ibrahim sa lekanin na “Ngin i entu ba wata ku?” Daka inidsan sekanin nu Iskak sa “Aden den waga na apuy enggu ibpelaleg ugaid'a endaw i bili-bili a ipegkurban a pedtutungen langun?” ⁸ Nia inisumpat'u Ibrahim sa lekanin na “Hu wata ku, su Kadenan i mangaden sa lekita sa entu.” Daka tinemalus den silan lemakaw.

^b 22:2 **kurban a pedtutungen langun** Katatapan a ipegkurban na binatang a 'bpagimatayan muna entu pan ka pedtutungen langun kanu untul'u pegkurbanan. Su kurban ba a entu na ipedsela-sela kanu Kadenan.

^c 22:3 **kimar** Mana kuda ugaid'a manaut bu sa kuda.

^d 22:6 **masela a gelat** Sa Hibu na nia nin maena na *gelat* ugaid'a di 'gkasigulu u ngin i kasela nin. Entu ba i inusal'in sa kabpagimatay nin kani Iskak ka ipegkurban nin kanu Kadenan.

Su Manga Awal 22

⁹ Guna silan makauma kanu dalepa a pidtalun sa lekanin nu Kadenan na minumbal su Ibrahim sa pegkurbanan.^e Daka inantang'in lu ba sa mapia su ibpelaleg a kayu entu pan ka pinawik'in su wata nin a su Iskak ka pinaiga nin lu kanu untul'u manga kayu a lu kanu pegkurbanan. ¹⁰ Daka kinua nu Ibrahim su gelat ka pedsumbalin nin den su wata nin. ¹¹ Ugaid'a nakineg'in su suala nu malaikat'u Kadenan a Mapulu a ganat sa sulega a pedtawag lun sa "Ibrahim! Ibrahim!"

Nia nin nakasawal na "Hu Kadenan ku, nia aku bun."

¹² Na nia nin pidtalun kanu Ibrahim na "Di ka pedsumbali su wata nengka! Di ka sekanin mapakasakiti! Kagina naamad ku den i masela i gilek'engka kanu Kadenan kagina da nengka idsingit sa laki su kaisa-isa nin bu a wata nengka."

¹³ Na guna 'bpelengi su Ibrahim na nailay nin su mama a bili-bili a nakasangkang i manga sidung'in kanu manga sapak'u kayu. Daka kinua nu Ibrahim su bili-bili a entu ka inigkurban nin sa tinutung langun a sambu kanu wata nin a su Iskak. ¹⁴ Na guna su maitu na binedtuan nu Ibrahim su entu a dalepa sa "Su Kadenan a Mapulu i 'Bpangaden lun." Na iganat kanu entu a timpu na nia den pedtalun-talun nu manga taw na "Lu kanu palaw nu Kadenan a Mapulu na sekanin i mangaden."

¹⁵ Na tinawag 'bpalaman nu malaikat'u Kadenan a Mapulu su Ibrahim ¹⁶ ka nia nin lun pidtalun na "Nia kadtalun nu Kadenan a Mapulu na 'Ipebpasad ku i kagina ka pinggula nengka i nia enggu da nengka

^e **22:9 pegkurbanan** Nia ba su pedtutungan kanu binatang a ipegkurban kanu Kadenan. Pinapamaguntul a watu enggu lu kanu untul'in su manga ginulay a kayu ka lu ba pebpagigan ni Ibrahim si Iskak. Mabatia i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalun kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

Su Manga Awal 22–23

idsingit sa laki su kaisa-isa nin bu a wata nengka ¹⁷ na palihalan ku seka. Pagkadakelen ku su manga tupu nengka a mana su kadakel'u manga bitun sa kawang-kawangan enggu mana su kadakel'u pedtad'u dedsan. Na maagaw nilan su dalepa nu manga kuntela nilan. ¹⁸ Na kapalihalan su langun nu bangsa kanu liwawaw na dunia sia makanggulalan kanu manga tupu nengka kagina pinaginugutan nengka su kadtalu ku.' ” ¹⁹ Na guna su maitu na pimbalinganan den nu Ibrahim su manga panunugun nin ka minuli silan lu sa Birsiba taman sa lu den ba silan mindalepa.

²⁰ Da gaid mauget kanu kinaipus'u langun nu entu a nanggula na nakineg'u Ibrahim i si Milka a kaluma nu suled'in a si Nahur na nakambata bun. ²¹ Na nia ngala nu kaka a wata nin na si Yus, nia temundug lun na si Bus, si Kamuil a ama ni Aram, ²² si Kisid, si Hasu, si Pildas, si Hidlap enggu si Bitul. ²³ Na si Bitul ba a nia i ama ni Ribika. Na silan ba a nia su walu kataw a nambata ni Milka kani Nahur a suled'u Ibrahim. ²⁴ Na sia menem kani Riuma a pegkakaluman ni Nahur na nia nin nambata na si Tiba, si Gaham, si Tahas enggu si Maaka.

Su Kinapatay nu Sara enggu su Kalebengan lun

23 ¹ Na nakasaut pan su umul'u Sara sa nakamagatus enggu duapulu enggu pitu lagun ² entu pan ka minatay sekanin lu sa dalepa a Kiriati-Arba a bedtuan bun sa Hibrun lu kanu kalupan sa Kanaan. Na sangat a ginagawan^f su Ibrahim taman sa inuliangan nin su entu.^a

^f 23:2 *ginagawan* enggu *inuliangan* *nin* Sia sa adat-betad'u manga taw a Hibru na aden a entu na pembubusan sa aw su ulu, pegkisek sa matanug a benal enggu pegkisin su banggala a tanda nu gagaw kanu minatay.

Su Manga Awal 23

³ Daka ginanatan muna nu Ibrahim su bangkay nu kaluma nin ka inimitiala nin su manga taw a Hit^g sa nia nin pidtalun na ⁴“Lapu aku bu sia kanu dalepa nu. Na 'bpasai aku nu sa lupa a kapamelebengan ka enggu ku makalebeng lu ba su kaluma ku.”

⁵ Daka nia inisawal sa lekanin nu manga taw a Hit na ⁶“Hu mapulu, pakikineg kami nengka! Ipedtimbang'ami seka sa 'bpagadatan a datu. Na pamili ka den sa kalinian nengka a kalebengan kanu kaluma nengka ka apia sakataw sa lekami na dala edsingit lun i kalebeng'engka kanu kaluma nengka lu ba.”

⁷ Daka midtindeg su Ibrahim ka dinemukum^h sekanin kanu manga taw a Hit a manga tunganay a taw kanu dalepa. ⁸ Nia nin pidtalun kanilan na “U saben-sabenal a pedsugutan aku nu sa sia ku makalebeng su kaluma ku na 'bpangenin ku sa lekanu i tabangi aku nu mamitiala kani Iprun a wata ni Suhar ⁹ sa 'bpasan nin sa laki su takub sa dalepa a Makpila a lu kanu tedtab'u lupa nin. Pangeni nu sa lekanin i pabayadan nin i entu sa laki sia kanu kaadapan nu u ngin i ustu a alaga nin ka enggu ku kapamelebengan.”

¹⁰ Saleta mambu na natabu a benal i lu ba si Iprun kanu nangalimud a manga taw. Daka nia nin pidtalun kanu Ibrahim sa 'gkachineg bun nu manga taw a Hit a lu kanu bengawan nu ciudadⁱ na ¹¹“Ampun bu mapulu, pakikineg aku pan. Saksi ku su madakel a taw a natabu sia i dikena matag

^g 23:3 **manga taw a Hit** Na silan i manga tunganay kanu dalepa enggu manga tupu silan nu Hit.

^h 23:7 **midtindeg ka dinemukum** Adat-betad'u manga taw a Hibru a tanda nu kabpagadat sa apia entain a taw.

ⁱ 23:10 **bengawan nu ciudad** Sia sa adat-betad'u manga taw a Hibru na lu ba pembatunen su manga bitiala ka enggu 'gkadsaksian nu madakel a taw a natabu lu ba.

Su Manga Awal 23

su takub bu i inggay ku sa leka ka apeg'u maliwanag a nabetadan nu entu na inggay ku sa leka a kalebengan kanu kaluma nengka.”

¹²Daka dinemukum 'bpaluman su Ibrahim lu kanu kasangulan nu manga tunganay a taw kanu dalepa ¹³ka inipapakikineg'in kanu manga taw a entu i kinadtalu nin kani Iprun sa “'Bpangenin ku sa leka i pakikineg aku pan. Pamasan ku sa leka su lupa nengka sa endaw i ustu a alaga nin. Na talima ka su kabpamasa ku lun ka enggu ku den makalebeng su kaluma ku.”

¹⁴Nia inisawal sa lekanin ni Iprun na ¹⁵“Saki menem i pakikineg ka, mapulu. Nia alaga nu lupa na pat gatus timan a pilak.^j Ugaid'a timbang a da i entu kapantag'in sa lekita ka nia balapantag na makalebeng su kaluma nengka.” ¹⁶Daka inayunan nu Ibrahim su pidtalun sa lekanin ni Iprun. Guna su maitu na kinemua su Ibrahim sa pat gatus timan a pilak ka tinimbang'in sia kanu kaadapan nu manga taw. Nia kasela nu entu a pilak na mana bun su kasela nu kadsalilidan a pilak a 'bpagusalen nu manga padagang.

¹⁷⁻¹⁸Na maitu ba i ukat a kinapamasa nu Ibrahim kanu lupa ni Iprun lu sa dalepa a Makpila a lu mag sa sebangon nu Mamri. Na kanu Ibrahim den su langun nu entu apeg den nu langun nu manga kayu a nakabalibet lun taman den kanu takub a entu. Na pinamasa nin su entu sia kanu kaadapan nu manga taw a Hit a nangalimud lu kanu bengawan nu ciudad. ¹⁹Na guna su maitu na inilebeng den nu Ibrahim su Sara a kaluma nin

^j 23:15 **pat gatus timan a pilak** Nia nin kaugat na patpulu enggu lima kakilu. Nia ba i timbang a napagalaga nu lupa a pinamasa ni Ibrahim. Madakel kanu manga namangagi sa kitab i midtalun sa mapulu a benal su inipapagalaga kanu lupa a entu a pinamasa nu Ibrahim kumin kanu tidtu a alaga nin.

Su Manga Awal 23–24

lu kanu takub kanu dalepa a Makpila a lu mag sa sebagean nu Mamri a bedtuan bun sa Hibrun lu kanu kalupan sa Kanaan. ²⁰Na su lupa ba a entu enggu su takub a nakaludep lun na pinamasa nu Ibrahim kanu tupu nu manga taw a Hit ka inumbal'in a 'bpamelebengan.

Su Kinapangaluma nu Nabi Iskak

24 ¹Na kanu nia ba a manga timpu na matua den a benal su Ibrahim enggu sangat a pinalihalan sekanin nu Kadenan a Mapulu. ²Daka nia pidtalun nu Ibrahim kanu 'gkasaligan^k nin kanu manga panunugun nin enggu sinaligan nin kanu langun nu kaaden nin na “Ililip'engka su lima nengka sia kanu didalem'u bubun^l ku ³ka enggu ku seka makapadsapa sia kanu ingala nu Kadenan a Mapulu a su Kadenan nu langit enggu lupa sa di nengka papangaluman su wata ku a si Iskak kanu manga babay sia sa Kanaan a su pendalepan ku saguna. ⁴Ugaid'a lu ka angay kanu dalepa ku, lu kanu manga pagali ku ka lu ka ba sekanin pangilayi sa mapangaluma nin.”

⁵Daka inidsan sekanin nu panunugun sa “Panun amaika su matun ku a babay ka di munut sa laki embalingan sia, na ngintu, kapakayan a si Iskak i pananggiten ku lu ba?” ⁶Ugaid'a nia pidtalun sa lekanin nu Ibrahim na “Di kapakayan! Kalimu-limu ka na di ka pedtapika su wata ku lu. ⁷Kagina su Kadenan a Mapulu a su Kadenan nu sulega a napaawa

^k 24:2 **'gkasaligan** Sekanin i sinaligan kanu manga panunugun enggu kaaden nu Ibrahim. Di 'gkatalanged u sekanin su *Ilisir a taw sa Damaskus* a nalabit sa Manga Awal 15 ayat 2 enggu 4.

^l 24:2 **ililip su lima kanu didalem'u bubun** Maya ba i adat-betad'u manga taw a Hibrun bagu papedasapan su taw sa tumanen nin su ipedsugu lun.

Su Manga Awal 24

sa laki lu kanu manga tupu nu ama ku a su dalepa nu manga pagali ku i mibpasad sa laki sa inggay nin kanu mangauma a tupu ku su kalupan ba a nia. Na sugun nin mapauna su malaikat'in ka enggu ka makatun lu ba sa babay a mapangaluma nu wata ku. ⁸ Amaika di munut sa leka embalingan su babay a matun nengka na makapukas ka den ba a entu kanu sapa. Ugaid'a kalimu-limu ka bu na di ka pedtapika su wata ku lu ba.” ⁹ Na guna su maitu na inililip den nu panunugun su lima nin lu kanu didalem'u bubun nu Ibrahim ka inidsapa nin i enggulan nin su langun nu ipedsugu sa lekanin nu Ibrahim.

¹⁰ Daka kinemua su panunugun sa sapulu timan a unta enggu ginemanat a it'in su uman i embalangan kanu mapia a tamuk'u mapulu nin. Na linemudsu den ba a entu sekanin lemakaw 'bpawang lu kanu siudad a pindalepan ni Nahur a lu sa dalepa a Aram-Naharaim. ¹¹ Guna sekanin makauma na pinadtinggaleb'in su manga unta lu kanu ubay nu kalut^m a lu tampal kanu liu nu siudad kagina pedsedep den su senang. Na entu ba su kadsalilidan a kutika nu kabpanageb'u manga babay. ¹² Daka nangadapⁿ sekanin sa nia nin kadtalu na “Hu Kadenan a Mapulu a pedsimban nu mapulu ku a si Ibrahim! Palihalai aku nengka kanu lakaw ku saguna enggu inggay nengka kanu mapulu ku su da idsan nin a limu nengka sa lekanin. ¹³ Sia aku saguna pedtindeg kanu ubay nu kalut a 'bpamanageban nu manga laga a dumadalepa kanu nia a siudad. ¹⁴ Na pangenin ku kanu isa kanu manga laga a entu i ‘Amaika mapakay bu na ibaba nengka pan su 'bpanaguan nengka sa ig ka enggu aku makainem.’ Na amaika sawalen

^m 24:11 **kalut** Sa basa a English na *well of water*. Di 'gkasigulu u bualan ugaid'a sia ba 'bpamanageb su babay. Lu tampal kanu liu nu siudad su entu.

ⁿ 24:12 **nangadap** Dikena matanug a kabpangeni-ngeni ka pengguniaten bu.

Su Manga Awal 24

aku nin sa 'Inem ka den taman kanu manga unta nengka,' na nia nin maena na sekanin su pinamili nengka a mapangaluma nu ulipen nengka a si Iskak. Sa maitu ba a ukit na maamad ku su da idsan nin a limu nengka kanu mapulu ku."

¹⁵ Ugaid'a da gaid matana-tana kanu kabpangadap'in a entu na aden babay a nakatekaw demun nakauma a 'bpamusan sa 'bpanaguan sa ig a bedtuan sa Ribika. Nia ama ni Ribika na si Bitul a nia menem ama ni Bitul na si Nahur a kaluma ni Milka. Na si Nahur enggu su Ibrahim na edsuled. ¹⁶ Na manisan a benal a babay si Ribika enggu laga pamun ka da pan makapagukiten sa pidtalu a kambalagiuma. Daka linemu sekanin kanu kalut ka dinikenan nin sa ig su 'bpanaguan nin entu pan ka minuli. ¹⁷ Daka inalaw sekanin mamagayas'u panunugun ka nia nin lun pidtalu na "Bpangenin ku sa leka i enggi aku pan sa paidu bu a ig a mainem ku." ¹⁸ Na nia nin mambu inisawal na "Inem ka mapulu." Daka inibaba nin mamagayas su 'bpanaguan nin sa ig ka inenggan nin su panunugun sa ig a mainem'in.

¹⁹ Guna nin den sekanin makapainem na pidtalu nin pamun kanu panunugun i "Sageban ku bun sa mainem su manga unta nengka ka enggu silan makainem langun." ²⁰ Daka inidingil'in mamagayas su ig lu kanu pebpagineman kanu manga ayam ka mimbabalingan sekanin manageb taman sa nakapainem'in langun su manga unta. ²¹ Saleta na pedsima-siman a benal sekanin nu panunugun ka enggu nin 'gkaamad u pinambantas'u Kadenan a Mapulu su lakaw nin atawa ka dala.

²² Guna den makapasad minem su manga unta na inenggay lun nu panunugun su bulawan a ipebpamalang sa ngilung enggu su dua timan a bulawan a bulusu a mangapulu a benal i alaga nin. ²³ Guna su maitu

Su Manga Awal 24

na inidsan nin sa “Mapakay a edtalun nengka sa laki u entain i kiwata sa leka? Aden kapangintelenan nami lu kanu walay nu ama nengka?”

²⁴Na nia nin inisawal kanu panunugun na “Wata aku ni Bitul a wata a mama ni Nahur enggu Milka.” ²⁵Na pidtalun nin pan i “Madakel a benal i makan lu nu manga unta nengka enggu manga lagami a kaigan nilan enggu aden bun kaigan nu lu kagina madaya su walay nami.” ²⁶Guna su maitu na sinemugiud su panunugun ka pinugi nin su Kadenan a Mapulu ²⁷sa nia nin pidtalun na “Pugin su Kadenan, su Kadenan nu mapulu ku a si Ibrahim! Da nin lipatani su sangat a kakalimu nin kanu mapulu ku. Tinutulu aku nin kanu pegkalebenan nu pagali nu mapulu ku.” ²⁸Na minuli mamagayas si Ribika lu kanu ina nin ka pinanudtul'in kanilan su langun nu entu a nanggula.

²⁹Na aden suled'i Ribika a nia nin ngala na si Laban. Na pibpawangan mamagayas'i Laban su mama a entu a lu kanu ubay nu kalut ³⁰endaw demun i kinailay nin kanu pamalang^o sa ngilung'i Ribika, su manga bulusu lu kanu bulunguan nin enggu su kinakineg'in kanu kadtalun a entu ni Ribika. Na nauman nin a pedtindeg a masupeg kanu manga unta lu kanu ubay nu kalut su mama a entu. ³¹Nia pidtalun ni Laban sa lekanin na “Hu seka a nan a pinalihalan nu Kadenan a Mapulu, nginan ka pedtindeg ka bu san? Talus ka lu sa walay ka aden lu pinagadil ku a kapangintelenan nengka taman kanu manga unta nengka.”

³²Na guna su maitu na minunut den mambu su panunugun. Daka guna silan makauma na inipapamaba den ni Laban su inipamelulan kanu manga unta enggu pinakan nin pan su manga ayam ba a entu. Daka

^o 24:30 **pamalang sa ngilung** Nia adat-betad'ilan kanu paganay a timpu na pebpamalangan nu manga babay su ngilung'ilan.

Su Manga Awal 24

nananggit si Laban sa ig a makapangagas sa ay^p nu panunugun apeg den nu manga tagapeda nin. ³³ Guna den mapagatul su pegken nilan na nia pidtalun nu panunugun na “Taman a di ku madtalu su tangga nu lakaw ku na di aku pan keman.” Daka nia mambu pidtalu ni Laban na “Amaika maitu na edtalu ka su tangga na ginawa nengka.”

³⁴ Daka nia nin pidtalu sa kanilan na “Panunugun aku ni Ibrahim. ³⁵ Na sangat a pinalihalan nu Kadenan a Mapulu su mapulu ku a si Ibrahim sa langun na embalangan na pangangayamen a mana su bili-bili, manga kambing, sapi, manga unta enggu kimar. Pinalihalan bun sekanin sa manga pilak, bulawan, enggu manga panunugun a magidsan i mama enggu babay tembu migkawasa a benal sekanin. ³⁶ Na pigkahanda bun nu Kadenan i makambata pamun si Sara a kaluma nu mapulu ku apia matua den sekanin. Na su wata nilan ba a entu i makabpusaka kanu langun nu kaaden nin. ³⁷ Na pinadsapa aku nu mapulu ku sa pinakalimu-limu nin sa laki i di ku papangaluman su wata nin kanu manga babay sa Kanaan a su pendalepan nin saguna. ³⁸ Na sia aku nin ba pinaangay kanu dalepa nu manga lukes'in enggu manga pagali nin ka enggu ku 'gkapangilayan sia ba su wata nin sa mapangaluma nin. ³⁹ Daka inidsan ku sekanin sa ‘Panun amaika di munut sa laki su babay a matun ku?’ ⁴⁰ Na nia nin inisawal sa laki na ‘Su Kadenan a Mapulu a pedsaligan ku kanu uyag-uyag ku na sugun nin mapauna su malaikat a makatapid sa leka asal'a pembantas su lakaw nengka ka enggu ka makatun sa babay a mapangaluma nu wata ku a ebpun kanu dalepa nu manga lukes ku enggu manga pagali ku. ⁴¹ Na

^p 24:32 **ig a makapangagas sa ay** Nia ba i adat-betad'ilan sa ukit a kapedsakaw-sakaw kanu manga ana kagina mayaw enggu libubuken su entu a dalepa.

Su Manga Awal 24

amaika makalu ka kanu manga pagali ku enggu di nilan paunuten sa leka su babay a matun nengka na makapukas ka den kanu entu a sapa.'

⁴² "Na endaw demun i kinauma ku lu kanu ubay nu kalut na nia ku nadталu kanu ginawa ku na 'Hu Kadenan a Mapulu a su Kadenan nu mapulu ku a si Ibrahim! 'Bpangenin ku sa leka i pambantas ka su lakaw ku saguna. ⁴³ Sia aku saguna pedtindeg kanu ubay nu kalut. Na pangenin ku kanu isa kanu manga babay a 'bpamanageb i painemen aku nin sa apia paidu bu ebpun kanu sinageb'in. ⁴⁴ Na amaika nia nin isawal sa laki i "Inem ka den enggu sageban ku bun su manga unta nengka sa mainem'ilan," na sekanin den su pinamili nengka a mapangaluma nu wata nu mapulu ku.'

⁴⁵ "Na da aku pamun makapasad kanu kabpangadap ku na nakauma si Ribika a aden 'bpamusayn nin a 'bpanaguan sa ig enggu linemu sekanin kanu kalut ka sinemageb. Daka pinangeni ku sa lekanin i painemen aku nin. ⁴⁶ Na inibaba nin mamagayas su 'bpananggiten nin a ig ka nia nin pidталu na 'Inem ka den enggu painemen ku bun su manga unta nengka.' Daka mininem aku mambu enggu pinainem'in bun su manga unta ku. ⁴⁷ Na inidsan ku sekanin u entain i kiwata sa lekanin. Na nia nin pidталu sa laki na wata kun sekanin ni Bitul a wata a mama ni Nahur enggu Milka. Na guna su maitu na inenggan ku sekanin sa ipebpamalang sa ngilung enggu manga bulusu. ⁴⁸ Daka sinemugiud aku enggu sinimba ku su Kadenan a Mapulu ka pinugi ku su Kadenan nu mapulu ku a si Ibrahim. Pinangunanan aku nin ka enggu ku matun su babay a apu nu suled'u mapulu ku asal'a mapangaluma nu wata nin.

Su Manga Awal 24

⁴⁹“Na kagina ka maitu na edtalu nu sa laki u ngin i makakalimu enggu makagkapia nu kanu mapulu ku ka enggu ku 'gkatawan u ngin i temundug a enggulan ku.”

⁵⁰Daka nia mambu inisawal'i Laban enggu Bitul na “Kagina ka langun nu entu na ebpun kanu Kadenan a Mapulu na di nami mapamalaw. ⁵¹Ilay nu, nan si Ribika kanu kaadapan nu, na paunut'u den sekanin ka enggu mapangaluma nu wata nu mapulu nengka a mana bun su kahanda nu Kadenan a Mapulu.”

⁵²Na endaw demun i kinakineg'u panunugun kanu entu a kadtalu nilan na sinemugiud sekanin ka pinugi nin su Kadenan a Mapulu. ⁵³Daka inipameliu nin den su pangingimuan a pilak enggu bulawan maitu bun su manga balegkas ka inenggay nin kani Ribika. Na pinangenggan nin bun sa manga balaalaga a langun-taman si Laban enggu su ina nin.

⁵⁴Na guna su maitu na ginemabi den silan enggu lu den ba silan tinemulug kanu walay ni Laban kanu entu bun ba a magabi. Daka nia nilan kinagedam na nagetaw sekanin sa nia nin pidtalun na “'Bpangenin ku sa lekanu i suguti kami nu a makambalingan den lu kanu mapulu ku.”

⁵⁵Ugaid'a nia pidtalun ni Laban enggu su ina ni Ribika na “Padtangen ka pan muna sekanin sia sa lekami sa apia sapulu gay bu ka endaw i kaipus'u entu na entu pan ka paunut'u sekanin.” ⁵⁶Guna su maitu na nia mambu pidtalun nu panunugun na “Kagina ka su Kadenan a Mapulu i napambantas kanu lakaw ku a nia na 'bpangenin ku i di aku nu den 'bpagangga. Suguti kami nu den a makaganat ka enggu kami makambalingan kanu mapulu ku.” ⁵⁷Daka nia nilan pidtalun na “Idsan tanu muna sekanin.” ⁵⁸Na tinawag'ilan si Ribika ka inidsan nilan den mambu sekanin sa “Na panun,

Su Manga Awal 24

'bpagunut ka kanilan?" Na nia mambu inisawal'i Ribika na "Uway, 'bpagunut aku."

⁵⁹Na guna su maitu na sinugutan nilan den mambu a makaunut si Ribika apeg'u panunugun nin a babay lu kanu panunugun nu Ibrahim enggu kanu manga tagapeda nin a mama. ⁶⁰Nia nilan pidtalun kani Ribika na

"Ipangeni-ngeni nami
i mabaluy ka a ina nu ngibu-ngibuan a tupu
enggu tabanan nilan
su apia entain a 'gkuntela kanilan."

⁶¹Na guna den makadtataka si Ribika enggu su manga panunugun nin na migkuda den silan kanu manga unta ka minunut kanu manga mama. Na maitu ba i ukit a kinalapit'u panunugun kani Ribika.

⁶²Na nakambalingan den mambu su Iskak lu kanu pendalepan nin sa Nigib kagina lu sekanin ebun sa Bir-Lahay-Ruwi. ⁶³Guna su pedsusukilep den na linemu su Iskak kanu malinawag ka nangadap.^q Na kanu kabpangingilay nin na nakasandeng sekanin sa pakauma a manga unta. ⁶⁴Na guna mambu masandeng'i Ribika su Iskak na mimbaba sekanin kanu pegkudan nin a unta ⁶⁵ka inidsan nin su panunugun sa "Entain i mama a nan a 'bpagalaw sa lekitanu?" Nia inisawal'u panunugun na "Sekanin su mapulu ku." Daka kinemua si Ribika sa tendung ka

^q24:63 **nangadap** Sia sa basa a Hibu na di 'gkatalanged u ngin i maena nin, basi mindadalakaw atawa ka nangenin-ngeni.

Su Manga Awal 24–25

midtendung^r sekanin. ⁶⁶Daka pinanudtul den mambu nu panunugun kanu Iskak su langun nu nanggula nin.

⁶⁷Na guna su maitu na pidtapik den nu Iskak si Ribika lu kanu pigkakalebenan nu ina nin taman sa pinakawingan nin sekanin. Na inikalimu a benal sekanin nu Iskak taman sa si Ribika i nakalimpang sa lekanin kanu gagaw nin kanu kinapatay nu ina nin.

Su Kinapatay nu Nabi Ibrahim

25 ¹Na nangaluma su Ibrahim sa ped a babay a bedtuan sa Kitura. ²Nakambata silan sa manga wata a mama a si Simran, Yuksian, Midan, Midian, Isbak enggu si Suak. ³Si Yuksian ba a nia i ama ni Siba enggu Didan. Na si Didan ba a nia i nabpunan nu manga taw a Asur, manga taw a Litus enggu su manga taw a Lium. ⁴Daka nia menem manga wata ni Midian na si Ipa, si Ipir, si Hanuk, si Abida enggu si Ildaha. Na silan ba a nia langun su manga tupu ni Kitura.

⁵Na langun nu kaaden nu Ibrahim na lu nin inibpusaka kanu Iskak. ⁶Ugaid'a kanu bibiag pan sekanin na pinangumunan nin den sa tamuk su manga wata nin a mama sa ped a manga babay^s enggu pinalu nin silan kanu dalepa a mag sa sebagean a mawatan kanu wata nin a su Iskak.

⁷Na nia kinauget'u kinapaguyag-uyag'u Ibrahim na magatus enggu pitupulu enggu lima lagun. ⁸Na matua den a benal sekanin kanu kinapatay

^r **24:65 midtendung** Di 'gkasigulu u ngin i embalangan nin a tendung ugaid'a entu ba basi su adat-betad'ilan. Di bun 'gkasigulu u panun i kinadtendung'in.

^s **25:6 ped a babay** Nia nin maena sa Hibru na dikena tidtu a kaluma ka pegkakalaman bu. Dikena bun duaya.

Su Manga Awal 25

nin taman sa naguyag-uyag sekanin sa mapia entu pan ka minatay sekanin. ⁹Na inilebeng sekanin nu dua kataw a wata nin a su Iskak enggu su Ismail lu kanu takub sa Makpila a lu mag sa sebang na Mamri lu kanu kalupan ni Iprun a wata a mama ni Suhar a taw a Hit. ¹⁰Napamasa i entu nu Ibrahim kanu tupu nu manga taw a Hit ka lu ba nakalebeng su kaluma nin a su Sara enggu lu bun ba mambu sekanin nakalebeng. ¹¹Ulian nu kinapatay nu Ibrahim na pinalihalan nu Kadenan su wata nin a su Iskak enggu lu sekanin migkaleben sa dalepa a Bir-Lahay-Ruwi.^t

Su Tarsilan kanu Tupu nu Nabi Ismail

¹²Nia ba su tarsilan kanu manga tupu nu Ismail a wata nu Ibrahim kanu taw sa Egypt a si Hagiya a panunugun nu Sara.

¹³Nia su kinadtundug-tundug'u manga wata a mama nu Ismail. Nia kaka sa langun na si Nibayut entu pan ka si Kidar, si Adbil, si Mibsam, ¹⁴si Misma, si Duma, si Masa, ¹⁵si Hadad, si Tima, si Hitul, si Napis enggu si Kidima. ¹⁶Na silan ba a entu su sapulu enggu dua a manga datu a wata a mama nu Ismail a 'gkangaunutan nu sapulu enggu dua a bangsa. Nia inibedtu kanu bangsa nilan enggu su pendalepan nilan na su ngala nu uman i isa kanilan. ¹⁷Na nakagaus pan sa magatus enggu telupulu enggu pitu lagun su umul'u Ismail entu pan ka minatay sekanin. ¹⁸Na lu mindalepa su manga tupu nu Ismail kanu pageletan nu kalupan na Habila enggu Sur a lu mag kanu lalan a ipedsangul sa dalepa a Asiria a lu

^t 25:11 *Bir-Lahay-Ruwi* Nia nin maena sa basa a Hibu na su Kalut'u Tidtu a Kadenan a Pakailay sa laki.

Su Manga Awal 25

mag kanu sebagean na dalepa a Egypt. Na lalayun nilan pedsamuken su kapegkakaleben nu manga pagali nilan.

Su Kinambata kanu Nabi Yakub enggu Isaw

¹⁹ Na nia ba su tarsilan nu manga tupu nu Iskak a wata a mama nu Ibrahim.

²⁰ Nakapatpulu lagun su Iskak kanu kinapangaluma nin kanu suled'i Laban a si Ribika a wata a babay ni Bitul a taw sa Aram a lu pendalepa sa Padan-Aram. ²¹ Na kagina ka di pembata su kaluma nu Iskak na nangenin-nengin sekanin kanu Kadenan a Mapulu. Na pinakikineg sekanin nu Kadenan a Mapulu taman sa migkagingay si Ribika. ²² Na sia pan sa didalem'a tian su kagingay nin na pedsumaga den silan taman sa nia nadtalun na ginawa ni Ribika na "Ngin i 'gkanggula ku a nia?" Tembu nangenin-nengin sekanin kanu Kadenan a Mapulu.

²³ Na nia inisawal sa lekanin nu Kadenan a Mapulu na

“Su ipegkagingay nengka na leping.

Su dua kataw a wata kanu wawatan nengka
na su katupuan nu dua a bangsa a makabpitas.

Su sakataw na mabagel kumin kanu sakataw,
na mapanunugu nu mauli
su mauna embatan.”^u

^u **25:23 su mauna embatan** Su adat-betad'u manga taw a Hibru na nia kaka kanu leping na su 'gkauna pembatan.

Su Manga Awal 25

²⁴ Guna mauma su gay nu kapembata nin na leping den ba i nambata nin. ²⁵ Na nia nauna ginememaw na maliga-liga i lanitan nin enggu bumbulen tembu Isaw^v i inibedtu lun. ²⁶ Daka nakatundug menem su sakataw a nakakapet kanu palu nu leping'in tembu binedtuan sa Yakub.^w Na nakanempulu lagun i umul'u Iskak kanu kinambata kanilan.

Su Kinadsambi nu Isaw kanu Kawagib'in sa Kakakai

²⁷ Guna su manga kanakan den silan na migkategel manganup su Isaw enggu nia nin bu dalepa na damakayu. Ugaid'a su Yakub na di gaid edtalutalu enggu di gaid semugud. ²⁸ Na nia tinemu nu Iskak su Isaw kagina 'gkalinian nin pegkan su manga talaw a binatang a 'gkakua nu Isaw 'bpanganup, ugaid'a si Ribika menem na nia nin tinemu na su Yakub.

²⁹ Na aden isa a gay a galu nu kabpagilutu nu Yakub sa kamu na nakauma su Isaw ebpun kanu kinapanganup'in a 'gkagutem a benal. ³⁰ Daka nia nin pidtalu kanu Yakub na “'Gkagutem aku gaid. Enggi aku pan sa 'bpagilutun nengka a nan a maliga.” Nia bun ba i sabapan na kinabedtu kanu Isaw sa Idum.^x

³¹ Nia inisawal'u Yakub na “Uway, leka den langun amaika inggay nengka sa laki su kawagib'engka sa kakakai.^y” ³² Nia inisawal'u Isaw na

^v **25:25 Isaw** Nia nin maena sa basa a Hibru na makandalagida kanu kadtalu a *bumbulen*.

^w **25:26 Yakub** Nia nin maena sa basa a Hibru na makandalagida kanu sindil a kadtalu a *palu* a nia nin maena na *tagakalen*. Sia sa Maguindanaon na su Yakub ba a nia na nia bun ba su bedtuan sa Nabi Yakub.

^x **25:30 Idum** Nia nin maena sa basa a Hibru na makandalagida kanu kadtalu a *maliga*.

^y **25:31 kawagib'engka sa kakakai** Sia sa adat-betad'u manga taw a Hibru na su kaka i madakel i kawagib'in kanu manga tamuk a ibpagumun.

Su Manga Awal 25–26

“Ilay ka, ngin i katagan na kakakai ku amaika pebpatay aku menem'a gutem?” ³³ Nia pidtalun nu Yakub na “Amaika maitu na edsapa ka muna.” Na midsapa mambu su Isaw ka inidsambi nin su kawagib'in sa kakakai. ³⁴ Daka inenggay den mambu nu Yakub kanu Isaw su inilutu nin a kamu a mana munggu taman sa inenggan nin pamun sa pan. Na guna makapasad kewan enggu minem su Isaw na minawa bun semambut. Dala pinatagan nu Isaw kanu kawagib'in sa kakakai.

Su Kinapagakal'u Nabi Iskak kanu Abimilik

26 ¹ Na aden nakatingguma a kinanggutem kanu entu a dalepa a liu kanu nauna a kinanggutem kanu timpu nu Ibrahim. Na linemu su Iskak sa dalepa a Girar a nia lun pendatu na bedtuan sa Abimilik a datu nu manga taw a Pilistin. ² Daka pibpayagan sekanin nu Kadenan a Mapulu ka nia nin pidtalun na “Da ka 'bpelu sa dalepa a Egypt ka lu ka endalepa kanu dalepa a edtalun ku sa leka. ³ Sia ka demun pan ba 'gkakaleben ka tapiden ku seka taman sa palihalan ku seka kagina inggay ku sa leka enggu kanu manga tupu nengka su nia a manga kalupan a mana bun su inibpasad ku kanu ama nengka a si Ibrahim. ⁴ Pagkadakelen ku su manga tupu nengka a mana su kadakel'u bitun kanu kawang-kawangan enggu inggay ku kanu manga tupu nengka su nia a manga kalupan. Na sia makanggulalan kanu manga tupu nengka na kapalihalan su langun nu bangsa sia sa liwawaw na dunia ⁵ kagina pinaginugutan ni Ibrahim su kadtalun ku, su manga kasuguan ku, su manga pangitaban ku enggu su inipapata ku sa lekanin.” ⁶ Na guna su maitu na lu den ba mindadalepa sa dalepa a Girar su Iskak.

Su Manga Awal 26

⁷Na inidsa nu manga mama kanu entu a dalepa u ngin nu Iskak si Ribika. Na nia nin inisumpat na “Suled ku sekanin.” Da nin edtalua i kaluma nin kagina 'gkagilekan sa imatayan sekanin ka enggu nilan makua si Ribika ka manisan a babay sekanin.

⁸Na guna su malu nauget den su kapegkaleben nu Iskak kanu entu a dalepa, na aden isa a gay a natulungan ni Abimilik a datu nu manga Pilistin su Iskak a pedsuyaten nin si Ribika. ⁹Daka inipatawag'i Abimilik su Iskak ka pidtalan nin sa “Nia nin kabantang na kaluma nengka besen sekanin. Na ngintu ka nia nengka pidtalun na suled'engka sekanin?”

Na nia nakasawal'u Iskak na “Kagina nagilekan aku ka nia ku kataw na imatayan aku sabap sa lekanin.” ¹⁰Nia pan pidtalu ni Abimilik na “Ngintu ka maitu i pinakaidan nengka sa lekami? Panun u dinulug sekanin nu isa kanu manga mama sia? Na amaika maitu na seka i nananggit sa kabaladusan sia sa lekami.” ¹¹Daka pinasabutan ni Abimilik kanu langun nu manga taw i apia entain i mamungkaid kanu 'gkalumaya a nia na paimatayan nin.

Su Kinapamagukag makapantag kanu manga Kalut

¹²Na nangangawid su Iskak kanu entu a dalepa taman sa nakasabpet sekanin sa nakamagatus takep kanu entu bun ba a lagun kagina pinalihalan sekanin nu Kadenan a Mapulu ¹³tembu migkawasa sekanin. Na 'gkaumanan-'gkaumanan bun su kapegkapantiali nin taman sa migkawasa a benal sekanin. ¹⁴Na nadsekelan a benal sekanin nu manga taw a Pilistin kagina madakel a benal i panunugun nin, manga bili-bili nin, manga kambing'in enggu manga sapi nin. ¹⁵Na sabap kanu kinadsekel'u manga

Su Manga Awal 26

taw a Pilistin na tinampulan nilan su manga kalut'u Iskak a inumbal pan nu manga panunugun nu Ibrahim a ama nin kanu timpu a bibiag pan sekanin. ¹⁶ Daka pidtalan ni Abimilik su Iskak sa “Tangkai kami den ka mabagel ka den a benal kumin sa lekami.”

¹⁷ Guna su maitu na minalat su Iskak lu kanu kadatalan nu dalepa a Girar ka lu ba sekanin migkakaleben. ¹⁸ Na inipakagkal 'bpaluman nu Iskak su manga kalut a inumbal kanu timpu nu ama nin a su Ibrahim a tinampulan nu manga taw a Pilistin ulian nu kinapatay nu Ibrahim. Na nia bun inibedtu nu Iskak kanu manga kalut a entu na su andang bun a inibedtu lun nu ama nin. ¹⁹ Na kinemalut su manga panunugun nu Iskak lu kanu kadatalan na nakatun silan sa bualan na ig ²⁰ ugaid'a nakadsusumpata su manga tunganay a taw lu a pedtuganul sa bili-bili kanu 'bpamedtuganul sa bili-bili nu Iskak makapantag kanu kalut sa nia nilan kadtalun na kanilan kun su entu a bualan. Tembu binedtuan nu Iskak su kalut a entu sa Isik^z kagina pinagukag sekanin nu manga tunganay a taw lu. ²¹ Daka kinemalut menem su panunugun nu Iskak na linimbul bun silan nu manga tunganay a taw sa dalepa a Girar tembu binedtuan menem'u Iskak su entu sa Sitna.^a ²² Na inawan nin menem su entu ka kinemalut menem silan 'bpaluman, na da den ba a entu linemimbul kanilan tembu binedtuan nin su kalut a entu sa Rihubut^b ka nia nin pidtalan na “Saguna na inenggan tanu nu Kadenan a Mapulu sa maulad a dayag enggu embuad-buad tanu kanu nia a dalepa.”

^z 26:20 Nia maena nu **Isik** sa basa a Hibu na ukag.

^a 26:21 Nia maena nu **Sitna** sa basa a Hibu na da pagayun.

^b 26:22 Nia maena nu **Rihubut** sa basa a Hibu na dayag.

Su Manga Awal 26

²³ Na iganat lu ba na linemu su Iskak sa dalepa a Birsiba. ²⁴ Na kanu entu bun ba a magabi na pibpayagan sekanin nu Kadenan a Mapulu sa nia nin pidtalul sa lekanin na “Saki su Kadenan a Mapulu ni Ibrahim a ama nengka. Na da ka 'gkagilek ka tapiden ku seka enggu palihalan ku seka taman sa pagkadakelen ku su tupu nengka sabap kanu ulipen ku a si Ibrahim.” ²⁵ Daka minumbal lu ba su Iskak sa pegkurbanan ka sinemimba sekanin kanu ingala nu Kadenan a Mapulu. Daka pinatindeg'in lu ba su kagkakalebenan nin taman sa kinemalut bun lu ba sa kalut su manga panunugun nin.

Su Kapasadan nu Nabi Iskak enggu Abimilik

²⁶ Na linemu kanu Iskak si Abimilik a ebpun sa dalepa a Girar a kaped'in si Ahusat a 'bpangingindawan sa lekanin taman kani Pikul a mapulu nu manga sundalu nin. ²⁷ Na inidsan silan nu Iskak sa “Ngin i pegkuan nu sia? Dikena ba pinakabulugan aku nu a benal taman sa pinaawa aku nu?”

²⁸ Na nia inisumpat'i Abimilik na “Saben-sabenal a pedtapiden ka nu Kadenan a Mapulu. 'Gkapangingalap'ami i makapangaden tanu sa mabagel a kapasadan. ²⁹ Idsapa nengka i di kami nengka 'bpamungkaidani a mana bun su da nami kapamungkaid sa leka. Pibpia-pianan nami seka enggu malilintad i kinapaganat'ami sa leka. Na saben-sabenal a pinalihalan ka nu Kadenan a Mapulu.”

³⁰ Daka inadilan silan nu Iskak sa madakel a pegken ka kineman silan enggu mininem. ³¹ Na nia nin kinagkapita na mibpanay silan gemedam ka midsasapaya silan. Na nagetaw den silan kanu Iskak enggu pinaganat'in

Su Manga Awal 26–27

mambu silan sa malilintad. ³²Na kanu entu bun ba a gay na nakauma su manga panunugun nu Iskak ka inipanudtul'ilan su makapantag kanu kalut a nakagkal'ilan. Nia nilan lun pidtalu na “Nakatun kami sa bualan na ig!”

³³Na binedtuan nu Iskak su kalut a entu sa Siba^c enggu sampay den saguna na su ngala nu dalepa a entu na Birsiba.^d

³⁴Na guna su nakapatpulu lagon den i umul'u Isaw na nangaluma sekanin. Nia nin napangaluma na su babay a bedtuan sa Yudit a wata ni Bi-Iri a taw a Hit enggu Basimat a wata ni Ilun a taw bun a Hit. ³⁵Na su manga kaluma nu Isaw ba a nia i napakapasang kanu kabpaguyag-uyag'u Iskak enggu Ribika.

Su Kinakua nu Nabi Yakub kanu Palihala nu Isaw

27 ¹Guna su matua den su Iskak enggu di den gaid pakaalung na inipatawag'in su kaka a wata nin a su Isaw. Guna sekanin makauma na nia nin pidtalu na “Ngintu ba ama?” ²Daka nia inisawal'u Iskak na “Ilay ka, matua aku den na di ku katawan u kanu i kapatay ku. ³Na kua ka su busug'engka ka lu ka sa damakayu ka panganupi aku sa talaw a binatang. ⁴Ilutu ka sa laki sa mapia a mana su 'gkalilinian ku pegkan. Na edtanggit ka sa laki ka endaw i kapasad ku lun keman na palihalan ku seka gagalu na bibiag aku pamun.”

⁵Saleta na kanu entu ba a timpu na 'bpaninilung besen si Ribika kanu kapembitiala nu Iskak kanu Isaw. Daka guna makaganat su Isaw kanu

^c 26:33 Nia maena nu **Siba** sa basa a Hibu na sapa.

^d 26:33 Nia maena nu **Birsiba** sa basa a Hibu na kalut'u pitu timan atawa ka kalut'u sapa. Mabatia i nia sia kanu Manga Awal 21 ayat 31 sia kanu Kitab Taurat.

Su Manga Awal 27

kabpanganup'in ⁶na nia pidtalun ni Ribika kanu Yakub na “Nakineg ku a inimitiala ni ama nengka si Isaw sa nia nin pidtalun na ⁷‘Pananggiti aku sa talaw a binatang ka ilutu ka sa laki sa mapia ka endaw i kapasad ku lun keman na palihalan ku seka sia kanu adapen nu Kadenan a Mapulu gagalu na bibiag aku pamun.’ ⁸Na kagina ka maitu wata ku, na pakikineg aku ka enggula ka i isugu ku sa leka. ⁹Lu ka kanu manga ayam ka kuayi aku sa dua timan a mangasebud enggu manganguda a kambing. Daka ilutun ku sa mapia kani ama nengka a mana bun su 'gkalilinian nin pegkan. ¹⁰Na italagad'engka kani ama nengka ka enggu ka nin kapalihalan gagalu na bibiag pan sekanin.”

¹¹Ugaid'a nia inisumpat'u Yakub kanu ina nin na “Panun i nia ka si Isaw na bumbulen ugaid'a saki na dikena? ¹²Na amaika abpelen aku ni ama na katukawan nin i 'bpagakalan ku sekanin, na dikena palihala i makua ku ka sinta.”

¹³Na nia inisumpat'u ina nin na “Sia makasugat sa laki su sinta sa leka. Na paginuguti ka bu i ipedsugu ku sa leka, lu ka den, ka sigkem ka su manga kambing ka it ka sa laki.” ¹⁴Na linemu den mambu sekanin ka sinigkem'in den su dua timan a kambing ka init'in kanu ina nin enggu inilutu mambu nu ina nin sa mapia a mana bun su 'gkalilinian nu ama nin pegkan. ¹⁵Daka kinua ni Ribika su mapia a balegkas'u Isaw a lu kanu walay ka inipambalegkas'in kanu Yakub ¹⁶enggu inibaus'in su upis'u kambing kanu lima nu Yakub taman kanu tenggu nin. ¹⁷Daka inidual'in kanu Yakub su inilutu nin enggu su pan.

¹⁸Na linemu den mambu su Yakub kanu ama nin ka nia nin pidtalun na “Nia aku den ama!” Na nia nakasawal'u ama nin na “Entain i nia? Si Isaw atawa ka si Yakub?” ¹⁹Na nia inisumpat'u Yakub na “Saki su kaka

Su Manga Awal 27

a wata nengka a si Isaw. Nanggula ku den su inisugu nengka sa laki. Na embangun ka ka enggu ka makakan kanu napanganup ku ka enggu aku nengka den 'gkapalihan.

²⁰ Na nia nadthalu nu Iskak na “Panun a entu, ka mangagan gaid i kinakua nengka lun manganup?” Nia nin inisumpat na “Kagina su Kadenan nengka a Mapulu na tinabangan aku nin sa kakua ku lun.” ²¹ Na nia menem pidthalu nu Iskak kanu Yakub na “Ubay ka sia wata ku, ka pegkiugan ku seka 'bpagabpel asal'a matalanged ku i saben-sabenal a seka si Isaw.” ²² Daka minubay den mambu su Yakub ka inabpel'u ama nin a nia natagu sa ginawa nin na “Su suala nin na si Yakub ugaid'a su lima nin na kani Isaw.” ²³ Na da nin katusi su Yakub kagina su lima nin na pagidsan nu kaka nin a su Isaw a bumbulen bun. Na 'bpeludsuan nin den pebpalihala su Yakub ²⁴ ugaid'a inidsan nin pamun 'bpaluman sa “Saben-sabenal ba a seka si Isaw?” Nia nin inisawal na “Uway, saki.”

²⁵ Daka nia pidthalu nu Iskak na “Inggay nengka sa laki su inilutu nengka a talaw a binatang ka endaw i kapasad ku lun keman na palihan ku seka.” Na inenggay den mambu sa lekanin nu Yakub taman sa kinan nin enggu inenggan nin pan sa alak a ig'a ubas. ²⁶ Daka nia pidthalu nu Iskak sa lekanin na “Ubay ka sia ka sium aku.”

²⁷ Daka minubay den mambu sekanin ka sinium'in su ama nin. Na guna mabaw nu Iskak su balegkas'u Yakub na nakapaginugut bun entu pan ka pinalihan nin sa nia nin kadthalu na

“Ilay ka! Su baw nu wata ku
na mana bun su baw nu malinawag
a nia lun pebpalihala na su Kadenan a Mapulu.

Su Manga Awal 27

²⁸'Bpangenin ku kanu Kadenan
i enggan ka nin sa namug, masibukal a lupa,
madakel a masabpet enggu enggan ka nin bun
sa alak a ig'a ubas.

²⁹'Bpangenin ku bun i sugutan nin
a mapanunugu nengka su manga bangsa
taman sa mamedsugiud silan sa leka.

“Kandatuan nengka su manga suled'engka
taman sa mamedsugiud bun silan sa leka.
Na makadsinta su apia entain a edsinta sa leka
enggu kapalihalan su apia entain a mangalimuan sa leka.”

Namagayuk su Isaw sa Palihalan nu Nabi Iskak

³⁰Na endaw i kinapasad malihala nu Iskak kanu Yakub na ginemanat
den sekanin na entu bun ba mambu i kinauma nu Isaw ebpun kanu
kinapanganup'in. ³¹Na inilutu nin bun sa mapia su pinanganup'in ka
pinananggit'in kanu ama nin. Na nia nin pidtalun kanu ama nin na
“Embangun ka ama ka kan ka su pinanganup'u wata nengka ka enggu
aku nengka 'gkapalihalan.”

³²Daka nia nakaidsa nu ama nin lun na “Entain ka?” Na nia nin
nakasawal na “Saki su kaka a wata nengka a si Isaw.”

³³Na kinemegkel su Iskak ka sangat a natekawan i ginawa taman sa nia
nin nadtalun na “Entain maitu i nananggit a entu sa laki sa pinanganup'in?

Su Manga Awal 27

Bagu pamun a entu i kinapasad ku lun keman taman sa pinalihalan ku den sekanin na di den maawa sa lekanin su entu taman sa taman.”

³⁴ Guna makineg'u Isaw su kadtalu nu ama nin na minuliang sekanin sa lawan i katanug'in taman sa namagayuk den kanu ama nin sa “Saki bun ama, palihalai aku bun!” ³⁵ Ugaid'a nia pidtalu nu Iskak na “Pinagakalan aku nu suled'engka, na nakua nin den su palihala nengka.”

³⁶ Na nia nadttalu nu Isaw na “Nakadait a benal su maena nu ngala nin a Yakub kagina nia den ba i ikadua a kinapagakal'in sa laki! Kinua nin den su kakakai ku lun na saguna na kinua nin menem su palihala ku.” Na nia nin pan nadttalu na “Ngintu, da den a benal inisama nengka sa laki a palihala?”

³⁷ Nia nakasawal'u Iskak na “Sabensabenal a kandatuan ka nin taman sa inipayag ku lun i mapangungulipen nin su langun nu suled'in taman sa pambalilidsekin sekanin nu Kadenan a Mapulu sa manga masabpet enggu alak a ig'a ubas. Na da den katawan ku a pakaidan ku sa leka a wata ku!”

³⁸ Na nia nin pan nakapamagayuk kanu ama nin na “Ngintu, apia sawalu na da den makapalihala nengka sa laki ama? Palihalai aku bun mambu ama!” Na 'bpaguguliang bun a benal su Isaw.

³⁹ Daka nia nakasawal sa lekanin nu ama nin na

“Pakikineg ka, su pendadalepan nengka
na tangkan nu namug
enggu dala mangengetu lun.

⁴⁰ Na sia makanggulalan kanu sundang'engka
na mauyag ka.
Na mapanunugu ka nu suled'engka,

Su Manga Awal 27–28

ugaid'a amaika matu ka
na mapukas ka
kanu kapegkagaga nin.”

⁴¹ Na nabensian a benal'u Isaw su Yakub sabap kanu nakapalihala nu ama nilan. Nia natagu sa ginawa nin na “Amaika matay den si ama, kagina mangagan den i entu mauma na imatayan ku si Yakub.”

⁴² Guna katawi ni Ribika su kahanda nu Isaw na inipatawag'in su Yakub ka nin lun pidtalun na “Pakikineg ka, pegkahandan ni Isaw i kaimatay nin sa leka asal'a makasuli. ⁴³ Kagina ka maitu na pagadil ka, ka palaguy ka, ka lu ka kanu suled ku a si Laban sa dalepa a Haran. ⁴⁴ Lu ka demun ba 'gkakaleben sa lekanin taman sa kadenggawan su pamusungan nu suled'engka. ⁴⁵ Na amaika maawa den su lipunget'in enggu kalipatanan nin den u ngin i pinakaidan nengka sa lekanin na entu pan ka ipakua ku seka. Kagina di ku magaga u dua kanu den na matekaw madala sa laki sa sakelap mata bu.”

Su Kinapalu nu Nabi Iskak kanu Nabi Yakub lu kani Laban

⁴⁶ Daka nia pidtalun ni Ribika kanu Iskak na “'Gkasemu aku den kanu manga babay a nia a taw a Hit. Amaika nia bun mapangaluma ni Yakub i isa kanilan na nia tinemu i minatay aku den.”

28 ¹ Guna su maitu na inipatawag'u Iskak su Yakub ka pinalihalan nin taman sa pidtaluan nin sa “Da ka a benal mangaluma sa babay a Kanaan. ² Makin ka pagadil ka lu ka sa dalepa a Padan-Aram kanu sakambinabatan ni Bitul a ama nu ina nengka. Lu ka ba pamili sa

Su Manga Awal 28

mapangaluma nengka kanu manga edtenged'engka a wata ni Laban a suled'u ina nengka. ³'Bpangenin ku kanu Kadenan a Barakat sa Langun i palihalan ka nin enggu enggan ka nin sa madakel a muliataw taman sa mabaluy ka a ama nu madakel a bangsa. ⁴Na 'bpangenin ku bun i inggay nin sa leka taman kanu manga muliataw nengka su palihala kani Ibrahim ka enggu nengka mabpusaka su kalupan a pendadalepan nengka a inenggay nu Kadenan kani Ibrahim.” ⁵Daka pinaganat den nu Iskak su Yakub 'bpawang sa dalepa a Padan-Aram kanu bapa nin a si Laban a wata ni Bitul a taw a Aram. Si Laban na suled'i Ribika a ina nu Yakub enggu Isaw.

Su Kinapangaluma nu Isaw kanu Wata nu Nabi Ismail

⁶Na nakineg'u Isaw i pinalihalan nu Iskak su Yakub taman sa pinalu nin sa dalepa a Padan-Aram ka enggu makapangilay lu sa mapangaluma nin kagina sinapalan nin sa di kapangaluma kanu manga babay a Kanaan. ⁷Na natawan nin bun i pinaginugutan nu Yakub su ama nilan enggu su ina nilan ka linemu sa dalepa a Padan-Aram. ⁸Guna katawi nu Isaw i di 'gkalinian nu ama nin su manga babay a Kanaan ⁹na linemu sekanin kanu bapa nin a su Ismail a wata nu Ibrahim ka inipanduaya nin su wata nu Ismail a si Mahalat a ali ni Nibayut.

Su Kinadtaginep'u Nabi Yakub

¹⁰Na ginanatan nu Yakub su dalepa a Birsiba ka linemu sekanin kanu pagingedan sa dalepa a Haran. ¹¹Guna su pedsukilep den

Su Manga Awal 28

kanu kabpelalakaw nin na nakauma sekanin sa mapia a dayag a kapangintelenan, na lu ba sekanin napagkagabi. Na nakailay sekanin lu ba sa watu a mapia a 'bpagulunan na miniga lu ba ka tinemulug. ¹²Na midtaginep sekanin sa aden kun panikan a nakaudsad sia sa dunia enggu su pundu nin na nakauma lu sa sulega taman sa nailay nin su manga malaikat'u Kadenan a manik-maba kanu panikan. ¹³Daka nailay nin su Kadenan a Mapulu a pedtindeg lu kanu ubay nin a midtalun sa “Saki su Kadenan a Mapulu a su Kadenan nu tuwa nengka a si Ibrahim enggu su Kadenan nu ama nengka a si Iskak. Na su kalupan ba a nia a 'bpagigan nengka na inggay ku sa leka taman kanu manga muliataw nengka. ¹⁴Na su manga muliataw nengka na mana su kadakel'u libubuk taman sa makalapat silan kanu pat a pisuk'u dunia. Na sia makanggulalan sa leka enggu kanu manga muliataw nengka na kapalihalan su langun nu bangsa. ¹⁵Na pakikineg ka, tapiden ku seka enggu pangelungan ku seka sa apia endaw ka mangay taman sa pambalinganen ku seka kanu nia a kalupan. Di ku seka tagaken taman sa tumanen ku su langun na inibpasad ku sa leka.”

¹⁶Daka nakagedam su Yakub taman sa nia nin nadthalu na “Di ku katawan i sia ba besen su Kadenan a Mapulu! ¹⁷Na sangat a makagilek su nia a dalepa! Ka nia besen ba su walay nu Kadenan enggu su bengawan nu sulega.”

¹⁸Na mibpanay sekanin gemedam kanu entu a mapita ka kinua nin su watu a inulunan nin ka pinatindeg'in a tademan enggu binubusan nin sa lana ka inidsela-sela nin kanu Kadenan a Mapulu. ¹⁹Na binedtuan nin

su entu a dalepa sa Bitil,^e ugaid'a nia andang a ngala nu siudad a entu na Lus. ²⁰ Daka mibpasad su Yakub kanu Kadenan a Mapulu sa “Hu Kadenan ku, amaika tapiden aku nengka enggu tiakapan aku nengka kanu nia a kabpelalakaw ku taman sa enggan aku nengka sa makan enggu mambalegkas ²¹ taman sa makambalingan aku sa dala bun baya-baya nin kanu walay nu ama ku, na seka a Kadenan a Mapulu i mabaluy a Kadenan ku. ²² Na su nia a pinatindegan ku sa watu a tademan, na mabaluy a simban sa leka a Kadenan taman sa inggay ku sa leka su ikasapulu bad kanu langun nu inggay nengka sa laki.”

Nakauma su Nabi Yakub sa Dalepa a Padan-Aram

29 ¹ Na guna su maitu na tinemalus den su Yakub taman sa nakauma sekanin kanu kalupan nu manga taw sa sebang. ² Daka nakailay sekanin lu kanu kadatalan sa telu kalumpukan a manga pangangayamen a 'bpangintelenen lu kanu ligid'u kalut kagina lu ba silan pebpaginemen. Na su kalut ba a entu na dinapengan sa masela a watu ³ enggu 'bpagukan bu i entu amaika 'gkangalimud den lu ba su langun nu pangangayamen. Na amaika makapainem'ilan den langun su pangangayamen na pendapengan nilan menem su kalut.

⁴ Na daka inubay nu Yakub su 'bpamedtuganul sa bili-bili ka inidsan nin silan sa “Endaw kanu pegkaleben?” Nia nilan inisawal na “Lu sa dalepa a Haran.” ⁵ Na nia nin pan inidsa kanilan na “Katawan nu si Laban a apu ni Nahur?” Nia nilan inisumpat na “Uway.” ⁶ Na inidsan nin

^e **28:19** Su *Bitil* na sa basa a Hibru na *Bait-Il* a nia nin maena sa basa a English na *house of God* enggu sa basa a Maguindanaon menem na *walay nu Kadenan*.

Su Manga Awal 29

menem silan 'bpaluman sa “Ngin i betad'in?” Nia nilan pidtalu na “Mapia bun sekanin. Ilay ka, ka pakauma su wata nin a si Rakil apeg'u manga ayam'ilan.” ⁷ Na nia pan pidtalu nu Yakub na “Mapanay pan a benal i nia! Dikena pan i nia kutika na kabpelugen sa manga ayam. Enduken u makin nu painem su manga ayam ka papanadtab'u silan 'bpaluman entu pan ka lugen nu?” ⁸ Ugaid'a nia nilan pidtalu na “Di kapakayan a ukan nami su kalut enggu painemen nami su manga ayam taman a di mangalimud su langun nu manga ayam.”

⁹ Na gagal na kapembitiala nu Yakub kanilan na nakauma si Rakil apeg'u manga ayam'u ama nin kagina sekanin i pedtuganul lun. ¹⁰ Na guna mailay nu Yakub su edtenged'in a si Rakil a wata ni Laban a suled'u ina nin enggu nailay nin bun su manga ayam'i Laban na iniawa nu Yakub su masela a watu a inidapeng kanu kalut ka pinainem'in su manga ayam'u bapa nin. ¹¹ Na endaw i kinapasad'in mapainem kanu manga ayam na inubay nin si Rakil ka sinium'in taman sa nakauliang su Yakub kanu kinagalaw nin. ¹² Na nia pidtalu nu Yakub sa lekanin na “Pakiwatan aku nu ama nengka ka wata aku nu babu nengka a si Ribika!”

Na nalalaguy muli si Rakil ka pidtalu nin kanu ama nin su entu. ¹³ Daka endaw demun i kinakineg'i Laban makapantag kanu Yakub na namagayas lemiu ka inalaw nin taman sa kinakep enggu sinium'in ka pinaunut'in muli. Na guna mapanudtul'u Yakub kani Laban su langun nu napagukitan nin ¹⁴ na nia nadttalu ni Laban sa lekanin na “Saben-sabenal a lugu ku seka!”

Su Kinapangaluma nu Nabi Yakub kani Lia enggu Rakil

Guna maipus su nakasaulan a kinagkaleben nu Yakub lu ba ¹⁵ na nia pidtalun sa lekanin ni Laban na “Dikena nia nin maena i 'bpagalia ta na papenggalebeken ku seka sa dala sukay nin. Edtalu ka sa laki u pila i isukay ku sa leka.” ¹⁶ Saleta mambu na si Laban na aden dua kataw a wata nin a laga. Na nia ngala nu kaka na si Lia enggu su ali menem na si Rakil. ¹⁷ Na si Lia na mapia i kinanggumata nin ugaid'a si Rakil na mapia i kinanggulawas'in enggu manisan. ¹⁸ Na nalinian nu Yakub si Rakil tembu nia nin pidtalu kani Laban na “Enggalebek aku sa leka sa dalem'u pitu lagun a sunggud ku kani Rakil.” ¹⁹ Na nia pidtalu ni Laban na “Mayun aku sa entu ka nia ku pan tinemu i seka i magkaluma nin kumin sa salakaw. Na maitu den ba, enggalebek ka sia sa laki.”

²⁰ Na minggalebek su Yakub sa nakapitu lagun asal'a mapangaluma nin si Rakil, ugaid'a sabap kanu lilini nin kani Rakil na mana namakapila gay bu i kinagedam'in kanu kinanggalebek'in a entu.

²¹ Daka nia pidtalu nu Yakub kani Laban na “Nauma den su kutika a dait a makawing kami den kanu wata nengka.” ²² Na guna su maitu na nagadil sa masela a kinagkalilang si Laban taman sa pinagakat'in su langun nu taw lu. ²³ Ugaid'a kanu entu ba a magabi na da katawi nu Yakub i si Lia besen i inipadulug'i Laban sa lekanin, dikena si Rakil.

²⁴ Na inenggay ni Laban su panunugun nin a si Silpa kani Lia.

²⁵ Na guna su mapita den na nakakedu su Yakub guna nin madsuliman i si Lia besen i nadulug'in. Daka linemu sekanin kani Laban ka pidtalan nin sa “Ngintu ka maya i pinakaidan nengka sa laki? Dikena ba minggalebek aku sa leka sa nakapitu lagun asal'a mapangaluma ku si

Su Manga Awal 29

Rakil? Na ngintu ka pinagakalan aku nengka?”²⁶ Na nia pidtalun ni Laban sa lekanin na “Benal su entu ugaid'a dikena adat-betad sia i mauna mapangaluma su ali kumin kanu kaka.”²⁷ Palepas ka den muna i kapebpakalagian a nia ka endaw i kaipus'u sakapadian na inggay ku bun sa leka si Rakil amaika enggalebek ka pamun sa laki sa pitu lagun.”

²⁸ Na minayun mambu su Yakub sa enggalebek pamun sekanin sa pitu lagun. Daka guna maipus su sakapadian na inenggay den ni Laban kanu Yakub si Rakil a mapangaluma nin.²⁹ Na inenggay bun ni Laban su panunugun nin a si Bilha kani Rakil.³⁰ Na dinulug'u Yakub si Rakil enggu inikalimu nin a benal kumin kani Lia. Daka minggalebek pan sekanin kani Laban sa nakapitu lagun.

Su manga Wata nu Nabi Yakub

³¹ Na katawan nu Kadenan a Mapulu i di ipegkalimu nu Yakub si Lia, tembu pigkahanda nu Kadenan i 'gkagingay si Lia ugaid'a si Rakil na dili.³² Daka migkagingay si Lia taman sa mimbata sa wata a mama. Na nia nadthalu ni Lia na “Nailay nu Kadenan a Mapulu su kamalasaan ku, na saguna na ikalimu aku den nu kaluma ku.” Tembu nia nin lun inibedtu na Rubin.^{f 33} Na migkagingay menem sekanin enggu mimbata sa wata a mama taman sa nia nin pidthalu na “Inenggay bun sa laki i nia nu Kadenan a Mapulu kagina nakineg'in i di aku ipegkalimu.” Tembu nia nin inibedtu lun na Simiun.^{g 34} Na migkagingay menem sekanin

^{f 29:32} Nia maena nu **Rubin** sa basa a Hibru na *ilay ka su wata*. Su kadtalu a Rubin na makalagid i maena nin sa *nailay nin su kamalasaan ku*.

^{g 29:33} Nia maena nu **Simiun** sa basa a Hibru na *su 'bpakikineg*.

'bpaluman enggu mimbata bun sa wata a mama. Na nia nin nadthalu na “Mangiseg i kasupeg'u kaluma ku sa laki kagina telu kataw den i nambata ku a wata a mama.” Tembu binedtuan nin sa Libi.^h ³⁵ Daka migkagingay menem sekanin taman sa mimbata sa wata a mama. Na nia nin pidthalu na “Saguna na pugin ku su Kadenan a Mapulu.” Tembu nia nin inibedtu lun na Yahuda.ⁱ Daka tinemelen pan sekanin embata.

30 ¹ Na guna madsuliman ni Rakil i di sekanin pegkagingay na nangalikud sekanin kanu suled'in a si Lia taman sa nia nin pidthalu kanu Yakub na “Pagkagingay aku ka amaika dili na matay aku!” ² Daka nasakit i ginawa nu Yakub kani Rakil taman sa nia nin pidthalu na “Ngintu, saki su Kadenan? Sekanin i 'bpagelen sa di nengka kapegkagingay.”

³ Na nia pidthalu ni Rakil sa lekanin na “Nia su panunugun ku a si Bilha, dulug ka sekanin ka enggu sia makanggulalan sa lekanin na kaadenan aku na wata.” ⁴ Daka inenggay den ni Rakil su panunugun nin a si Bilha a mapangaluma nu Yakub taman sa dinulug den mambu nu Yakub. ⁵ Na migkagingay si Bilha taman sa mimbata sa wata a mama. ⁶ Daka nia pidthalu ni Rakil na “Kinukum aku nu Kadenan, na nailay nin i pakabenal aku ka pinakikineg'in su 'bpangenin ku ka inenggan aku nin sa wata a mama.” Tembu nia nin inibedtu lun na Dan.^j

⁷ Na migkagingay menem su panunugun ni Rakil a si Bilha enggu mimbata bun sa wata a mama, na nia ba i ikadua a nambata nin. ⁸ Daka

^h 29:34 Su kadthalu a **Libi** sa basa a Hibru na makalagid i maena nin sa *kasupeg*.

ⁱ 29:35 Su kadthalu a **Yahuda** sa basa a Hibru na makalagid i maena nin sa *pugi*.

^j 30:6 Nia maena nu **Dan** sa basa a Hibru na *kukum*.

Su Manga Awal 30

nia pidtalu ni Rakil na “Na kanu mapasang a kapegkisua na nanaban aku kanu suled ku.” Tembu binedtuan nin su wata sa Naptali.^k

⁹Na guna madsuliman ni Lia i di den sekanin pegkagingay na inenggay nin su panunugun nin a si Silpa ka inipagkaluma nin kanu Yakub,
¹⁰taman sa nakambata si Silpa sa wata a mama. ¹¹Na nia pidtalu ni Lia na “Balaukul aku!” Tembu binedtuan nin sa Gad.^l ¹²Daka mimbata menem 'bpaluman si Silpa sa wata bun a mama. ¹³Na nia pidtalu ni Lia na “Magalaw aku! Saguna na tawagen aku nu manga babay sa magalaw.” Tembu binedtuan nin su wata sa Asir.^m

¹⁴Na kanu timpu nu kapedsabpet sa bantad na linemu si Rubin sa benday, na nakatun sekanin sa unga na pamulan a bedtuan sa mandirikⁿ taman sa init'in kanu ina nin a si Lia. Daka nangenin si Rakil kani Lia sa nia nin pidtalu na “Enggi aku pan kanu manga unga nu mandirik'u wata nengka a nan.” ¹⁵Daka nia nin lun inisumpat na “Di ka den 'gkasukul sa kinakua nengka kanu kaluma ku ka apia su manga unga nu mandirik'u wata ku na pegkuan nengka pamun?” Nia pidtalu ni Rakil na “Amaika enggan aku nengka kanu manga unga nu mandirik'u wata nengka na san sa leka makatulug si Yakub saguna a magabi.”

¹⁶Daka guna makauma su Yakub kanu entu a edsukilep a ebpun lu sa benday na inalaw ni Lia ka nia nin lun pidtalu na “Sia ka makadulug sa laki saguna a magabi kagina inenggan ku si Rakil sa kanu manga unga nu mandirik'u wata ku a bayad sa lekanin.” Daka dinulug'in si Lia kanu entu

^k 30:8 Nia maena nu **Naptali** sa basa a Hibru na *pegkisua*.

^l 30:11 Nia maena nu **Gad** sa basa a Hibru na *mapia a ukul*.

^m 30:13 Nia maena nu **Asir** sa basa a Hibru na *magalaw*.

ⁿ 30:14 Su **mandirik** na isa a pamulan a nia paginugut'u manga babay kanu nia a dalepa na amaika kanen nilan na mapakay a makambata silan.

Su Manga Awal 30

a magabi ¹⁷ taman sa migkagingay menem sekanin kagina pinakikineg'u Kadenan su pangeni-ngeni nin. Na mimbata sekanin kanu ikalima a wata nilan a mama kanu Yakub. ¹⁸ Na nia pidtalun ni Lia na “Binalasan aku nu Kadenan kagina inenggay ku kanu kaluma ku su panunugun ku.” Tembu binedtuan nin su wata nin sa Isakar.^o ¹⁹ Na ulian nu entu na migkagingay menem si Lia enggu pimbata nin su ikanem a wata nilan a mama. ²⁰ Na nia pidtalun ni Lia na “Balaalaga a benal su inenggay nu Kadenan a nia sa laki. Saguna na pagadatan aku nu kaluma ku ka nakambata aku den sa nem kataw a wata a mama.” Tembu binedtuan nin su wata sa Sibulun.^p ²¹ Ulian nu entu na mimbata menem sekanin sa wata a babay a binedtuan nin sa Dina.

²² Na su Kadenan na dala nin bun kalipatani si Rakil ka pinakikineg'in bun su pangeni-ngeni nin taman sa pigkahanda nu Kadenan i 'gkagingay sekanin. ²³ Migkagingay si Rakil taman sa mimbata sa wata a mama. Na nia nin pidtalun na “Pinambangun aku nu Kadenan kanu kinalusak ku.” ²⁴ Tembu nia nin inibedtu kanu wata na Yusup^q kagina nia nin kadtalun na “Bpangingalapen ku i enggan aku nu Kadenan a Mapulu sa sakataw pan a wata.”

Su Kinagkawasa nu Nabi Yakub

²⁵ Na guna mambata su Yusup na inimbitiala nu Yakub si Laban sa nia nin kadtalun na “Suguti aku den sa makauli aku kanu dalepa ku.

^o 30:18 Su **Isakar** sa basa a Hibu na makalagid sa *balas*.

^p 30:20 Nia maena nu **Sibulun** sa basa a Hibu na *adat*.

^q 30:24 Nia maena nu **Yusup** sa basa a Hibu na *'bpangenin ku i umanan nin*.

Su Manga Awal 30

²⁶ Paunut ka su manga kaluma ku taman kanu manga wata ku ka enggu aku pakaganat kagina napantiali ku mambu silan kanu kinanggalebek ku sa leka. Na katawan nengka bun u panun i kinanggalebek ku sa leka.”

²⁷ Ugaid'a nia inisawal'i Laban na “Suguti aku pan a madtalu ku i nia. Natawan ku sia kanu ilayan ku i benal a linidsekian aku nu Kadenan a Mapulu sabap sa leka. ²⁸ Edtalu ka sa laki u pila i isukay ku sa leka ka entu ba i isukay ku.”

²⁹ Na nia inisawal'u Yakub na “Katawan nengka u panun i kinanggalebek ku sa leka enggu panun i kinagkadakel'u pangangayamen nengka kanu kinatuganul ku lun. ³⁰ Su paidu a nauman ku a pangangayamen nengka na saguna na mimbuad-buad den taman sa su langun nu penggulan ku na pebpalihalan nu Kadenan a Mapulu. Na aden a entu na maginapas aku pan mambu sa kanu sakambinabatan ku.”

³¹ Na nia menem pidtalu ni Laban sa lekanin na “Ngin i isukay ku sa leka?” Nia pidtalu nu Yakub na “Di aku den pedsukayi. Amaika mayun ka kanu 'bpangenin ku na patalusen ku i katuganul ku kanu pangangayamen nengka. ³² Suguti aku a makalu kanu pangangayamen nengka amay-amay ka isenggay ku su manga bili-bili enggu manga kambing a mimbutek-butek enggu manga bili-bili a maitem i bumbul'in ka entu ba i isukay nengka sa laki. ³³ Na kanu maitu ba a ukit na malemu nengka mailay amaika midsalimbut aku atawa ka dala. Ka amaika makailay ka kanu manga ayam ku sa maputi a bili-bili atawa ka dikena mimbutek-butek i bumbul'in a kambing na katawan nengka i tinegkaw ku i entu sa leka.”

³⁴ Na nia pidtalu ni Laban na “Mapia su entu! Makua nengka i kiug'engka.” ³⁵⁻³⁶ Ugaid'a kanu entu demun ba a gay na inipasenggay

Su Manga Awal 30

ni Laban su langun nu mimbutek-butek atawa ka babalek i bumbul'in a manga kambing magidsan i mandangan atawa ka babay enggu su langun nu maitem a bili-bili ka iniwatan nin kanu Yakub sa manga telu gay i kabpelalag lun. Na inipatuganul'in kanu manga wata nin a mama su manga ayam a entu nu Yakub. Na saleta mambu na langun nu natabun a manga ayam'i Laban na tinuganul den nu Yakub.

³⁷Na kinemua su Yakub sa telu balang a sapak'u kayu^r ka pinangupisan nin sa makaliu su maputi nu kayu asal'a pembabalek. ³⁸Daka initagu nin su pinangupisan nin a sapak'u kayu lu kanu pebpagineman sa manga ayam asal'a mailay nu manga ayam amaika minem silan. Kagina kanu kabpaginem'ilan ba a nia i kutika na kabpanguntul'u manga ayam. ³⁹Na 'bpaguntulan nu manga mandangan su manga ayam a babay lu kanu ubay nu sapak'u kayu tembu nia nilan 'gkapamipis na mimbutek-butek enggu babalek i bumbul'in. ⁴⁰Na su manga bili-bili na inisenggay nu Yakub ka lu nin pinasangul kanu manga babalek i bumbul'in enggu maitem a lu kanu manga ayam'i Laban. Na maitu ba i ukit a kinapangaden nu Yakub sa lekanin demun a manga ayam enggu di nin ipedtampung kanu manga ayam'i Laban. ⁴¹Na uman nia 'bpaguntul su mangasebud a manga ayam na ipedtagu nu Yakub su sapak'u kayu lu kanu pebpagineman kanu manga ayam lu kanu kasangulan nilan ka enggu nilan mailay. ⁴²Ugaid'a amaika mangagasa menem a ayam i 'bpaguntul na di nin ipembetad lu asal'a su mangagasa i kani Laban enggu su mangasebud menem na kanu Yakub. ⁴³Na sabap sa entu na migkawasa a benal su Yakub. Nakanguayam sa madakel a benal a manga bili-bili enggu kambing, manga unta enggu

^r 30:37 Su telu timan a nia a kayu sa basa a Hibru na nia lun bedtuan na *libneh*, *lus* enggu *irmon* atawa ka sa basa a English na *poplar*, *almond* enggu *plane*.

Su Manga Awal 31

manga kimar^s taman sa naumanan bun su manga panunugun nin a babay enggu mama.

Su Kinaawa nu Nabi Yakub

31 ¹Na nakineg'u Yakub i nia pedtalun-talun nu manga wata a mama ni Laban na “Kinua ni Yakub su langun nu kaaden nu ama tanu kagina su langun nu kakawasan nin na nakabpun kanu kaaden nu ama tanu.” ²Na nadsuliman bun nu Yakub i su palangay ni Laban sa lekanin na dikena den mapia. ³Daka nia pidtalu nu Kadenan a Mapulu kanu Yakub na “Uli ka den kanu dalepa a pimbatan sa leka lu kanu manga pagali nengka ka tapiden ku seka.”

⁴Na guna su maitu na inipatawag'u Yakub si Rakil enggu si Lia ka nagilaya silan lu kanu 'bpanadtaban nu manga ayam. ⁵Na nia nin pidtalu kanilan na “Nadsuliman ku i su palangay nu ama nu sa laki na dikena den mapia. Ugaid'a tinapid aku nu Kadenan a pedsimban nu ama ku. ⁶Katawan nu i inibped ku i bagel ku sa kinanggalebek ku kanu ama nu. ⁷Na apia ka maitu na pidsalimbut aku nin bun ka nakapila nin den nasalin su bayad'in sa laki ugaid'a da sekanin suguti nu Kadenan sa kapamungkaid'in sa laki. ⁸Na amaika pedtalun ni Laban i nia nin ibayad sa laki na su mimbutek-butek kanu manga ayam na nia mambu 'gkapamipis'u manga ayam na manga mimbutek-butek. Amaika menem ka nia nin pedtalun na babalek i laki na nia mambu 'gkapamipis'u manga

^s 30:43 Su **kimar** na mana kuda ugaid'a manaut bu sa kuda enggu lu i nia katatapan 'gkailay sa dalepa nu manga Arab.

Su Manga Awal 31

ayam na babalek. ⁹Na maitu ba i ukit a kinaenggay nu Kadenan sa laki kanu manga ayam'u ama nu.

¹⁰“Na kanu timpu nu kabpaguntul'u manga mandangan na midtaginep aku sa nailay ku i mimbutek-butek enggu babalek den langun su manga mandangan a 'bpaguntul. ¹¹Na sia kanu taginepen ku na tinawag aku nu malaikat'u Kadenan sa nia nin pidtalun na ‘Yakub!’ Nia ku nakasawal na ‘Nia aku bun.’ ¹²Daka nia nin pidtalun sa laki na ‘Ilay ka! Su 'bpaguntul a manga mandangan na mimbutek-butek enggu mimbabalek. Kahanda ku i nia kagina katawan ku i pinakaidan sa leka ni Laban. ¹³Saki su Kadenan a mibpapayag sa leka lu sa Bitil a lu kanu pinatindegan nengka sa watu a tademan sa laki enggu binubusan nengka sa lana ka inidsela-sela nengka sa laki taman sa lu ka bun ba mibpasad sa laki. Na pamagayas ka, ka ganati ka i nia a dalepa ka embalingan ka lu kanu dalepa a pimbatan sa leka.’ ”

¹⁴Nia inisawal'i Rakil enggu Lia na “Dala den 'bpangingapan nami a umun nami a ebpun kani ama. ¹⁵Initimbang kami nin den sa lapu ka pibpasa kami nin taman sa inibped'in minasa su langun nu sunggudan sa lekami. ¹⁶Saben-sabenal a su langun nu kakawasan a nia a kinua nu Kadenan ebpun kanu ama nami na lekitanu enggu kanu manga wata tanu. Na enggula ka u ngin i pidtalun sa leka nu Kadenan.”

¹⁷⁻¹⁸Daka nagadil su Yakub sa kambalingan nilan lu kanu ama nin lu sa Kanaan. Pinagkuda nin kanu manga unta su manga wata nin enggu su manga kaluma nin. Na inipasedseg'in su manga ayam asal'a mauna enggu pidtapik'in bun su langun nu kaaden a napantiali nin lu sa Padan-Aram. ¹⁹Na kanu timpu na kabpagawa nilan na dala lu si Laban ka napapanampad sa bumbul'u manga bili-bili nin. Na daka

Su Manga Awal 31

tinegkaw ni Rakil su manga balahala^t a kadenan nu ama nin. ²⁰ Na liu sa entu na pinagakalan nu Yakub si Laban ka dala sekanin pagetaw sa kinaawa nilan. ²¹ Namagayas sekanin gemanat a it'in su langun-taman nin ka linemipag sekanin lu kanu lawas'a ig'u Yupratis ka linemu kanu kabakuludan nu Giliad.

Su Kinaseled'i Laban kanu Nabi Yakub

²² Na kanu ikatelu nin gay na aden nakadtalu kani Laban sa minawa su Yakub. ²³ Daka pinaunut'i Laban su manga pagali nin a mama ka kanu dalem'u nakapitu gay na sineled'ilan bu su Yakub na lu nilan nasaut kanu kabakuludan nu Giliad. ²⁴ Na kanu entu ba a magabi na pibpayagan nu Kadenan si Laban a taw a Aram sa ukit a kinadtaginep sa nia nin kadtalu na “Pangingati ka a benal sa mapamagigis'engka mamungkaid si Yakub.”

²⁵ Na nakapatindog den su Yakub sa pegkakalebenan nin kanu kinagaus'i Laban lun enggu lu bun ba mambu napatindog si Laban enggu su manga pagali nin a mama sa kagkakalebenan nilan kanu kabakuludan nu Giliad.

²⁶ Daka pidtalan ni Laban su Yakub sa “Ngin i pinakaidan nengka a nia sa laki ka pinagakalan aku nengka taman sa pidtatanggit'engka su manga wata ku a mana su nangasigkem sa kinambunua? ²⁷ Enduken ka pinagakalan aku nengka kanu kinaawa nengka a dala ka demun pagetaw? U mana bu man ka nagetaw ka sa laki na makadsela-sela tanu pan kanu kaganat'u a kadsengalan kanu pan sa aden uni na manga tambul'in enggu

^t 31:19 **balahala** Nia nin maena na su pinangumbal bu nu taw a mana tinataw atawa ka rebultu asal'a masimba nilan.

Su Manga Awal 31

kutiapi. ²⁸ Da nengka demun apasa i masium ku su manga wata ku taman den kanu manga apu ku kanu kinaganat'u. Kababalan i nan a pinggula nengka! ²⁹ Aden kagaga ku sa kapakasakit ku sa leka, ugaid'a su Kadenan nu ama nengka na pidtalan aku nin kagina magabi sa ukit a taginepen sa di ku seka pamagigisen mamungkaid. ³⁰ Aden a entu na ginemanat ka kagina pegkiug ka den a benal 'bpaguli. Ugaid'a ngintu ka kinua nengka pan su manga kadenan ku?"

³¹ Nia nakasawal'u Yakub kani Laban na "Minggagan aku mawa kagina 'gkagilekan aku sa agawn nengka sa laki su manga wata nengka. ³² Ugaid'a makapantag kanu pegkakadenanen nengka na paimatayan su apia entain i katunan nengka lun. Na sia kanu kaadapan nu manga pagali ta na pangilay ka su langun nu leka a langun-taman ka kua ka." Ugaid'a di katawan nu Yakub i si Rakil i tinemegkaw kanu pegkakadenanen ni Laban.

³³ Na pinangilay den mambu ni Laban lu kanu pegkakalebenan nu Yakub, entu pan ka lu kani Lia taman kanu pegkakalebenan nu dua kataw a panunugun ugaid'a dala nin matun su balahala nin. Daka linemudep sekanin kanu pegkakalebenan ni Rakil. ³⁴ Saleta na nakapagena ni Rakil su manga pegkakadenanen lu kanu uyut'u ampis'u unta enggu inayanan nin. Pinangilay den mamikal'i Laban lu kanu pegkakalebenan ugaid'a dala nin matun. ³⁵ Nia pidtalu ni Rakil kanu ama nin na "Ampun aku ama sa di ku kapedtindeg kagina nauma aku na gay." Na pinamungkal den mambu ni Laban su manga langun-taman na dala nin bun matun su manga pegkakadenanen nin.

³⁶ Na inetuan na lipunget su Yakub taman sa inidsan nin si Laban sa "Ngin i kadupangan ku sa leka? Ngin i kadusan ku ka mapasang a benal i

Su Manga Awal 31

kinapaneled'u sa laki? ³⁷Na kagina ka pinamungkal'engka den su manga langun-taman ku, na ipailay nengka sa lekami u ngin i natun nengka! Ibetad'engka sia kanu kaadapan nu manga taw ta u ngin i natun nengka ka silan i kemukum sa lekita u entain i ikelas sa lekita dua. ³⁸Kanu dalem'u nakaduapulu lagun na kaped aku nengka. Su manga bili-bili enggu su manga kambing'engka na dala kalebati na kabpamipis enggu apia sawalu kanu manga mandangan a bili-bili nengka na dala ku makan.^u ³⁹Amaika aden kanu manga ayam i 'bpagimatayan nu talaw a binatang na saki demun i pedsambi kanu minatay. Papembayadan nengka bun sa laki su manga ayam a magidsan i tinegkaw sa malamag atawa ka tinegkaw sa magabi. ⁴⁰Kanu kagagabian na 'gkalasay aku kanu kayaw nu senang enggu pedteggigen aku na matenggaw kanu kalalamagan taman sa di aku pakatulug. ⁴¹Namba i natala ku kanu dalem'u nakaduapulu lagun a kinanggalebek ku sa leka. Nakasapulu enggu pat lagun i kinanggalebek ku sa leka asal bu na mapangaluma ku su manga wata nengka enggu nakanem lagun menem kanu manga ayam'engka ugaid'a apia ka maitu na nakapila nengka sinambian su ukit a kinabayad'engka sa laki. ⁴²U dikena aku bu pedtapiden nu Kadenan nu Ibrahim a su Kadenan a pedsimban nu ama ku a si Iskak na natatalanged ku i paganaten aku nengka sa apia sawalu na dala madtanggit ku. Ugaid'a su Kadenan na nailay nin mambu su kamalasyan ku enggu su kapasang'u kinanggalebek ku tembu sinapalan ka nin kagina magabi.”

^u31:38 Sa adat-betad'u manga taw a Hibru na su pedtuganul sa bili-bili na nia nin bu kapakayan a kanen na mandangan bu a bili-bili.

Su Kapasadan nu Nabi Yakub enggu Laban

⁴³ Daka nia inisawal'i Laban kanu Yakub na “Su manga babay a nia na manga wata ku enggu su manga wata nilan na manga apu ku. Su manga ayam a nia na laki taman sa langun nu 'gkailay nengka sia na laki. Ugaid'a kagina ka saguna, na di ku den maungen su kaawa nu manga wata ku taman den kanu manga wata nilan, ⁴⁴ na sia ka, ka mangaden ta sa kapasadan a mabaluy a saksi sa lekita dua.”

⁴⁵ Daka kinemua su Yakub sa watu ka pinatindeg'in a mabaluy a tademan ⁴⁶ taman sa pidtalunin bun kanu manga taw nin i lemimud silan sa watu enggu padtatambakan nilan. Na lu ba silan langun kineman kanu ubay nu pinadtatambaka a entu a watu. ⁴⁷ Na binedtuan ni Laban su entu sa Yigar-Sahaduta,^v ugaid'a su Yakub na binedtuan nin sa Galid.^w

⁴⁸ Nia pidtalunin Laban na “Su nia a pinadtatambaka a watu na mabaluy a saksi sa lekita saguna.” Na entu ba i sabapan nin ka nabetduan su entu a dalepa sa Galid ⁴⁹ enggu Mispa^x kagina pidtalunin bun ni Laban i “Bpangenin ku i edsulimanen ta nu Kadenan a Mapulu kanu kapebpitas ta dua. ⁵⁰ Amaika pakapasangan nengka i manga wata ku a nia atawa ka mangaluma ka sa ped a babay na apia di ku 'gkailay na 'gkakalendem ka i su Kadenan i pakailay sa lekita.” ⁵¹ Na pidtalunin bun ni Laban i “Ilay ka su pinadtatambaka ku a nia a watu sa pageletan ta enggu su watu a

^v 31:47 Nia maena nu **Yigar-Sahaduta** sa basa a Aram na *su pinadtatambaka a watu a mabaluy a saksi*.

^w 31:47 Nia maena nu **Galid** sa basa a Hibu na *su pinadtatambaka a watu a mabaluy a saksi*.

^x 31:49 Nia maena nu **Mispa** sa basa a Hibu na *tantawan atawa ka sa English na watchtower*.

Su Manga Awal 31–32

pinatindeg a nabaluy a tademan ta dua. ⁵² Su nia a pinadtatambaka a watu enggu su watu a nabaluy a tademan na saksi ta dua sa di aku lemampas sa nia ba a dulunan enggu di ka bun lemampas kanu nia a dulunan asal'a kalusudan ta i uman i isa sa lekita. ⁵³ Na 'bpangenin ku kanu Kadenan ni Ibrahim enggu kanu kadenan ni Nahur^y i silan i kemukum sa lekita dua.”

Guna su maitu na midsapa su Yakub sia kanu ingala nu Kadenan a pedsimban nu ama nin a su Iskak sa pagadatan nin su dulunan. ⁵⁴ Daka migkurban su Yakub kanu Kadenan lu kanu bakulud a entu taman sa pinangenggat'in su langun nu pagali nin sa edtatagapeda silan keman. Na guna silan makapasad keman na napalepas pan silan sa magabi kanu bakulud a entu. ⁵⁵ Na kanu kinagkapita, na sinium'i Laban enggu pinalihalan nin su manga wata nin taman kanu manga apu nin ka minuli den sekanin.

Su Kinapagadil'u Nabi Yakub sa Kapagilaya nilan kanu Isaw

32 ¹ Na tinemalus su Yakub apeg'u sakatiwalayan nin kanu kabpelalakaw nilan daka nadsumbak'ilan su manga malaikat. ² Na kanu kinailay nu Yakub kanilan na nia nin nadtalulu na “Nia ba su kampu nu Kadenan!” Tembu binedtuan nin i entu a dalepa sa Mahanaim.^z

³ Na sinemugu su Yakub sa makauna sa lekanin lu kanu kaka nin a su Isaw lu sa dalepa a Sir a binedtuan bun sa Idum. ⁴ Nia nin inidtutuma kanilan na “Nia i edtalulu nu kanu mapulu ku a si Isaw. Edtalulu nu lun

^y 31:53 **Nahur** na suled'u Nabi Ibrahim enggu tuwa ni Laban. Su pedsimban nilan na embidaya.

^z 32:2 Nia maena nu **Mahanaim** sa basa a Hibu na *dua timan a kampu*.

Su Manga Awal 32

i 'Saki si Yakub a ulipen nengka. Kanu nangaipus a timpu na lu aku migkakaleben kani Laban, na nia pan i kinauli ku. ⁵ Saguna na madakel i sapi ku, kimar, bili-bili, kambing enggu manga panunugun ku. Pinauna ku i nakadtanggit a nia sa katigan ka 'gkapangingalap ku i matalima aku nengka.' ”

⁶ Na guna makambalingan su manga sinugu na nia nilan pidtalu kanu Yakub na “Nakalu kami den kanu suled'engka a si Isaw. Na sia den sekanin pedsangul a kaped'in su pat gatus kataw a manga mama sa kabpagalaw nin sa leka.” ⁷ Daka nagilekan a benal su Yakub kanu entu a katigan taman sa binad'in sa dua kalumpukan su langun nu kaped'in taman kanu manga bili-bili, kambing, sapi enggu manga unta nin. ⁸ Nia nin 'gkapagitung na “Amaika makauma si Isaw ka bunun nin su salumpuk na makapalalaguy pamun su salumpuk.”

⁹ Daka nangen-nengi su Yakub sa “Hu Kadenan nu tuwa ku a si Ibrahim enggu Kadenan bun nu ama ku a si Iskak, tabangi aku! Pidtalunengka sa laki i embalingan aku kanu dalepa ku enggu kanu manga pagali ku taman sa pidtalunengka i tiakapan aku nengka sa mapia. ¹⁰ Di aku pakadait kanu langun nu limu nengka sa laki a ulipen nengka ugaid'a lalayun aku nengka bun pedtabangan. Na kanu kinaganat ku kanu dalepa ku na dala nadtanggit ku, nia tabia na su tungked^a ku ugaid'a saguna na dua kalumpukan den i kaped ku 'bpaguli. ¹¹ 'Bpangenin ku i ilipuas aku nengka kanu lima nu suled ku a si Isaw. 'Gkagilekan aku sa kanu kapagilaya nami na tabia bun ka bunun kami nin apeg'u manga babay taman kanu manga wata. ¹² Ugaid'a 'gkagkalendem ku su inibpasad'engka

^a 32:10 Su **tungked** a nia na manga nem kapis i kalendu nin. Katatapan a 'bpagusalen nu pedtameng sa ayam.

Su Manga Awal 32

sa tiakapan aku nengka sa mapia taman sa pagkadakelen nengka su tupu ku a mana su pedtad lu kanu dedsan a di magaga milang.”

¹³ Daka lu ba napalepas sa magabi su Yakub taman kanu manga tagapeda nin. Na kanu mapita na namili su Yakub kanu manga ayam a makaenggay nin kanu Isaw. ¹⁴ Na nia nin pinamili na dua gatus i babay a kambing enggu duapulu i mandangan a kambing, dua gatus i babay a bili-bili enggu duapulu i mandangan a bili-bili, ¹⁵ telupulu i babay a unta apeg'u manga pipis'in, patpulu i babay a sapi enggu sapulu i tudu, duapulu i babay a kimar enggu sapulu i tudu a kimar. ¹⁶ Na pimbad-bad'in su entu sa uman i sabad na inipatuganul'in sa sakataw a panunugun nin taman sa nia nin pidtalul kanu manga panunugun nin na “Una kanu den sa laki enggu edtundug-tundug kanu a aden pageletan nin i uman i sabad sa lekanu.”

¹⁷ Daka pinapatan nin su nauna sa “Amaika madsumbak'u su kaka ku a si Isaw enggu midsa sa ‘Entain i mapulu nengka? Endaw ka 'bpagangay? Entain i kigkuan sa manga ayam a nia?’ ¹⁸ na nia nengka isawal na ‘Nia kigkuan sa nia na su ulipen nengka a si Yakub. Ibpagenggay nin i nia kanu mapulu nin a si Isaw enggu pedtundug bun sekanin sa lekami.’ ”

¹⁹ Na maitu bun ba i inipapata nin kanu temundug taman kanu nauli sa langun a pinatuganul'in kanu manga ayam sa nia nin pidtalul na “Maitu bun ba i edtalul nu langun kanu kaka ku a si Isaw amaika madsumbak'u sekanin, ²⁰ enggu sigulu nu a madtalul nu i ‘Su ulipen nengka a si Yakub na pedtundug bun sa lekami.’ ” Na pidtalul nin i entu kagina nia nin 'gkapagitung na basi kapangungumpian nin sekanin kanu langun nu ibpagenggay nin lun a entu enggu kanu kapagilaya nilan na basi ampunen

Su Manga Awal 32

nin den sekanin. ²¹ Na pinauna nu Yakub su manga ibpagenggay nin enggu napalepas pan sekanin sa magabi kanu pidtangenan nilan a entu.

Su Kinagkisua nu Nabi Yakub lu sa Dalepa a Pinil

²² Ugaid'a kanu magabi ba a entu na ginemedam su Yakub ka inilipag'in kanu lawas'a ig'u Yabuk su dua kataw a kaluma nin taman kanu dua kataw a pegkakaluman nin a panunugun enggu su sapulu enggu isa a manga wata nin a mama. ²³ Guna nin silan makalipag na inisukeli nin menem lemipag su langun nu tamuk'in ²⁴ ugaid'a migkalidtabun sekanin.

Daka aden mama a nakatekaw demun nakauma ka inigkisua nin su Yakub taman den sa magan mapita. ²⁵ Guna madsagipa nu mama i di nin magaga su Yakub na binetay nin sekanin sia kanu tebing'in daka nalepu sekanin. ²⁶ Na nia pidtalun nu mama na “Pitasi aku ka magan den pedsisi i mapita!” Nia inisumpat'u Yakub na “Di ku seka pitasan nia tabia na palihalan aku nengka.” ²⁷ Na nia inidsa nu mama na “Entain i ngala nengka?” Nia nin inisawal na “Yakub.” ²⁸ Na nia pidtalun nu mama lun na “Su ngala nengka na dikena den Yakub ka Israil den kagina inidsigi nengka sa bagel su Kadenan enggu su manga taw taman sa nanaban ka.”

²⁹ Daka pinangeni nu Yakub i “Edtalun ka pan sa laki i ngala nengka.” Nia nin inisawal na “Enduken ka ibpagidsa nengka pan i ngala ku?” Daka pinalihalan nin su Yakub.

³⁰ Na nia nadtalun nu Yakub kanu ginawa nin na “Nakapagadapa ku su Kadenan ugaid'a bibiag aku pamun.” Tembu binedtuan nin su entu a dalepa sa Pinil.^b ³¹ Na sinemebang den i senang kanu kinaganat'in lu ba a

^b 32:30 Su **Pinil** sa basa a HIBRU na mana makalagid i maena nin sa *beneng'u* Kadenan.

Su Manga Awal 32–33

pedtiud-tiud bu kanu kabpelakaw nin. ³² Nia ba i sabap'in u enduken ka sampay saguna na di pegkan su manga taw a Israil sa kumindel'u tebing'a binatang kagina lu ba kanu kumindel'u tebing binetay nu mama su Yakub.

Su Kinapagilaya nu Nabi Yakub kanu Kaka nin a su Isaw

33 ¹ Na da gaid mauget na nasandeng'u Yakub su Isaw a pakauma apeg'u pat gatus a manga taw nin. Daka pinalu nu Yakub su manga wata nin kanu manga ina nilan. ² Na pinadtundug-tundug'u Yakub su sakambinabatan nin sa nia nin pinauna na su dua kataw a kaluma nin a panunugun entu pan ka su manga wata nilan. Nia menem temundug na si Lia enggu su manga wata nilan entu pan ka nia sia sa ulian na si Rakil enggu si Yusup. ³ Daka minuna su Yakub kanilan ugaid'a gagal u nu kapedsupeg'in kanu kaka nin na nakapitu sekanin sinemugiud. ⁴ Ugaid'a pinalalaguy sekanin malaw nu Isaw ka kinakep'in enggu sinium'in taman sa nakapagulianga silan dua. ⁵ Na guna mailay nu Isaw su manga babay taman kanu manga wata, na nia nin nakaidsa na “Entain i manga kaped'engka a nia?”

Nia nakasawal'u Yakub na “Namba su inipalihala nu Kadenan kanu ulipen nengka.” ⁶ Daka minubay su manga kaluma nin a panunugun enggu su manga wata nilan ka sinemugiud. ⁷ Na entu pan ka tinemundug si Lia enggu su manga wata nin ka sinemugiud bun. Na nia den mauili a minubay na si Rakil enggu su wata nin a si Yusup ka sinemugiud bun.

⁸ Daka nia menem nakaidsa nu Isaw na “Ngin i maena nu manga ayam a entu a nadsumbak ku?” Na nia inisawal'u Yakub na “Ibpagenggay i entu nu ulipen nengka sa leka.” ⁹ Ugaid'a nia pidtal u nu Isaw na “Di

Su Manga Awal 33

ka den ali ku, isan nengka demun i nan sa leka ka madakel den i kaaden ku.”¹⁰ Nia nakasawal'u Yakub na “Amaika mapia den i 'gkanggiginawa nengka sa laki na 'bpangenin ku i talima ka den su ibpagenggay nu ulipen nengka. Ka su kabantang'in na kanu kinailay ku bu sa beneng'engka na mana ku bun nailay su Kadenan ka tinalima aku nengka sa mapia.”¹¹ Na 'bpangenin ku i talima ka den su ibpagenggay ku sa leka a suled ku, ka su Kadenan na ipegkalimu aku nin enggu pembalilidsekian aku nin.” Na kagina ka ipedtegel bun sa lekanin nu Yakub su entu na tinalima nin den mambu.

¹² Daka nia pidtalun nu Isaw lun na “Temalus tanu den lemakaw ka pangunanan ku sekanu.”¹³ Ugaid'a nia inisawal'u Yakub na “Edtatangguli kami demun pan kaka ku kagina su manga wata ku na mangalumbat enggu 'gkalidu bun i ginawa ku kanu manga ayam a pedsusu pamun su manga pipis'ilan. Amaika sasawan silan sa kasedseg lun sa apia kagagabian bu na tabia bun ka matay silan langun.”¹⁴ Na 'bpangenin ku i una kanu den sa lekami ka edtatagitu kami bu kanu manga wata apeg'u manga ayam sa endaw i magaga nilan. Na lu tanu bu magilaya sa dalepa a Sir.”

¹⁵ Na nia pidtalun nu Isaw sa lekanin na “Amaika maitu na suguti aku sa makatabun ku sa leka su ped kanu manga taw ku.” Ugaid'a nia inisawal'u Yakub na “Di ka den kaka ku. Di ka den 'bpelidua i ginawa nengka. Nia balapantag na mapia den i 'gkanggiginawa nengka sa laki.”

¹⁶ Daka minuli den mambu kanu entu ba a gay su Isaw lu sa dalepa a Sir apeg'u manga taw nin.”¹⁷ Ugaid'a su Yakub apeg'u manga kaped'in na tinemalus lu sa dalepa a Sukut enggu mimbalay silan lu ba taman sa

Su Manga Awal 33–34

pinaumbalan nin bun sa manga balal su manga ayam'in. Nia ba i sabapan nin i kinabedtu kanu entu a dalepa sa Sukut.^c

Su Malilintad a Kinauma nu Nabi Yakub lu sa Dalepa a Sikim

¹⁸Na ulian nu entu, na nakauma sa malilintad su Yakub sa dalepa a Sikim a sakup'u dalepa a Kanaan kanu kinambalingan nin ganat sa dalepa a Padan-Aram. Na napatindog sekanin sa kagkakalebenan nin a lu masupeg kanu siudad a Sikim. ¹⁹Guna su maitu na pinamasa nin su lupa a entu a pinatindogan nin sa kagkakalebenan nin kanu manga wata ni Hamur a ama ni Sikim sa alaga na magatus timan a pilak. ²⁰Daka minumbal sekanin lu ba sa pegkurbanan a binedtuan nin sa Il-Iluhi-Israil.^d

Su Kinagkudi ni Sikim kani Dina

34 ¹Aden isa a gay na si Dina a wata ni Lia kanu Yakub na tinemalaw ka kinakap'in su manga laga a tunganay a taw kanu dalepa a entu. ²Na guna sekanin mailay ni Sikim a wata a mama ni Hamur a taw a Hib a datu nu entu a dalepa na kinua nin si Dina ka pigkudi nin. ³Ugaid'a si Sikim na sangat a nalilinian nin si Dina enggu inikalimu nin taman sa pinangungumpian nin asal'a kalilinian bun sekanin ni Dina. ⁴Na inimbitiala ni Sikim su ama nin a si Hamur sa nia nin pidtalun na “Ipangaluma aku nengka kanu laga a nia.”

^c 33:17 Nia maena nu **Sukut** sa basa a Hibru na *manga balal*.

^d 33:20 Nia maena nu **Il-Iluhi-Israil** sa basa a Hibru na basi *su Kadenan na Kadenan nu Israil*.

Su Manga Awal 34

⁵ Na guna katawi nu Yakub i su wata nin a si Dina na pigkudi ni Sikim na dala den muna sekanin 'gkenu-kenu taman sa dala makauma su manga wata nin a pedtuganul kanu manga ayam lu kanu malinawag.

⁶ Saleta mambu na si Hamur a ama ni Sikim na linemu kanu Yakub ka ipembitiala nin sekanin pantag kanu entu. ⁷ Na su manga wata mambu nu Yakub a mama na endaw i kinataw nilan kanu entu a nanggula na minuli silan mamagayas ebpun kanu malinawag. Ka sangat man a nakeduan i ginawa nilan enggu nalipunget a benal silan sabap kanu mawag a entu a pinakaidan ni Sikim kanu suled'ilan. Na su entu a pinggula ni Sikim na masela a kayayan kanu manga taw a Israil a di a benal dait a enggulan.

⁸ Ugaid'a nia pidtalun ni Hamur kanilan na “Saben-sabenal a 'gkalilinian ni Sikim su wata nu. Na 'bpangenin ku i suguti nu a mapangaluma sekanin nu wata ku. ⁹ Suguti nu i makanggigiamunga tanu. Ipapangaluma nu su manga laga nu sa lekami enggu ipapangaluma nami bun su manga laga nami sa lekanu. ¹⁰ Amaika maitu na mapakay kanu den endalepa sia kanu dalepa nami sa apia endaw kanu pegkiug. Makambaya-baya kanu sa kapamantiali nu sia taman sa kapakayan kanu bun a makakua sa lupa sia a mabaluy a kaaden nu.”

¹¹ Na nia pidtalun ni Sikim kanu ama ni Dina taman kanu manga suled'in na “'Bpangenin ku i suguti aku nu a mapangaluma ku sekanin. Na apia ngin i ipantun nu sa laki na inggay ku sa lekanu. ¹² Edtalun nu sa laki u ngin i kadakel a 'gkalinian nu a makasunggud ku enggu u ngin i 'gkalinian nu a inggay ku sa lekanu ka inggay ku, suguti aku nu bu a mapangaluma ku si Dina.”

¹³ Ugaid'a sabap kanu kinapakaid'i Sikim kanu suled'ilan na dala embantangan su manga wata nu Yakub kanu kinasawal'ilan kani Sikim

Su Manga Awal 34

enggu kanu ama nin. ¹⁴ Ka nia nilan inisawal na “Di kami makasugut sa mangaluma su suled'ami sa mama a dala mapaletak,^e kagina makapananggit i entu sa kayayan sa lekami. ¹⁵ Makasugut kami bu u mayun kanu a makailing sa lekami sia kanu kapaletak'u kanu langun nu manga mama nu. ¹⁶ Na entu pan ka mayun kami sa kanggigiamunga tanu enggu kandalepa nami sia sa lekanu taman sa maisa bu su bangsa tanu. ¹⁷ Ugaid'a amaika di kanu pakaayun sa kapaletak sa lekanu na kuan nami su suled'ami ka mawa kami sia.”

¹⁸ Na nalilinian ni Hamur taman kanu wata nin a si Sikim su kadtalu nilan a entu. ¹⁹ Daka dala den pagangga su manguda kanu kapenggula nin sa entu kagina nalilinian nin a benal si Dina. Na si Sikim i labi a 'bpagadatan nu manga taw sia kanu sakambinabatan ni Hamur kanu entu a dalepa. ²⁰ Kagina ka maitu na linemu si Hamur apeg'u wata nin a si Sikim kanu pembatunan sa bitiala a lu kanu bengawan nu siudad ka inimbitiala nilan su manga mama nu siudad a entu. ²¹ Nia nilan pidtalun na “Su manga taw a nia na malilintad sa lekitanu. Enduken u sugutan tanu silan sa endalepa sia enggu makapambaya-baya silan sa kapamantiali nilan? Kagina su kalupan sia na maulad a benal enggu makanggigiamunga tanu pan kanilan. ²² Ugaid'a su manga taw a nia na makaayun bu sa kandalepa nilan sia enggu kaisa nu bangsa tanu amaika mapapaletak su uman i mama sia a mana bun su silan a entu a nangapaletak. ²³ Amaika maitu na mabaluy pan a lekitanu su langun nu manga pangangayamen nilan taman den kanu manga kaaden nilan. Nia tanu bu penggulan na makaayun

^e 34:14 Su kadtalu a *paletak* na nia nin maena sa basa a Tagalog na *tuli*. Nia ba su tanda nu kapasadan nu Kadenan kanu Ibrahim. Mabatia su nia kanu Manga Awal 17 ayat 10 sia kanu Kitab Taurat.

Su Manga Awal 34

tanu kanilan ka enggu silan pakandalepa sia.” ²⁴ Na minayun mambu su langun nu manga mama lu kanu bengawan nu siudad kanu bitiala ni Hamur enggu si Sikim. Daka pinaletak su langun nu manga mama taman den kanu langun a makagaga pan embunua.^f

²⁵ Ulian nu ikatelu nin gay kanu timpu a 'bpanasangan i lebag'u kinapaletak kanilan na su dua kataw kanu wata nu Yakub a si Simiun enggu si Libi a tebped sa pused'i Dina na kinemua sa sundang ka linusudan nilan su siudad sa dala katukawi taman sa binunu nilan su langun nu manga mama. ²⁶ Binunu nilan bun si Hamur apeg'u wata nin a si Sikim taman sa kinua nilan si Dina lu kanu walay ni Sikim ka minuli silan. ²⁷ Daka su ped kanu manga wata a mama nu Yakub na linudepan nilan su siudad ulian nu kinabunu kanu manga mama lu ka namakut silan mangua-ngua kanu manga kaaden lu a suli nilan kanu kinanggiabu kanu suled'ilan. ²⁸ Pinangua nilan su langun nu manga bili-bili enggu manga kambing, manga sapi enggu su manga kimar taman den kanu endaw i nagaga nilan kemua magidsan i lu sa siudad enggu lu kanu malinawag. ²⁹ Kinua nilan su langun nu manga tamuk enggu apia ngin a lu kanu manga walay. Pinanigkem'ilan bun su manga babay taman den kanu manga wata.

³⁰ Na guna katawi nu Yakub su pinggula ni Simiun enggu Libi na nia nin pidtaluk kanilan na “Binudsengan nu a benal su ngala ku kanu manga taw nu nia a dalepa magidsan kanu manga taw a Kanaan enggu kanu manga taw a Piris. Na u magisa-isa silan sa kabunu nilan sa lekitanu na mana tanu bu tungaw. Na maibped-ibped tanu matay langun, saki

^f 34:24 *kanu langun a makagaga pan embunua* Sia sa basa a Hibru na nia nin maena na *kanu langun a mama a makagaga lemiu kanu siudad*.

enggu su langun nu sakambinabatan ku.” ³¹ Ugaid'a nia nilan inisawal na “Ngintu, pandayan nami den a pakabulugan nilan su suled'ami a iniling'ilan sa sundal?”

Su Kinambalingan nu Nabi Yakub lu sa Dalepa a Bitil

35 ¹Na pidtalu nu Kadenan kanu Yakub i “Saki su Kadenan a mibpapayag sa leka lu sa Bitil kanu kinapalalaguy nengka kanu kaka nengka a si Isaw. Na pamagayas ka lemu sa Bitil ka lu ka ba endalepa enggu umbali aku bun lu ba sa pegkurbanan sa laki.”

²Daka pidtalu nu Yakub kanu sakambinabatan nin taman kanu manga tagapeda nin i “Idtug'u su manga balahala nu enggu limpiu nu su badan nu ka pagikelas kanu taman sa edsambi kanu sa balegkas. ³Ka magadil tanu ka lemu tanu sa Bitil ka enggu aku pakaumbal sa pegkurbanan kanu Kadenan a tinemabang sa laki kanu timpu nu kamalasaan ku enggu pedtapiden aku nin apia endaw aku 'bpagangay.” ⁴Kagina ka maitu na inenggay nilan kanu Yakub su langun nu manga balahala nilan taman den kanu manga agimat'ilan a pamalang. Na inilebeng'u Yakub su entu lu kanu atag'u masela a kayu a masiken sa Sikim. ⁵Na guna su pengganat den silan na nakatingguma su gilek a ganat kanu Kadenan kanu manga taw kanu embala-bala kanilan a dalepa asal'a dala makatika semeled kanilan.

⁶Na nakauma su Yakub enggu su langun nu manga tagapeda nin kanu dalepa a bedtuan sa Lus a entu bun ba su dalepa a Bitil a sakup'u kalupan a Kanaan. ⁷Daka minumbal sekanin lu ba sa pegkurbanan enggu

Su Manga Awal 35

binedtuan nin su dalepa a entu sa *Il-Bitil*^g kagina sia ba mibpapayag sa lekanin su Kadenan kanu kinapalalaguy nin kanu Isaw. ⁸Na si Dibura a linemimbal kani Ribika iganat sa manaut pan sekanin, na minatay. Na lu sekanin inilebeng kanu atag'u masela a kayu a lu kanu kababan nu dalepa a Bitil tembu binedtuan su kayu a entu sa *Alun-Bakut*.^h

⁹Na guna makambalingan su Yakub lu sa dalepa a Bitil iganat lu sa dalepa a Padan-Aram na mibpapayag menem sa lekanin su Kadenan taman sa pinalihalan nin su Yakub. ¹⁰Nia pidtalun nu Kadenan sa lekanin na “Iganat saguna na dikena den Yakub i ibedtu sa leka, ka Israil den.” Na maitu ba i kinabedtu lun nu Kadenan sa Israil. ¹¹Nia pan pidtalun sa lekanin nu Kadenan na “Saki su Kadenan a Barakat sa Langun. Pagkadakel ka! San makabpun sa leka su mabagel a bangsa a bangsa nu manga tribu. Na su ped kanu manga tupu nengka na mabaluy a datu. ¹²Su kalupan a inibpasad ku kani Ibrahim enggu kani Iskak na inggay ku sa leka taman den kanu manga mauma pan a tupu nengka.” ¹³Na daka ginanatan den sekanin nu Kadenan lu kanu dalepa a entu a pimbitialan nin lun.

¹⁴Na daka napatindog su Yakub sa watu a tademan lu kanu dalepa a entu a pimbitialan nu Kadenan sa lekanin taman sa binubusan nin sa lana enggu ipegkurban a 'bpaginemen ka inidsela-sela nin kanu Kadenan. ¹⁵Na binedtuan nu Yakub su dalepa a entu sa *Bitil*ⁱ kagina sia ba sekanin inimbitiala nu Kadenan.

^g 35:7 Nia maena nu *Il-Bitil* sa basa a Hibru na *Kadenan nu Bitil*.

^h 35:8 Nia maena nu *Alun-Bakut* sa basa a Hibru na *su masela a kayu a inigisan na lu*.

ⁱ 35:15 Nia maena nu *Bitil* sa basa a Hibru na *walay nu Kadenan*.

Su Kinagemaw ni Buniamin enggu su Kinapatay ni Rakil

¹⁶Ulian nu entu na ginanatan nilan su Bitil. Guna su pakasiken den silan lu sa Iprat na ginedam'i Rakil su tian nin taman sa 'gkapasangan a benal sekanin pembata. ¹⁷Na sia kanu kapembata nin a 'gkapasangan a benal sekanin na nia nadthalu nu walian sa lekanin na “Pakabagel ka i manggiginawa nengka ka wata a mama menem i pembatan nengka.”

¹⁸Na saleta mambu na nakaliu bun su wata ugaid'a pebpaya si Rakil. Na nabedtuhan nin pamun su wata sa Bin-Uni^j bagu sekanin natebpedan na napas ugaid'a su Yakub na Buniamin^k i inipanggungala nin lun.

¹⁹Na guna matay si Rakil na lu nilan inilebeng kanu ubay nu lalan a ipedsangul sa dalepa a Iprat a bedtuhan bun sa Bitlihim. ²⁰Daka napatindog su Yakub sa watu a tanda lu kanu lebeng'i Rakil enggu sampay saguna na lu pamun i tanda a entu.

²¹Na tinemalus su Israil^l a bedtuhan bun sa Yakub apeg'u manga tagapeda nin kanu kabpelalakaw nilan. Na guna silan makalampas kanu dalepa a Migdal-Idir^m na napatindog silan sa pegkakalebenan nilan. ²²Na ggalu nu kapendalepa nilan lu na dinulug'i Rubin si Bilha a kaluma nu ama nin a su Israil taman sa natawan nu ama nin su nanggula a entu.

^j 35:18 Nia maena nu **Bin-Uni** sa basa a Hibru na wata a mama kanu kamalayaan ku atawa ka wata a mama kanu gagaw ku.

^k 35:18 Nia maena nu **Buniamin** sa basa a Hibru na wata a mama kanu kawananan ku kagina su kawananan a lima na tanda sa mabagel.

^l 35:21 **Israil** Sekanin bun su Nabi Yakub.

^m 35:21 Nia maena nu **Migdal-Idir** sa basa a Hibru na tantawan a 'bpanandengan kanu manga ayam.

Su manga Wata a Mama nu Nabi Yakub

Na sapulu enggu dua den i wata a mama nu Yakub a bedtuan bun sa Israil. ²³ Nia su manga wata nin kani Lia. Su kaka sa langun na si Rubin, temundug na si Simiun, si Libi, si Yahuda, si Isakar entu pan ka si Sibulun. ²⁴ Sia menem kani Rakil na si Yusup enggu si Buniamin. ²⁵ Na sia menem kani Bilha a panunugun ni Rakil na si Dan enggu si Naptali. ²⁶ Na sia menem kani Silpa a panunugun ni Lia na si Gad enggu si Asir. Na nia ba su manga wata a mama a nambata nin lu sa dalepa a Padan-Aram.

Su Kinapatay nu Nabi Iskak

²⁷ Na minuli su Yakub lu kanu ama nin a su Iskak lu sa Mamri a lu tampal sa dalepa a Kiriath-Arba a bedtuan bun sa Hibrun. Na sia bun ba nakandadalepa su Ibrahim. ²⁸ Na su umul'u Iskak na nakagaas sa magatus enggu walupulu lagun ²⁹ bagu sekanin nauma na limu nu Kadenan enggu inilebeng sekanin nu manga wata nin a su Isaw enggu su Yakub.

Su Tarsilan kanu manga Tupu nu Isaw

36 ¹ Nia ba su tarsilan kanu manga tupu nu Isaw a bedtuan bun sa Idum.

² Na nangaluma su Isaw sa manga babay a Kanaan a si Ada enggu si Uhulibama. Si Ada na wata ni Ilun a taw a Hit. Na si Uhulibama na wata ni Ana a wata ni Sibiun a taw a Hib. ³ Na pinangaluma nin bun su wata

Su Manga Awal 36

nu Ismail a si Basimat a suled'i Nibayut. ⁴ Nia wata a mama nu Isaw kani Ada na si Ilipas enggu sia menem kani Basimat na si Ruil. ⁵ Na sia menem kani Uhulibama na si Yius, si Yalam enggu si Kura. Na lu pimbata sa dalepa a Kanaan su langun nu entu a manga wata a mama nu Isaw.

⁶ Na pinitas'u Isaw su suled'in a su Yakub ka minalat sekanin kanu ped a kalupan. Pinaunut'u Isaw su manga kaluma nin, su manga wata nin enggu su manga taw nin. Na init'in bun su manga ayam'in taman den kanu manga tamuk'in a napantiali nin lu sa Kanaan. ⁷ Minitas sekanin kagina su dayag'u pendadalepan nilan na di den 'bpagedtun kanu manga ayam'ilan ka 'bpagiseg bun i kadakel'in. ⁸ Daka lu mindalepa su Isaw a bedtuan bun sa Idum kanu kabakuludan nu dalepa a Sir.

⁹ Na nia su tarsilan kanu manga tupu nu Isaw a katupuan nu manga taw a Idum a lu pendalepa kanu manga bakulud'u dalepa a Sir. ¹⁰⁻¹² Na su wata a mama nu Isaw kani Ada a si Ilipas na nia nin menem manga wata a mama na si Timan, si Umar, si Sipu, si Gatam enggu si Kinas. Na si Amalik menem i wata ni Ilipas kanu ikadua a kaluma nin a si Timna. Na silan ba a nia su manga muliataw nu Isaw kanu kaluma nin a si Ada.

Na su wata menem a mama nu Isaw kani Basimat a si Ruil ¹³ na nia nin manga wata a mama na si Nahat, si Sira, si Sama enggu si Misa. Silan ba a nia su manga muliataw nu Isaw kanu kaluma nin a si Basimat. ¹⁴ Nia menem manga wata nu Isaw kanu kaluma nin a si Uhulibama na si Yius, si Yalam enggu si Kura. Na si Uhulibama a nia na wata ni Ana a wata menem'i Sibiun.

Su Manga Awal 36

¹⁵ Nia su 'gkangaunutanⁿ a manga wata nu Isaw. Nia manga wata a mama ni Ilipas a kaka a wata nu Isaw na si Timan, si Umar, si Sipu, si Kinas, ¹⁶ si Kura, si Gatam enggu si Amalik. Na silan ba a entu su 'gkangaunutan lu kanu dalepa a Idum a manga wata a mama ni Ilipas a wata ni Ada kanu Isaw.

¹⁷ Na nia menem muliataw nu wata nu Isaw a si Ruil na si Nahat, si Sira, si Sama enggu si Misa. Na silan ba a entu su 'gkangaunutan lu kanu dalepa a Idum a manga wata a mama ni Ruil a wata ni Basimat kanu Isaw.

¹⁸ Na nia menem muliataw nu kaluma nu Isaw a si Uhulibama na si Yius, si Yalam enggu si Kura. Na silan ba a nia su 'gkangaunutan a manga wata a mama nu Isaw kanu kaluma nin a si Uhulibama a wata ni Ana.

¹⁹ Silan ba a entu su 'gkangaunutan nu manga tupu nu Isaw a bedtuan bun sa Idum.

Su Tarsilan kanu Danden a manga Taw lu sa Dalepa a Sir

²⁰⁻²¹ Nia su tarsilan kanu manga wata a mama ni Sir a taw a Hur. Na nia ba a entu manga wata a mama ni Sir na si Lutan, si Subal, si Sibiun, si Ana, si Disun, si Isir enggu si Disan. Silan ba a entu su 'gkangaunutan nu lumpukan nu manga taw a Hur a tunganay a manga taw kanu dalepa a Idum. ²² Na su manga wata a mama menem'i Lutan na si Huri enggu si Himam. Si Lutan na aden suled'in a babay a bedtuan sa Timna. ²³ Su manga wata a mama ni Subal na si Alban, si Manahat, si Ibal, si Sipu enggu si Unam. ²⁴ Na su manga wata a mama menem'i Sibiun na si Aya

ⁿ 36:15 Su manga ngala nu 'gkangaunutan a nia na inibedtu bun kanu manga lumpukan enggu kanu manga pendalepan nilan.

Su Manga Awal 36

enggu si Ana. Sekanin su Ana a nakatun sa bualan a mayaw a ig lu kanu pabpanadtaban kanu timpu a kapedtuganul'in kanu manga kimar^o nu ama nin. ²⁵Na su wata a mama ni Ana na si Disun enggu su wata nin a babay na si Uhulibama. ²⁶Na su manga wata a mama menem'i Disun na si Himdan, si Isban, si Itran enggu si Kiran. ²⁷Su manga wata a mama menem'i Isir na si Bilhan, si Saban enggu si Akan. ²⁸Na su manga wata a mama menem'i Disan na si Yus enggu si Aran. ²⁹Na nia 'gkangaunutan nu lumpukan nu manga taw a Hur na si Lutan, si Subal, si Sibiun, si Ana, ³⁰si Disun, si Isir enggu si Disan. Na silan ba a entu su 'gkangaunutan nu manga taw a Hur kanu dalepa a Sir.

Su manga Sultan nu Idum

³¹Na unan nu kinaaden na manga sultan nu manga taw a Israil na aden den sultan kanu dalepa a Idum. Nia su kinadtundug-tundug'u kinadsultan nilan. ³²Na nia nauna a midsultan na si Bila a wata ni Biur. Na binedtuan sa Dinhaba su ciudad'in. ³³Na guna matay si Bila na nia menem nakatundug edsultan na si Yubab a wata ni Zira a taw sa dalepa a Budsra. ³⁴Na guna menem matay si Yubab na nia nakatundug edsultan na si Husam a taw sa dalepa a Timan. ³⁵Na guna menem matay si Husam na nia nakatundug edsultan na si Hadad a taw sa Abit a wata a mama ni Bidad. Na si Hadad na tinabanan nin su manga sundalu nu manga taw a Midian lu sa dalepa a Muab. ³⁶Na guna menem matay si Hadad na nia nakatundug edsultan na si Samla a lu ganat sa dalepa a Masrika. ³⁷Na guna menem matay si Samla na nia nakatundug edsultan na si Saul a taw

^o36:24 Su **kimar** na mana kuda ugaid'a manaut bu sa kuda.

Su Manga Awal 36–37

sa dalepa a Rihubut a lu tampal kanu lawas'a ig'u Yupratis. ³⁸Na guna menem matay si Saul na nia nakatundug edsultan na si Baal-Hanan a wata ni Akbul. ³⁹Na guna menem matay si Baal-Hanan na nia menem nakatundug edsultan na si Hadar a taw sa dalepa a Pau. Na nia kaluma ni Hadar na si Mihitabil a wata a babay ni Matrid a wata ni Misahab.

Su 'Gkangaunutan a manga Wata nu Isaw

⁴⁰Na nia manga ngala nu 'gkangaunutan a manga wata nu Isaw kanu kanilan a dalepa enggu pamilia na si Timna, si Alba, si Yitit, ⁴¹si Uhulibama, si Ila, si Pinun, ⁴²si Kinas, si Timan, si Mibsal, ⁴³si Magdil enggu si Iram. Na silan ba a entu su 'gkangaunutan nu manga taw a Idum kanu kalupan a pindalepan nilan. Na su Isaw i katupuan nu manga taw a Idum.

Su Taginepen nu Yusup

37 ¹Su Yakub na lu pendalepa kanu kalupan sa dalepa a Kanaan a pindadalepan nu ama nin a su Iskak.^P

²Nia ba su tarsilan nu manga tupu nu Yakub.

Na nakasapulu enggu pitu lagun pan i umul'u Yusup a wata nu Yakub na pedtabangan nin den su manga suled'in a mama sa kapedtuganul kanu manga ayam'ilan. Na su manga suled'u Yusup a entu na manga wata nu ama nin kanu manga kaluma nin a si Bilha enggu si Silpa. Na inipanudtul'u Yusup kanu ama nilan su mawag a 'gkangguniat'u manga

^{P 37:1} **Iskak** Nia bun ba su Nabi Iskak a wata nu Nabi Ibrahim.

Su Manga Awal 37

suled'in. ³ Na su Yusup i pinadtaya nu Israil^q kanu langun nu manga wata nin a mama sabap sa pimbata sekanin kanu timpu a matua den sekanin. Kagina ka maitu na inumbalan sekanin nu Israil sa lambung a pedtinang.^r ⁴ Ugaid'a guna kasipati nu manga suled'in i sangat den i kapapedtaya nu Yakub kanu Yusup kumin kanilan na nasakitan na ginawa nilan su Yusup taman sa da den mapia a bitiala nilan lun.

⁵ Na aden isa a gay a midtaginep su Yusup. Na guna nin panudtula su entu kanu manga suled'in, na makin nalunsanan su sakit'a ginawa nilan sa lekanin ⁶ sa nia nin pidtalun na “Pakikineg'u pan su taginepen ku. ⁷ Nanguyun tanu kun sa bantad lu sa dalem. Daka midtindeg kun su pinanguyun ku enggu su lekanu menem a pinanguyun na binalibet'ilan su laki ka sinugiudan nilan.” ⁸ Ugaid'a nia inisumpat'u manga suled'u Yusup sa lekanin na “Ngintu, 'gkapanganganay nengka i makandatu ka atawa ka kandatuan kami nengka?” Na guna su maitu na lawan den i kinasakit'a ginawa nilan sa lekanin sabap kanu manga pidtalun nin a entu pantag kanu taginepen nin.

⁹ Daka midtaginep menem sekanin, na pinanudtul'in bun kanu manga suled'in sa nia nin pidtalun na “Midtaginep aku menem 'bpaluman sa su senang kun enggu su ulan-ulan enggu su sapulu enggu isa a manga bitun na sinemugiud sa laki.” ¹⁰ Ugaid'a guna nin panudtula kanu ama nin na dinaway sekanin nu ama nin sa nia nin pidtalun na “Ngin a taginepen i leka a nan! Ngintu, 'gkapanganganay nengka besen i saki enggu su ina nengka taman kanu manga suled'engka na mamedsugiud sa leka?” ¹¹ Na

^q 37:3 *Israil* Nia ba su inisambi nu Kadenan a ngala kanu Nabi Yakub.

^r 37:3 *lambung a pedtinang* Malendu i nia taman sa lisen enggu malendu bun i ngelay nin.

Su Manga Awal 37

entu menem ba i sabapan a kinapangalikud sa lekanin nu manga suled'in. Ugaid'a langun nu entu a pinanudtul'u Yusup na initagu sa ginawa nu ama nin.

Su Kinabpasa kanu Nabi Yusup'u manga Suled'in

¹²Na aden isa a gay na pinapanadtab'u manga suled'u Yusup su manga ayam'u ama nilan lu kanu manga damautan a masiken sa dalepa a Sikim.

¹³Na nia pidtalun nu Israil kanu Yusup na “Dikena ba napapanadtab su manga suled'engka lu sa Sikim? Na lu ka, ka tundug ka silan.” Na nia nin mambu inisawal na “Uway, temundug aku.” ¹⁴Daka sinekat pamun nu ama nin sa “Lu ka den ka ilay ka u ngin i betad'u manga suled'engka enggu su manga ayam tanu. Panudtul ka bu sa laki amaika makambalingan ka den.” Na pinaganat den mambu nu ama nin su Yusup ebpun kanu kadatalan nu dalepa a Hibrun.

Na guna makauma su Yusup sa dalepa a Sikim ¹⁵na aden mama a nakadsuliman sa lekanin a pendadalakaw lu kanu manga damautan. Daka inidsan sekanin nu mama a entu sa “Ngin i 'bpangilayn nengka?” ¹⁶Nia inisawal'u Yusup na “'Bpangilayn ku su manga suled ku. Mapakay a makatutulu nengka sa laki u endaw den silan pebpanadtab?” ¹⁷Nia pidtalun nu mama na “Ginemanat den silan, ka nia ku nakineg na lu silan 'bpagangay sa dalepa a Dutan.” Na guna su maitu na tinundug'u Yusup silan lu sa dalepa a Dutan na lu nin ba silan nauman.

¹⁸Ugaid'a mawatan pan su Yusup na nasandeng den nu manga suled'in. Na gagalu nu kapedsupeg'in kanilan na 'bpamagayunan nilan i kaimatay nilan lun ¹⁹sa nia pedtalun nu uman i isa na “Nan den su datu nu

patataginep! ²⁰Na sia kanu ka imatayan tanu sekanin enggu idtug tanu lu kanu kalut. Nia tanu bu edtalun na kinan sekanin na talaw a binatang, na ilayn tanu ba u ngin i manggula nu taginepen nin.” ²¹Ugaid'a guna i entu makineg'i Rubin na inapas'in i makalipuas'in su Yusup kanu kabpagimatay nilan sa lekanin sa nia nin pidtalun kanilan na “Di tanu sekanin imatayan! ²²Di nu papedtuga i lugu nin. Idtug'u bu sekanin kanu kalut kanu damautan ugaid'a di nu bu sekanin mapakasakiti.” Pidtalun nin i entu ka enggu nin makalipuas su Yusup enggu makambalingan sekanin kanu ama nilan.

²³Na guna den makaubay su Yusup kanu manga suled'in na linuwas'ilan su pimbagekas'u Yusup a lambung a matinang. ²⁴Daka tinundan nilan sekanin ka inidtug'ilan lu kanu kalut a dala ig'in.

²⁵Na kanu kapegkan nilan na aden nasandeng'ilan a manga tupu nu Ismail a ebpun sa dalepa a Giliad. Na su manga unta nilan na linulanan sa embalang-balang a manga mamut^s ka 'bpananggiten nilan lu sa dalepa a Egypt. ²⁶Daka nia pidtalun ni Yahuda kanu manga suled'in na “Dala makua tanu lun amaika imatayan tanu su suled tanu enggu ipagena tanu su kinapakaaid tanu sa lekanin. ²⁷Na makin tanu sekanin 'bpasan kanu manga tupu nu Ismail. Sa maya ba a ukit na di tanu sekanin kapakasakitan kagina suled tanu bun sekanin enggu lugu tanu bun.” Na inayunan mambu nu manga suled'in su entu. ²⁸Na guna den 'bpagukit su manga padagang a taw sa dalepa a Midian,^t na inabat'u manga suled'in

^s 37:25 **embalang-balang a manga mamut** Na su nia a manga mamut na makalagid sa banali enggu balsam a inusal'u manga taw sa Egypt kanu timpu a entu asal'a di maledak su bangkay na minatay. Inusal'ilan bun i nia a gamut enggu kamutan.

^t 37:28 Su **taw sa dalepa a Midian** na nia ba su manga tupu nu Midian a watu nu Ibrahim kanu kaluma nin a si Kitura.

Su Manga Awal 37

mamagayas su Yusup lu kanu kalut ka pibpasa nilan sekanin sa alaga na duapulu timan a pilak.^u Na pidtapik den mambu nu manga tupu nu Ismail su Yusup lu sa dalepa a Egypt.

²⁹ Na guna den makambalingan si Rubin lu kanu kalut na nailay nin i da den lu su Yusup daka kinisi nin su balegkas'in.^v ³⁰ Na mimbalingan menem sekanin lu kanu manga suled'in sa nia nin pidtalun na “Da den lu su wata kanu kalut! Na ngin den i enggulan ku?”

³¹ Daka kinua nilan su lambung'u Yusup enggu minimatay silan sa kambing ka inisumbuk'ilan su lambung a entu lu kanu lugu. ³² Na pidtapik'ilan su lambung a entu lu kanu ama nilan ka nia nilan inipanudtul sa lekanin na “Natun nami i nia ba. Ilay ka u nia ba su lambung'u wata nengka atawa ka dikena.” ³³ Na nakilala nu ama nilan su entu taman sa nia nin nadthalu na “Sabem-sabemal a kanu wata ku i nia! Kinan sekanin na talaw a binatang. Nadsalupet su wata ku a si Yusup!”

³⁴ Daka kinisi mambu nu Yakub su balegkas'in ka mimbalegkas sa saku^g enggu nauget a gay na ginagawan bu sekanin. ³⁵ Na 'bpelimpangen sekanin nu sakambinabatan nin ugaid'a di sekanin pegkiug 'bpelimpangen taman sa nia nin pidthalu na “Taman sa pakubulan na madtapik ku su gagaw ku kanu wata ku.” Na sangat a nauliangan nin sa matanug su wata nin.

^u 37:28 *duapulu timan a pilak* Nia su katatapan a alaga na manguda a ulipen a mama kanu timpu a entu.

^v 37:29, 34 *kinisi nin su balegkas* enggu *mimbalegkas sa saku* Na nia ba i adat-betad'u manga taw a nia amaika pegkalat i ginawa nilan atawa ka 'gkalidu i ginawa nilan.

Su Manga Awal 37–38

³⁶ Saleta mambu na su Yusup na pibpasa den nu manga taw sa dalepa a Midian lu kanu Putipar a 'gkasaligan nu Piraun enggu 'gkaunutan nu manga pedtameng kanu tulugan lu sa dalepa a Egypt.

Si Yahuda enggu si Tamar

38 ¹ Na kanu entu bun ba a timpu, na minitas si Yahuda kanu manga suled'in ka lu mibpawang kanu mama a bedtuan sa Hira a taw sa dalepa a Adulam. ² Na aden lu ba babay a nailay ni Yahuda a wata ni Sua a taw sa dalepa a Kanaan, na pinangaluma sekanin ni Yahuda. Na guna penduluga ni Yahuda su kaluma nin ³ na migkagingay taman sa mimbata sa wata a mama a binedtuan nin sa Ir. ⁴ Na migkagingay menem 'bpaluman su kaluma nin na mimbata menem sa wata a mama a binedtuan nin^w sa Unan. ⁵ Na migkagingay menem sekanin 'bpaluman enggu wata bun a mama i pimbata nin a binedtuan nin sa Sila. Na kanu kinambata kani Sila na lu silan sa dalepa a Kisib.

⁶ Na pinapangaluma ni Yahuda su kaka sa langun a wata nin a si Ir kanu babay a bedtuan sa Tamar. ⁷ Ugaid'a si Ir na inimatayan nu Kadenan a Mapulu ka mawag i palangay nin. ⁸ Daka nia pidtalun ni Yahuda kani Unan na “Dulug ka su balu nu kaka nengka enggu inggulalan nengka su nakabpaliugat^x sa leka kanu balu nu kaka nengka sa kaenggan nengka sa muliataw su kaka nengka.” ⁹ Ugaid'a katawan ni Unan i dikena lekanin su mamuliataw nin. Kagina ka maitu na uman nin ipembalagiuma su kaluma

^w 38:4 Su **nin** sia na su kaluma ni Yahuda a minenggay sa ngala maitu bun sa ayat 5.

^x 38:8 **nakabpaliugat** Nia ba i adat-betad'ilan na pangaluman nu suled su balu nu suled'in ka endaw i mambata nilan na lu makaunut kanu suled'in apia minatay den.

Su Manga Awal 38

nu kaka nin na lu nin papedtugan sa lupa ka enggu nin di kaadenan na muliataw su kaka nin. ¹⁰ Na da kalilini nu Kadenan a Mapulu su pinggula a entu ni Unan tembu inimatayan nin bun sekanin. ¹¹ Daka nia pidtalun ni Yahuda kanu mamanugang lun a si Tamar na “Lu ka demun pan edtangen kanu walay nu ama nengka taman sa di pan pegkasela su wata ku a mama a si Sila.” Pidtalun nin bu i nia kagina 'gkagilekan sa matay si Sila a makailing kanu manga suled'in. Kagina ka maitu na minuli den mambu si Tamar lu kanu walay nu ama nin.

¹² Na sinemagad su manga timpu, na minatay su kaluma ni Yahuda a wata ni Sua. Na guna su naawa den su kinagagaw ni Yahuda na linemu sekanin sa Timna lu kanu 'bpanabungaw kanu manga bili-bili nin a kaped'in su pakat'in a si Hira a taw sa dalepa a Adulam. ¹³ Na guna mapanudtul kani Tamar i 'bpagangay sa Timna su panugangan nin ka papedtabungawan nin su manga bili-bili nin ¹⁴ na iniawa nin su balegkas'in sa tanda na kinabalu nin ka migkumbung sa tendung. Daka minayan sekanin lu kanu bengawan nu dalepa a Inaim a 'bpawang sa dalepa a Timna kagina natagu sa ginawa nin i masela den si Sila ugaid'a da pamun sekanin ipakawing sa lekanin.

¹⁵ Na guna den sekanin mailay ni Yahuda na nia nin lun kataw na sundal kagina dinapengan nin su bias'in. ¹⁶ Na kagina ka di nin 'gkakilala i entu ba su mamanugang lun na inubay nin ka inidsan nin sa “Mapakay a dulugen^y ku seka?” Na nia nin inisumpat na “Ngin i makaenggay nengka sa laki kanu kadulug'engka sa laki?” ¹⁷ Na nia nin inisawal na “Pasigkilan ku seka sa pipis a kambing a ebpun kanu manga ayam ku.”

^y 38:16 **dulugen** Inenggat'in embalagiuma.

Su Manga Awal 38

Na nia pan pidtalu ni Tamar sa lekanin na “Ngin mambu i makaenggay nengka a pasalig sa laki taman a di nengka pan i entu makapasigkil?”

¹⁸⁻¹⁹ Na nia nin inisumpat sa lekanin na “Na ngin i kalinian nengka a makaenggay ku sa leka a pasalig?” Na nia menem inisumpat'i Tamar na “Su ibpanatak'engka enggu su iket'in apeg'u tungked'engka.”

Na inenggay den mambu ni Yahuda su langun na entu, entu pan ka dinulug'in si Tamar. Na guna su maitu na minuli si Tamar enggu iniawa nin su tendung'in ka iniselub'in menem su balegkas'in sa tanda nu kinabalu nin. Na ulian nu entu na migkagingay sekanin.

²⁰ Na kanu kinapasigkil'i Yahuda kanu pipis'u kambing kanu pakat'in a si Hira ka enggu nin makua 'bpaluman su inipasalig'in a entu kanu babay na da den matun ni Hira su babay. ²¹ Na inidsan nin su manga taw kanu entu a dalepa sa “Endaw den su sundal^z kanu ligid'u lalan a nia?” Ugaid'a nia nilan inisawal na “Dala nailay nami a sundal sia.” ²² Na guna su maitu na mimbalingan sekanin lu kani Yahuda sa nia nin pidtalu na “Da ku sekanin matun. Nia pan pidtalu nu manga taw kanu entu a dalepa na da kun nailay nilan lu a sundal.” ²³ Na nia inisawal'i Yahuda na “Lekanin den langun su entu ka aden a entu na edtatawan ta bu nu manga taw lu. Nia balapantag na napananggit'engka lun den su pipis a kambing ugaid'a da nengka bu matun sekanin.”

²⁴ Na guna maipus su manga telu ulan na aden midtalu kani Yahuda sa “Si Tamar a mamanugang sa leka na midsundal taman sa migkagingay

^z 38:21 Su **sundal** sia na embidaya i maena nin kanu kadtalu sa Hibru sa ayat 15, kagina su ayat 15 na su sundal a katatapan saguna a 'gkailay kanu manga lalan. Ugaid'a su nia a sundal na nia nin maena sa Hibru na su sundal a 'bpamangamung kanu 'bpamedsimba sa dikena tidtu a kadenan atawa ka dikena tidtu i agama nin a mana su manga taw sa Kanaan a 'bpamedsimba sa pegkakadenanen.

Su Manga Awal 38

sekanin!” Na nia pidtalun ni Yahuda na “Pananggit'u sa liu ka tutungen sekanin.” ²⁵ Na kanu kabpananggit lun sa liu na napapait sekanin sa katigan kanu panugangan nin sa nia nin pidtalun na “Nagingay aku nu mama a kigkuan kanu nia ba a manga igagama.” Na nia nin pan pidtalun na “Kilala nengka u entain i kigkuan kanu nia a ibpanatak enggu su iket apeg'u nia ba a tungked?” ²⁶ Na nakilala ni Yahuda su entu a manga igagama taman sa tinalima nin i lekanin su entu sa nia nin pidtalun na “Labi a ikelas sekanin kumin sa laki kagina da ku sekanin makapakawing kanu wata ku a si Sila.” Na da nin den sekanin duluga 'bpaluman.

Su Kinambata kanu Leping

²⁷ Na guna mauma su gay nu kapembata ni Tamar na leping besen su kagingay nin. ²⁸ Na guna su pembata den sekanin na nia nauna gememaw na su lima nu sakataw. Na kinapetan nu walian su lima nin ka iniketan nin sa maliga a tanul enggu nia nin pidtalun na “Nia ba i 'gkauna penggemaw.” ²⁹ Ugaid'a nia kinaketeng'u wata kanu lima nin na minuna gememaw su leping'in. Na nia pidtalun nu walian na “Ngintu ka seka i midsalinggagaw lemiu?” Sabap sa entu na binedtuan su wata sa Paris.^a ³⁰ Daka tinemundug menem gememaw su leping'in a iniketan sa tanul a maliga i lima nin, na binedtuan menem sa Sira.

^a 38:29 *Paris* Na nia nin maena sa basa a Hibu na *midsalinggagaw lemiu*.

Su Kinabilanggu kanu Nabi Yusup lu sa Dalepa a Egypt

39¹ Guna den mapananggit su Yusup lu sa dalepa a Egypt na pibpasa sekanin nu manga tupu nu Ismail lu kani Putipar a 'gkasaligan nu Piraun^b enggu 'gkaunutan nu manga tameng kanu tulugan.^c
² Na lu migkakaleben su Yusup kanu walay nu mapulu nin a taw a Egypt. Na tinapid sekanin nu Kadenan a Mapulu taman sa mimbantas sekanin. ³ Na nailay nu mapulu nin a su Putipar i pedtapiden nu Kadenan a Mapulu su Yusup ka papembantasan nin su langun nu penggalebeken nin. ⁴ Daka nasuatan nin su Yusup tembu binaluy nin a 'gkasaligan. Sekanin i pinatiakap'in kanu walay nin enggu su langun nu kaaden nin. ⁵ Na iganat kanu kinasalig'u Putipar kanu Yusup kanu walay nin enggu su langun nu kaaden nin na pinambalilidseki nu Kadenan a Mapulu su walay nu Putipar. Maitu bun su langun nu kaaden nin magidsan i lu sa walay enggu lu sa 'bpangangawidan. ⁶ Na inisalig'u Putipar kanu Yusup su langun nu kaaden nin taman sa apia ngin na di den 'bpangutiapan nu Putipar nia tabia a 'bpangutiapan nin bu na su pegken nin.

Na su Yusup na manisan a mama enggu mapia i tandang'u lawas'in. ⁷ Na da gaid mauget na nabimban i ginawa nu kaluma nu Putipar kanu Yusup taman sa nia nin lun pidtalun na “Dulug aku.” ⁸ Ugaid'a da kiug su Yusup enggu nia nin pidtalun kanu kaluma nu mapulu nin na “Ilay ka, su mapulu ku na di nin den 'bpangutiapan su apia ngin sia kanu walay nin ka inisalig'in sa laki su langun nu kaaden nin sia. ⁹ Na dala salakaw a

^b 39:1 **Piraun** Nia nin maena kanu manga taw sa Egypt na *Sultan*. Ugaid'a dikena nia su Piraun kanu timpu nu Nabi Musa.

^c 39:1 **tulugan** Nia nin maena na su walay nu sultan atawa ka datu nu dalepa.

Su Manga Awal 39

sinaligan kanu walay a nia ka saki bu. Inisalig den sa laki nu mapulu ku su langun, nia tabia na seka sabap sa kaluma ka nin. Na panun ba i katika ku enggula sa kabaladusan a nan a sungkang kanu Kadenan?”¹⁰ Na apia ka maitu sa uman-uman gay den i kabpelingasa nu babay sa lekanin na di bun sekanin ibpamamantag'u Yusup atawa ka di nin bun pendulugen.

¹¹ Aden isa a gay a linemudep su Yusup kanu walay ka penggalebeken nin su galebekan nin ugaid'a apia sakataw na dala nasama a manga mama kanu walay. ¹² Na kinakangan nu babay su balegkas'in enggu nia nin lun pidtalun na “Dulug aku.” Ugaid'a nalalaguy sekanin lemiu a natagak'in su balegkas'in lu kanu lima nu babay. ¹³ Na endaw i kinailay nu babay sa natagak'u Yusup su balegkas'in sia kanu lima nin kanu kinapalalaguy nin ¹⁴ na tinawag'in su manga mama nu walay a entu ka nia nin pidtalun kanilan na “Ilay nu, ka su taw a Hibru a pinananggit'u kaluma ku sia na papegkayan tanu nin. Linudepan aku nin ka pegkiugan aku nin pegkudi ugaid'a nakalalis aku. ¹⁵ Na endaw i kinalalis ku na nakapalalaguy sekanin a natagak'in su balegkas'in a nia.”

¹⁶ Na tinimu nu babay su balegkas a entu taman kanu kinauli nu kaluma nin a mapulu nu Yusup. ¹⁷ Na pinanudtul'in lun su pantag sa entu sa nia nin pidtalun na “Su pinananggit'engka sia a taw a Hibru a panunugun na linudepan aku nin ka papegkayan aku nin. ¹⁸ Ugaid'a endaw i kinalalis ku na nakapalalaguy sekanin taman sa natagak'in su balegkas'in.”

¹⁹ Na nasakit a benal i ginawa nu mapulu nu Yusup guna nin makineg su tudtulan nu kaluma nin sa nia nin pidtalun na “Maya ba i kinapakaid sa laki nu panunugun nengka.” ²⁰ Daka inipabilanggu nu mapulu nin su Yusup lu kanu 'bpamilangguan nu sultan.

Su Manga Awal 39–40

Na apia lu den kanu bilangguan su Yusup ²¹ na pedtapiden bun sekanin nu Kadenan a Mapulu enggu inipailay nin lun su sangat a kakalimu nin taman sa nasuatan sekanin nu mapulu nu pedtiakap kanu bilangguan. ²² Na guna su maitu na sinaligan nin su Yusup sa katiakap kanu langun nu nabilanggu. Na langun na penggalebeken lu kanu bilangguan na su Yusup i pegkakataw lun. ²³ Na apia ngin na di den 'bpangutiapan nu mapulu nu pedtiakap kanu bilangguan su Yusup kagina pedtapiden sekanin nu Kadenan a Mapulu enggu papembantasan nin su langun nu penggalebeken nin.

Su Kinatargium kanu manga Taginepen

40 ^{1–2} Na guna maipus su entu a nanggula na nakasungkang su 'gkaunutan nu 'bpanalagad sa panginginemen enggu su 'gkaunutan nu 'bpangumbal sa pan kanu mapulu nilan a su sultan nu dalepa a Egypt a su Piraun. Na nasakit a benal i ginawa nu Piraun kanu dua kataw a entu a 'gkangaunutan. ³ Daka inipabilanggu nin silan lu kanu walay nu mapulu nu manga pedtameng kanu tulugan nu Piraun a lu bun ba binilanggu su Yusup. ⁴ Na kanu Yusup inisalig'u mapulu nu manga pedtameng kanu tulugan su dua kataw a entu. Na nauget i kinadtatagapeda nilan lu kanu bilangguan.

⁵ Aden isa a magabi na midtaginep lu kanu bilangguan su 'bpanalagad sa panginginemen enggu su 'bpangumbal sa pan kanu sultan nu dalepa a Egypt. Ugaid'a embidaya su maena nu taginepen nilan. ⁶ Na guna den 'gkapita na nadsuliman nu Yusup a 'gkangalidu i ginawa nilan. ⁷ Daka inidsan silan nu Yusup sa “Nginan ka mangalimeng kanu saguna?” ⁸ Na

nia nilan inisawal na “Midtaginep kami ugaid'a apia sakataw na dala mataw lun temargium.” Na nia pidtalun nu Yusup kanilan na “Su Kadenan bu i mataw temargium. Edtalun nu sa laki u ngin i pidtaginep'u.”

⁹ Daka pidtalun den mambu sa lekanin nu 'gkaunutan nu 'bpanalagad sa panginginemen su taginepen nin sa nia nin pidtalun na “Sia kanu taginepen ku na aden kun waged'a ubas sia kanu adapan ku ¹⁰ a telu timan i sapak'in. Na endaw i kinanggulaun nin na ginememaw bun su ulak'in taman sa nangagan migkalutu su unga nu waged'a ubas. ¹¹ Saleta mambu na pegkapetan ku su tagayan nu Piraun enggu kinua ku su unga nu waged'a ubas ka kinemes ku lu kanu tagayan nu Piraun ka inenggay ku lun.” ¹² Daka nia pidtalun nu Yusup sa lekanin na “Nia maena nu telu timan a sapak a entu na telu gay. ¹³ Ka telu gay iganat saguna na paliun ka nu Piraun enggu pambalinganen ka nin kanu galebekan nengka. Kapanalagadan nengka sekanin 'bpaluman sa mainem'in a mana bun su galebekan nengka lun paganay. ¹⁴ Ugaid'a tademi aku bu amaika makambalingan ka den taman sa mapia den i kambebetad'engka. Pangenin ku sa leka i labit aku bu kanu Piraun asal'a makaliu aku kanu bilangguan a nia. ¹⁵ Kagina initangag aku bu man ebpun kanu kalupan nu manga taw a Hibru enggu da man pinggula ku sia a mawag a dait a ikabilanggu ku.”

¹⁶ Na guna makineg'u mapulu nu 'bpangumbal sa pan i mapia i targiuman kanu taginepen nu ped'in na nia nin mambu pidtalun kanu Yusup na “Midtaginep aku bun mambu. Aden kun 'bpangutun ku a telu kabaskit a maputi a pan. ¹⁷ Na su pan a lu kanu untul a baskit na embalang-balang a pan a pegken nu Piraun. Ugaid'a kinan nu manga papanuk su manga pan ba a entu a 'bpangutun ku.” ¹⁸ Na nia inisawal'u Yusup sa lekanin na “Nia maena nu telu timan a baskit na telu gay. ¹⁹ Ka telu gay iganat saguna na

Su Manga Awal 40–41

paliun ka nu Piraun ka paputukan ka nin sa ulu enggu bitinen ka nin lu sa kayu ka enggu makan na manga papanuk su bangkay nengka.”

²⁰Na guna mauma su telu gay, na entu bun ba su gay a kinambata kanu Piraun. Daka migkanduli sekanin kaped'in su langun nu 'gkangasaligan nin. Na pinaliu nin su 'gkaunutan nu 'bpanalagad sa lekanin sa panginginemen enggu su 'gkaunutan nu 'bpangumbal lun sa pan ka pinaadap'in kanu 'gkangasaligan nin. ²¹Na inimbalingan nu Piraun kanu galebekan nin su 'gkaunutan nu 'bpanalagad lun sa panginginemen ka enggu nin sekanin kapanalagadan 'bpaluman. ²²Ugaid'a inipabitin nin menem su 'gkaunutan nu 'bpangumbal lun sa pan a mana bun su targiuman nu Yusup kanilan. ²³Saleta mambu na nalipatanan lemabit'u 'gkaunutan nu 'bpanalagad sa panginginemen su Yusup lu kanu Piraun.

Su Taginepen nu Piraun

41 ¹Kanu kinaipus'u dua lagon na su Piraun menem i midtaginep. Nia nin taginepen na pedtindeg kun sekanin lu kanu adteban nu pulangi a Nilu. ²Na nakatekaw kun demun temepad kanu pulangi su pitu timan a mangapia enggu mangasebud a sapi ka nanadtab lu kanu adteban. ³Daka nakatundug menem temepad kanu pulangi su pitu timan a mawag enggu mangagasa a sapi ka sinemimbul silan lu kanu mangasebud a sapi a lu kanu adteban. ⁴Na kinan nu manga mawag enggu mangagasa a sapi su mapia enggu mangasebud a sapi. Daka nakagedam su Piraun. ⁵Ugaid'a nakatulug 'bpaluman su Piraun enggu midtaginep menem sekanin sa aden kun pitu timan a tiugkayan na bantad a mapia enggu namamesul. Na minetu su entu sa satiman bu i lawas'in. ⁶Aden kun bun minetu kanu entu

bun ba a lawas'u bantad a pitu timan a kipes a tiugkayan a nalan'es'a mayaw a sambel a ebpun sa sebang'an. ⁷ Na linamed'u kipes a manga tiugkayan su manga namamesul a tiugkayan. Daka nakagedam menem su Piraun taman sa naimamanan nin i pedtaginep besen sekanin.

⁸ Guna pegkapita na pakasimuket kanu manggiginawa nu Piraun su entu a taginepen nin. Daka inipatawag'in su langun nu manga mategel sa kagaipan enggu su manga alim sa dalepa a Egypt ka pinanudtul'in kanilan su taginepen nin. Ugaid'a dala isa bu kanilan i nakatargium lun. ⁹ Daka pidtal'u nu 'gkaunutan nu 'bpanalagad kanu 'bpanginginemen lu kanu Piraun i “Aden 'gkagkalendem ku saguna kanu kinabilanggu ku a nalipatanan ku lemabit sa leka. ¹⁰ Na kanu timpu a kinalipunget'u Piraun sa lekami kanu 'gkaunutan nu 'bpangumbal sa pan na inipabilanggu kami nu Piraun lu kanu walay nu 'gkaunutan nu pedtameng kanu tulugan. ¹¹ Na aden isa a magabi a nakandaledsang kami edtaginep ugaid'a embidaya su targiuman kanu taginepen nami. ¹² Na aden kaped'ami lu ba a manguda a taw a Hibu a panunugun nu 'gkaunutan nu pedtameng kanu tulugan. Pinanudtul'ami lun su pidtaginep'ami na tinargium'in mambu sa lekami su maena nu entu. ¹³ Na nasugat'in temargium su taginepen nami ka nanggula su langun na pidtal'u nin, saki na nakambalingan aku kanu galebekan ku enggu inipabitin menem su 'bpangumbal sa pan.”

¹⁴ Daka inipatawag'u Piraun su Yusup. Na pinaliu nilan mambu sekanin mamagayas lu kanu bilangguan. Na guna sekanin makapamulungus enggu makapadsambi sa balegkas na iniadap'ilan sekanin kanu Piraun. ¹⁵ Na nia pidtal'u nu Piraun kanu Yusup na “Midtaginep aku ugaid'a apia sakataw na dala pakagaga lun pedtargium. Na nakineg ku i amaika makineg'engka kun su taginepen na katawan nengka temargium.” ¹⁶ Na nia inisawal'u

Yusup kanu Piraun na “Dikena saki i makagaga lun temargium ugaid'a su Kadenan bu i makagaga lun menggay sa maena a makaenggay sa kalilintad kanu Piraun.”

¹⁷ Daka nia menem pidtalu nu Piraun kanu Yusup na “Sia kanu taginepen ku na pedtindeg aku kun lu kanu adteban nu pulangi a Nilu. ¹⁸ Na tinemepad kanu pulangi su pitu timan a mangapia enggu mangasebud a sapi ka nanadtab lu kanu adteban. ¹⁹ Nia menem nakatundug temepad na su pitu timan a mawag enggu mangagasa a sapi. Na da pamun nailay ku a maitu ba i kangawag'a palas'in a sapi sia kanu sakup'u dalepa a Egypt. ²⁰ Na kinan nu mangagasa a sapi su pitu timan a mangasebud a sapi. ²¹ Ugaid'a guna nilan den makan su mangasebud a sapi na mana da bun silan makakan ka maitu bun ba i palas'ilan. Daka nakagedam aku. ²² Na nakatulug aku menem 'bpaluman enggu midtaginep aku menem sa nailay ku i aden kun pitu timan a tiugkayan na bantad a mapia enggu namamesul i minetu sia kanu satiman bu a lawas'u bantad. ²³ Na minetu bun kanu entu bun ba a lawas'u bantad su pitu timan a tiugkayan a kipes a nalanes'a mayaw a sambel a ebpun sa sebang. ²⁴ Na linamed'u manga kipes a tiugkayan su namamesul a tiugkayan. Na pinanudtul ku i nia kanu manga patatargium ugaid'a apia sakataw na dala demun nakatargium lun kanilan.”

²⁵ Na daka nia mambu pidtalu nu Yusup kanu Piraun na “Su taginepen nengka na isa bu i maena nin. Inipayag sa leka nu Kadenan su pegkahandan nin. ²⁶ Satiman bu i maena nu manga taginepen nengka ka su pitu timan a mangasebud a sapi enggu su pitu timan a tiugkayan a namamesul na nia nin maena na su pitu lagun a mangapia a kasabpet. ²⁷ Na su pitu timan menem a mawag enggu mangagasa a sapi enggu su

pitu timan a tiugkayan a kipes a nalan'es'a mayaw a sambel a ebpun sa sebang'an na nia nin maena na su pitu lagun a kanggutem. ²⁸ Na mana bun su pid'talu ku sa leka, na inipailay sa leka nu Kadenan su pegkahandan nin. ²⁹ Na aden makauma a pitu lagun a sangat i kapia na kasabpet sia sa dalepa a Egypt. ³⁰ Ugaid'a nia menem makasukeli sa entu na su pitu lagun a kanggutem. Na su kanggutem a entu na makalapat kanu kalupan taman sa kalipatanan den nu manga taw su mapia a kinasabpet sa lusud'u dalepa a Egypt. ³¹ Sabap kanu kapasang'u makasukeli a kanggutem na su timpu nu mapia a kinasabpet kanu inged na da den 'bpagilayan lun. ³² Na su nakadua a kinadtaginep'u Piraun na nia nin maena na tinantu den nu Kadenan su kahanda nin taman sa mangagan den i nia mauma.

³³ “Na dait a mamili su Piraun sa taw a balaitungan enggu aden sabut'in ka sekanin i patuganulen nin kanu lusud'u dalepa a Egypt. ³⁴ Dait bun a mamili su Piraun sa makakamal kanu manga kalupan. Na silan i temimu kanu sabad kanu ikalima bad a 'gkasabpet kanu dalem'u pitu lagun a mapia a kaped'sabpet sia kanu lusud'u dalepa a Egypt. ³⁵ Na sia makanggulalan kanu bagel'u Piraun na ipalimud kanilan su langun nu mangasabpet kanu mangauma a nia a mapia a ilalagun enggu ipatagu kanilan su langun nu manga gunu ka enggu aden kauyagan lu kanu manga siudad. ³⁶ Na su entu a manga kauyagan na ipagadil kanu mauma a pitu lagun a kanggutem a makatingguma kanu lusud'u dalepa a Egypt ka enggu di matay na lunus su manga taw.”

³⁷ Na nalinian nu Piraun enggu su 'gkangasaligan nin su antangan a entu nu Yusup. ³⁸ Na nia pid'talu nu Piraun kanu 'gkangasaligan nin na “Aden pan ba matun tanu a pagidsan nu mama a nia a pedtapiden nu Ruh nu Kadenan?” ³⁹ Daka nia mambu pid'talu nu Piraun kanu Yusup na

Su Manga Awal 41

“Kagina ka san sa leka inipayag'u Kadenan su langun nu nia na da den ped a pagidsan nengka sa kabalaitungan enggu kasabut. ⁴⁰ Na seka den i kemamal kanu pendatuan ku enggu paginugutan nu langun nu manga taw ku su manga isugu nengka kanilan. Ugaid'a mapulu aku bun sa leka sabap kanu kasultan ku.”

⁴¹ Na pidtalun pamun nu Piraun kanu Yusup i “Saguna na papegkamalan ku sa leka su langun nu nasakupan nu dalepa a Egypt.” ⁴² Daka pinukas'u Piraun kanu lima nin su sising'in a inukilan sa kasultan ka inipadsising'in kanu Yusup enggu pinambalegkas'in sa mapia a ginis taman sa pinambalig'in sa bulawan. ⁴³ Na pinapageda nin su Yusup kanu ikadua a kalisa^d nin. Na nia ibpamelalis'u manga taw kanu lalan na “Kalagi nu!” Na maitu ba i kinapakamal kanu Yusup kanu dalepa a Egypt.

⁴⁴ Na liu pan sa entu na pidtalun pamun nu Piraun kanu Yusup i “Saki su Piraun ugaid'a dala isa bu a makanggalebek sia sa lusud'u dalepa a Egypt nia tabia na kiug'engka.” ⁴⁵ Na binedtuan nu Piraun su Yusup sa ngala a Sapinat-Pania^e enggu inipapangaluma nin lun si Asinat a wata nu Putipira a 'gkaunutan nu agama lu sa ciudad a Un.^f Guna su maitu na linibet'u Yusup su embala-bala kanu dalepa a Egypt.

^d **41:43 kalisa** Su nia a kalisa na manaut ka 'bpagedan bu nu datu enggu katatapan na 'bpagusalen i nia kanu kapembunua. Mabatia i nia kanu *Maena nu Mangadalem a Kadtalun kanu Kitab* a mailay kanu kapupusan nu nia a kitab.

^e **41:45 Sapinat-Pania** Di 'gkasigulu u ngin i maena nin.

^f **41:45 Un** Nia ped a pembedtuan kanu ciudad a nia na *Hiliupulis*.

Su Kapegkamal'u Yusup kanu Dalepa a Egypt

⁴⁶Na telupulu lagun i umul'u Yusup kanu kinapaludsu sa lekanin mapakamal'u Piraun. Na linemiu sekanin kanu tulugan nu Piraun ka linibet'in su langun nu sakup'u dalepa a Egypt. ⁴⁷Na kanu dalem'u pitu lagun na tinemidtu a benal su kinasabpet kanu dalepa a Egypt. ⁴⁸Na langun nu 'gkangasabpet kanu dalem'u mangapia a lagun lu sa dalepa a Egypt na pinamelimud'u Yusup enggu initagu nin lu kanu manga siudad. Uman i sakasiudad na tinaguan nin kanu manga pegken a lu bun nasabpet kanu embala-bala nu uman i siudad. ⁴⁹Na madakel a benal i nalimud'in ka inidtambaka den taman sa tinelenan nin den mapapangasad kagina di den 'gkagaga.

⁵⁰Na kanu da pan mauma su timpu nu kapenggutem na aden den dua kataw a wata a mama nu Yusup kani Asinat a wata a babay nu Putipira a 'gkaunutan nu agama lu sa siudad a Un. ⁵¹Nia inibedtu nu Yusup kanu kaka a wata nin na Manasi^g ka nia nin pidtalun na “Pinalipatanan sa laki nu Kadenan su langun nu manga kamalasan ku, maitu bun su sakambinabatan nu ama ku.” ⁵²Nia nin menem inibedtu kanu ali a wata nin na Ipraim^h ka nia nin pidtalun na “Su Kadenan i minenggay sa laki sa muliataw sia kanu dalepa a nalasayan ku.”

⁵³Guna den mauma su tedtab'u mapia a kapedsabpet kanu dalepa a Egypt ⁵⁴na nia menem nakasukeli na su timpu nu kapenggutem a mana bun su targiuman nu Yusup. Na langun nu bangsa na penggutem den

^g41:51 **Manasi** na nia nin maena sa basa a Hibru na makamana-mana *pinalipatanan*.

^h41:52 **Ipraim** na nia nin maena sa basa a Hibru na makamana-mana *inenggan sa muliataw*.

ugaid'a lu kanu dalepa a Egypt na aden kauyagan nin. ⁵⁵ Na guna den penggutema su manga taw sa lusud'u dalepa a Egypt na mimbuku silan kanu Piraun. Daka nia pidtalun nu Piraun kanu manga taw sa Egypt na “Lu kanu angay kani Yusup enggu paginuguti nu u ngin i edtalun nin sa lekanu.” ⁵⁶ Guna den makapayapat su kapenggutem kanu entu a dalepa na pinaukan nu Yusup su manga kamalig enggu pibpasan nin sa makan su manga taw a Egypt kagina pegkapasang bun su kapenggutem lu sa dalepa a Egypt. ⁵⁷ Daka su manga taw kanu embala-bala a dalepa na 'bpagangay lu sa dalepa a Egypt ka 'bpamasa sa makan lu kanu Yusup kagina 'bpangilut bun a benal su kapasang'u kapenggutem sa lusud'u dunia.

Su Nauna a Kinaangay nu manga Suled'u Yusup sa Dalepa a Egypt

42 ¹ Na guna katawi nu Yakub i aden kauyagan lu sa dalepa a Egypt na sinugu nin su manga wata nin a mama sa nia nin pidtalun na “Nginan ka pedtatalipenda kanu san?” ² Nakineg ku i aden kun kauyagan lu sa dalepa a Egypt. Na angay kanu lu ka pamasa kanu sa makan tanu ka enggu di tanu matay na gutem.” ³ Daka linemakaw den mambu su sapulu kataw a manga suled'u Yusup ka 'bpamasa silan sa makan lu sa dalepa a Egypt. ⁴ Ugaid'a da paunuta nu Yakub kanu manga kaka a wata nin su suled'u Yusup sa ina a si Buniamin sabap sa 'gkagilekan sekanin sa aden mawag a manggula nin. ⁵ Na ginemanat su manga wata nu Yakub a kaped'u ped a 'bpamasa sa makan lu sa dalepa a Egypt kagina nakagaus den sa kalupan a Kanaan su kapenggutem.

⁶ Na kagina ka su Yusup i gubilnadul kanu lusud'u dalepa a Egypt taman sa sekanin bun i pegkakataw kanu kapebpasa sa kauyagan, na

Su Manga Awal 42

lu sinemupeg sa lekanin su manga suled'in ka sinemugiud silan kanu kaadapan nin. ⁷Na endaw demun i kinailay nu Yusup kanu manga suled'in na nakilala nin ugaid'a da sekanin pakilala taman sa mapasang i kinapangingidsa nin kanilan sa nia nin pidtalun na “Endaw kanu a nan nakabpun?” Nia nilan nakasawal na “Ebpun kami sa kalupan a Kanaan. Sinemia kami ka 'bpamasa kami sa kauyagan.”

⁸Na di a benal sekanin 'gkakilala nu manga suled'in ugaid'a 'gkakilala silan nu Yusup. ⁹Daka natademan nu Yusup su manga taginepen nin makapantag sa kanilan, na nia nin pidtalun sa kanilan na “'Bpamanininting kanu! Sinemia kanu, ka asal bu a mapanininting'u su kalubayan nu dalepa a nia.”

¹⁰Na nia nilan nakasawal na “Hu mapulu, sinemia su manga ulipen nengka ka 'bpamasa bu sa kauyagan. ¹¹Edsusuled kami sa ama enggu mangatidtu kami a taw, saben-sabenal a dikena kami 'bpamanininting.”

¹²Ugaid'a nia nin pidtalun kanilan na “Dikena, ka saben-sabenal a sinemia kanu, ka asal bu a mapanininting'u su kalubayan nu dalepa nami!”

¹³Na nia nilan inisawal na “Sekami a manga ulipen nengka na sapulu enggu dua a edsusuled enggu lu saguna su ama nami sa dalepa a Kanaan a kaped'in su ali nami sa langun. Su sakataw menem a ali nami na minatay den.” ¹⁴Ugaid'a ipedtegel bun a benal'u Yusup i 'bpamanininting silan taman sa nia nin pidtalun kanilan na ¹⁵“Maya ba i ukit a kaamad ku u benal su kadthalu nu. Ipedsapu ku sia makanggulalan kanu bagel'u Piraun i di kanu makaawa sia taman sa di makasia su ali nu sa langun. ¹⁶Pauli nu i sakataw sa lekanu ka enggu nin 'gkalapit su ali nu. Bilanggun menem su masama sia ka enggu maamad u benal su pidtalun nu. U pembudtud kanu

Su Manga Awal 42

menem na idsapa ku sia makanggulalan kanu bagel'u Piraun na nia nin maena na 'bpamanininting kanu.”

¹⁷Na binilanggu nin silan sa nakatelu gay. ¹⁸Nia nin kinatelu gay na nia pidtalun nu Yusup sa kanilan na “Kagina ka aden gilek ku sa Kadenan na enggula nu i nia ka enggu di kanu kaimatayan. ¹⁹'Gkalidtabun i sakataw sia sa bilangguan enggu muli su ped ka pananggitan nilan sa makan su penggute men a sakambinabatan nilan. Na u mangatidtu kanu a mama na ²⁰edtapik'u sia su ali nu sa langun ka enggu ku maamad i pedtalun kanu sa benal asal'a di kanu matay.”

Na minayun mambu silan sa entu. ²¹Nia nadtalun nu uman i isa na “Saben-sabenal a tiuba i nia sabap kanu pinakaidan tanu kanu suled tanu. Apia nailay tanu bun su kapegkalasay nu 'gkanggiginawa nin kanu kapebpalat-lat'in sa nanam sa lekitanu na da tanu bun sekanin pakikinega tembu saguna na sekitanu menem i 'gkalasay.” ²²Nia inisumpat'i Rubin sa kanilan na “Kena ba pidtalun ku sa lekanu i di nu papegkasakiti su wata? Ugaid'a da kanu pakikineg. Na saguna na nasabpet tanu den ba su kinaimatay tanu lun.” ²³Na di nilan katawan i 'gkasabutan besen silan nu Yusup kagina kinemua pan sekanin sa taw a papenggumaena nin kanu langun nu manga bitiala nilan. ²⁴Daka tinagak silan nu Yusup ka minuliang ugaid'a pimbalinganan nin bun silan ka inimbitiala nin. Na inipakua nin si Simiun ka pinaiketan nin a lu demun kanu kasangulan nilan.

²⁵Na inisugu nu Yusup i dikenan sa bantad su manga saku nilan enggu idiken bun lu ba su manga kuleta nilan taman sa pinambalutu nin pan silan sa makan sia sa lalan. Daka pinggula den mambu nu manga

Su Manga Awal 42

panunugun su entu. ²⁶Na inipamelulan den mambu nu edsusuled su bantad lu kanu manga kimar'ilan ka ginemanat silan.

²⁷Ugaid'a guna 'bpagukai nu sakataw kanilan su saku nin ka papegkanen nin su kimar'in lu kanu pinangintelenan nilan na nailay nin su kuleta nin lu kanu ludep'u saku. ²⁸Na nia nin pidtalulu kanu manga suled'in na “Nakambalingan su kuleta ku! Ilay nu ka nia bun kanu saku ku!” Na nakakedu i ginawa nilan enggu nangagilekan a benal silan sa nia nilan nadtalulu na “Ngin guna i ipapedtala nu Kadenan a nia sa lekitanu?”

²⁹Na guna den silan makauma sa dalepa a Kanaan na pinanudtul'ilan den kanu ama nilan a su Yakub su langun nu nanggula nilan. ³⁰Nia nilan pidtalulu na “Mapasang a benal i kinambitalia sa lekami nu mama a gubilnadul kanu dalepa a Egypt ka sinenditan kami nin sa 'bpamanininting kami kanu dalepa nilan. ³¹Ugaid'a pidtalulu nami sa lekanin i mangatidtu kami a manga taw enggu dikena kami 'bpamanininting. ³²Pidtalulu nami bun sa lekanin i sapulu enggu dua kami a edsusuled a isa bu sa ama ugaid'a minatay den i sakataw sa lekami enggu su ali menem sa langun na kaped saguna nu ama nami lu sa Kanaan. ³³Daka pidtalulu sa lekami nu gubilnadul a entu i amaden nin kun u benal ba a mangatidtu kami a manga taw. Pinagkalidtabun nin i sakataw sa lekami enggu pinauli kami nin a pinadtapik sa makan nu penggutemen a sakambinabatan tanu. ³⁴Ugaid'a inipakalimu-limu nin i edtapiken nami su ali nami sa langun ka enggu nin 'gkaamad i mangatidtu kami a manga taw enggu dikena 'bpamanininting. Na imbalingan nin kun su suled'ami taman sa di den ba a entu mapinda i kapamasa tanu lu sa kauyagan.”

³⁵Na guna nilan den ipembubus su dalem'u manga saku nilan na nailay nilan su manga kuleta nilan a lu bun kanu ludep'u manga saku nilan.

Su Manga Awal 42–43

Daka nangagilekan a benal silan apeg'u ama nilan. ³⁶Na nia pidtalun nu Yakub kanilan na “Mana su pegkiugan nu a benal a madala sa laki su manga wata ku. Na da den si Yusup maitu bun si Simiun. Saguna menem na kiugan nu edtapik si Buniamin. Na langun na namba na mapasang a benal sa laki.”

³⁷Daka nia pidtalun ni Rubin kanu ama nin na “Amaika di ku sekanin makambalingan sa leka na nia ka imatayi na su dua kataw a manga wata ku a mama. Isalig'engka sa laki si Buniamin ka imbalingan ku man sekanin sa leka.” ³⁸Ugaid'a nia inisumpat'u Yakub na “Di ku paunuten sa lekanu su wata ku! Minatay den su kaka nin na sekanin bun den i nasama. Matua aku den na amaika aden manggula nin sia sa lalan na punan a ipatay ku.”

Su Kinambalingan nu manga Suled'u Yusup lu sa Dalepa a Egypt

43 ¹Na pegkapasang bun a benal su kapenggutem lu sa dalepa a Kanaan. ²Guna nilan den maibped su bantad a pinamasa nilan lu sa dalepa a Egypt na nia pidtalun nu ama nilan na “Embalingan kanu lu, ka pamasa kanu 'bpaluman sa apia paidu bu a makan tanu.” ³Ugaid'a pinatademan ni Yahuda sa lekanin i “Inipakalimu-limu sa lekami nu mama i di kami mapailay sa lekanin u di nami madtapik su ali nami sa langun. ⁴Na makalu kami bu amaika paunuten nengka sekanin ka enggu kami makapamasa sa makan nengka. ⁵Ugaid'a amaika di ka miug na di kami lemu kagina inipakalimu-limu nu mama i di kami mapailay sa lekanin amaika di nami madtapik su ali nami sa langun.” ⁶Nia nadtalun nu ama nin a su Yakub a bedtuan bun sa Israil na “Nginan ka

Su Manga Awal 43

papegkapasangan aku nu a benal ka pidtalun nu pan kanu mama i aden pamun ali nu?" ⁷ Nia nilan inisawal na "Pidtangga nin mangingidsa sa lekami su makapantag kanu sakambinabatan tanu. Inidsa nin u bibiag pamun i ama nami enggu amaika aden pamun ali nami. Na sinawal'ami bu su inipangingidsa nin sa lekami. Dala sinabut-sabut'ami sa ipadtapik'in besen sa lekami su ali nami."

⁸ Daka nia inipamagayuk'u Yahuda kanu ama nin na "Paunut ka sa laki su ali nami ka enggu kami makambalingan lu mamagayas ka enggu di tanu maibped mamamatay. ⁹ Nia ku makapasalig sa leka na su ginawa ku. Amaika di ku sekanin makambalingan sia kanu kaadapan nengka na idtempu nengka den sa laki taman sa taman. ¹⁰ Nia nin kabantang na u da kami bu man maangga na nakadua kami den guna nakambalingan lu."

¹¹ Guna su maitu na nia pidtalun nu ama nilan na "Amaika entu ba i kapia nin na maitu den ba. Nia nu enggula na pamananggit kanu sa langun na mapia a ebpun kanu nia a kalupan a mana su teneb, embalang-balang a manga mamut enggu su manga unga na kayu a pistasiu enggu almun ka entu ba i inggay nu kanu entu a mama. ¹² Na takep'u su kuleta a 'bpananggiten nu ka iuli nu su kuleta a inibetad lu kanu manga saku nu ka di kalu-kalu a nalimban bu silan. ¹³ Na paunut'u den su ali nu ka embalingan kanu mamagayas lu kanu mama a entu. ¹⁴ Pageni-ngenin tanu kanu Kadenan a Barakat sa Langun i latan kanu nu mama a entu sa nanam ka enggu nin makapaunut muli sa lekanu su natahun a suled'u enggu si Buniamin. Nia den sia sa laki na amaika bagi ku den i kadalanan manga wata na pila ginawa."

¹⁵ Daka pinananggit'ilan den mambu su manga ibpagenggay nilan enggu tinakep'ilan su kuleta a it'ilan taman sa pinaunut'ilan bun

Su Manga Awal 43

si Buniamin ka namagayas den silan lemu sa dalepa a Egypt ka pinangadap'ilan su Yusup. ¹⁶ Na guna mailay nu Yusup i kaped'ilan si Buniamin na sinekat'in su 'gkasaligan kanu walay nin sa “Paunut ka silan lu sa walay enggu sumbali ka sa ayam. Na pagadil kanu ka nia ku kiug na maped ku silan keman amay maudtu.” ¹⁷ Na pinaginugutan den mambu nu 'gkasaligan su manga inisugu sa lekanin ka pinaunut'in silan lu kanu walay nu Yusup.

¹⁸ Na guna den silan mapananggit lu kanu walay nu Yusup na sangat den a nagilekan silan ka nia nilan napagitung na “Pinananggit tanu guna sia sabap kanu manga kuleta a inibetad lu kanu manga saku tanu kanu nauna a kinasia tanu ka enggu tanu nin kadtetebuan taman sa ipasigkem tanu nin. Na entu pan ka pangungulipenen tanu nin taman sa panguan nin su manga kimar tanu.”

¹⁹ Guna su maitu na inubay nilan su 'gkasaligan nu Yusup ka inimbitiala nilan lu kanu bengawan nu walay. ²⁰ Nia nilan lun pidtalun na “Ampun ka bu mapulu! Kanu nauna a kinasia nami a namasa kami sa kauyagan ²¹ na guna nami ukai su manga saku nami kanu kinapangintelenen nami na nailay nami a lu kanu ludep'u manga saku nami su manga kuleta a inibayad'ami. Na pidtapik'ami i entu saguna ka ibpaguli nami ²² enggu nananggit kami bun sa ped a kuleta a ibpamasa nami sa kauyagan. Na di nami a benal katawan u entain i minetad kanu manga kuleta lu kanu manga saku nami.” ²³ Na nia pidtalun nu 'gkasaligan nu Yusup sa kanilan na “Patana kanu den! Da kanu 'gkagilek ka natalima ku bun su inibayad'u ugaid'a su Kadenan nu a Kadenan bun nu ama nu i dinemiken lun i entu lu kanu manga saku nu.” Daka iniadapt'in den ba a entu si Simiun lu sa kanilan.

Su Manga Awal 43

²⁴Na pinaludep silan nu 'gkasaligan lu kanu walay nu Yusup enggu inenggan nin silan sa ig a makapangagas'ilan sa ayⁱ taman sa inenggan nin bun sa makan su manga kimar'ilan. ²⁵Na kagina ka nakineg'ilan i kiugan silan nu Yusup maped keman sa maudtu na iniadil'ilan su manga ibpagenggay nilan lun.

²⁶Na guna den makauli su Yusup na inenggay nilan lun su pinamananggit'ilan a ibpagenggay sa lekanin enggu sinemugiud silan kanu kaadapan nin. ²⁷Na pinangingidsan silan nu Yusup u ngin i 'gkambebetad'ilan sa nia nin pidtalun na “Ngin i betad'u matua a pidtalun nu sa laki a ama nu? Bibiag pamun sekanin?” ²⁸Nia nilan inisawal na “Da bun baya-baya nu ama nami a ulipen nengka. Bibiag pamun sekanin.” Na sinemugiud silan kanu kaadapan nu Yusup.

²⁹Na pidtulikan nin si Buniamin a teped'in sa pused sa ama enggu ina ka nia nin inidsa na “Nia ba su ali nu sa langun a pidtalun nu sa laki? Hu datu, palihalan ka nu Kadenan.” ³⁰Na namagayas sekanin lemiu ka sangat a ginagawan sekanin kanu ali nin, daka linemu sekanin kanu bilik'in ka lu ba minuliang.

³¹Na daka nanagup sekanin ka pimbalinganan nin su manga suled'in a pegkumpenen nin bu i ginawa nin. Na nia nin pidtalun kanu 'gkasaligan nin na “Talagadi nu silan sa makan.” ³²Na inisenggay nilan magatul su Yusup kanu manga suled'in. Na sinemenggay bun mambu su manga taw a Egypt sabap sa di 'gkapakayan a makapagatuang su manga taw a Hibru

ⁱ 43:24 **ig a makapangagas sa ay** Nia ba i adat-betad'u manga taw kanu timpu a entu sa kapedsakaw-sakaw nilan kanu manga ana nilan kagina libubuken su entu a dalepa.

Su Manga Awal 43–44

kanu manga taw a Egypt kagina dikena mapia^j kanu manga taw a Egypt su entu. ³³ Na lu pinapagagayan su manga suled'u Yusup kanu kasangulan nin a mapia a benal i kinadtundug-tundug'ilan iganat sa kaka taman kanu ali. Na namakadtutulikai silan sa kinagaip'ilan sa entu. ³⁴ Na tinalagadan silan sa makan a lu pakabpun kanu lamisan nu Yusup. Ugaid'a nakalima natakep i kadakel'u kani Buniamin kumin kanu manga suled'in. Na namagatuang den silan enggu namanginem a 'gkangagalaw a benal.

Su Tagayan nu Yusup

44 ¹ Guna maipus su entu na nia inisugu nu Yusup kanu 'gkasaligan nin kanu walay nin na “Penu ka sa bantad su manga saku nilan sa endaw taman i magaga nilan mananggit enggu idiken nengka bun su kuleta nilan lu kanu manga saku nilan. ² Idiken nengka su tagayan ku a pilak lu kanu saku nu ali sa langun apeg den nu kuleta a inibayad'in.” Daka pinggula nin den mambu su inisugu nu Yusup. ³ Nia nin kinagkapita na pinaganat den silan a inipadtapik bun kanilan su manga kimar'ilan. ⁴ Ugaid'a da pan gaid silan makawatan na sinugu den nu Yusup su 'gkasaligan nin sa “Tundug ka silan mamagayas ka u masaut'engka na edtalu ka kanilan i ‘Ngintu ka mawag i inibalas'u kanu kapianan a pinggula nami sa lekanu? Ngintu ka tinegkaw nu su tagayan nu mapulu ku? ⁵ Katawan nu i namba su tagayan a 'bpangineman nu mapulu ku enggu 'bpagusalen nin sa kabpangingilayan nin! Na dikena a benal mapia su pinggula nu.’ ”

^j 43:32 **dikena mapia sa kanilan** Sia sa adat-betad'u manga taw sa Egypt kanu entu a timpu na haram su apia entain a manga lapu tembu di nilan ibpagatuang.

Su Manga Awal 44

⁶Na guna nin silan masaut na maitu den ba mambu i pidtalun nin kanilan. ⁷Ugaid'a nia nilan inisawal na “Hu mapulu, ngintu ka maitu i nadthalu nengka? Di makatika enggula su manga ulipen nengka sa maitu! ⁸Na seka bun i nakataw lun sa apia su kuleta a nabungkal'ami kanu manga saku nami na iniuli nami bun sa leka ebpun sa kalupan a Kanaan. Na panun i katika nami manegkaw sa pilak atawa ka bulawan lu kanu walay nu mapulu nengka? ⁹Na u entain sa lekami a manga ulipen nengka i katunan lun na imatayan enggu su ped menem na mapangungulipen nengka mapulu.” ¹⁰Na nia pidthalu nu 'gkasaligan na “Ayun aku kanu pidthalu nu ugaid'a su katunan bu i ulipenen ku ka su ped na di makalalagit.”

¹¹Daka inipamaba nilan mamagayas su manga saku nilan ka inukan nilan. ¹²Na linudsuan den mambu mangilay nu 'gkasaligan su entu, iniganat'in kanu kaka sa langun taman den kanu ali sa langun a si Buniamin. Na lu natun su tagayan kanu saku ni Buniamin. ¹³Na guna su maitu na kinisi nilan su balegkas'ilan enggu inipamelulan nilan 'bpaluman su manga it'ilan lu kanu manga kimar ka mimbalingan silan lu kanu siudad.

¹⁴Na lu pamun su Yusup kanu walay nin kanu kinambalingan ni Yahuda enggu su manga suled'in. Daka ginemebpa den silan semugiud lu kanu kaadapan nin. ¹⁵Na nia pidthalu nu Yusup kanilan na “Ngin i pinggula nu a nia? Di nu katawan i su taw a maya ba sa laki na mataw mangingilayan?” ¹⁶Na nia nakasawal'i Yahuda na “Ngin pan i madthalu nami sa leka mapulu? Da den makadalin nami sa kapaamad sa dikenan kami 'gkabenalan. Su Kadenan i minayag kanu kabaladusan nami a manga ulipen nengka. Saguna na dikenan bu su natunan kanu tagayan i

Su Manga Awal 44

maulipen nu gubilnadul ka apeg'ami.” ¹⁷ Ugaid'a nia pidtalun nu Yusup na “Di ku matika enggula i maitu! Su natunan bu kanu tagayan ku i dait a ulipenen ku. Embalingan kanu den a dala bun manga baya-baya nin lu kanu ama nu.”

¹⁸ Daka inubay sekanin ni Yahuda sa nia nin pidtalun na “Hu mapulu, ampun aku bu. U mapakay bu na suguti ka a makadtalu su ulipen nengka. Na kagina ka mana ka bun su Piraun na di ka bu semakit i ginawa nengka. ¹⁹ Hu mapulu, inidsan kami nengka u aden pamun ama atawa ka suled'ami. ²⁰ Na pidtalun nami sa leka mapulu i matua den su ama nami enggu aden bun ali nami sa langun a mama a pimbata kanu timpu a matua den gaid su ama nami. Minatay den su tebped'in sa pused na sekanin bu i 'gkauyag a wata nu ina nin tembu pinadtaya sekanin nu ama nami.

²¹ Daka pidtalun nengka kanu manga ulipen nengka i pananggiten nami sekanin sia ka enggu nengka sekanin 'gkailay. ²² Na pidtalun nami sa leka mapulu i di mapakay a makapitas su wata kanu ama nin ka punan a ipatay nu ama nin. ²³ Ugaid'a nia nengka pidtalun sa lekami a manga ulipen nengka na di kami mapailay sa leka taman a di nami madtapik su ali nami sa langun. ²⁴ Na endaw i kinauli nami na pidtalun nami kanu ama nami a ulipen nengka su langun nu kadtalu nengka. ²⁵ Na guna kami pedsugua 'bpaluman nu ama nami mapapamasa sa paidu a kauyagan sia ²⁶ na pidtalun nami sa lekanin i di kami kapakayan a embalingan sia enggu di kami kapakayan a mapailay sa leka amaika di makaunut sa lekami su ali nami sa langun. ²⁷ Na nia pidtalun nu ulipen nengka a su ama nami na ‘Katawan nu bun i dua kataw bu i nambata ku kanu kaluma ku a si Rakil. ²⁸ Na nadala den sa laki su sakataw ka saben-sabenal a pidsalupet den sekanin nu talaw a binatang ka sampay den saguna na da ku den mailay

Su Manga Awal 44–45

sekanin.’ ²⁹ Na amaika paunuten nami kun pan su sakataw taman sa aden manggula nin sia sa lalan na punan a ipatay nin.

^{30–31} “Na amaika muli kami lu kanu ulipen nengka a su ama nami a di nami maped su ali nami sa langun na ipatay nin i entu sa lidu na ginawa kagina mana sumpat'a umul'in den su wata a nan. ³² Na liu san na nakapasalig ku kanu ama ku i dala manggula nu wata sa nia ku lun pidtalun na ‘Amaika di ku sekanin makambalingan sia kanu kaadapan nengka na saki den i edtempui ka taman sa taman.’ ³³ Na saguna na 'bpangenin ku sa leka mapulu i saki den i pagkalidtabun ka a mapangungulipen a sambikanu wata a nan. Suguti ka den a makaunut su wata kanu manga kaka nin. ³⁴ Ka panun man i kambalingan ku lu kanu ama nami amaika di nami maped su wata? Na di ku lagen milay amaika aden mawag a manggula nu ama nami.”

Su Kinapakilala nu Yusup

45 ¹ Na guna su di den 'gkagaga pegkumpen nu Yusup su ginawa nin lu kanu kaadapan nu manga panunugun nin na nia nin inilalis edtalun kanilan na “Pameliu kanu pan langun!” Daka nia bu nasama lu na su manga suled'u Yusup sa kanu kinapakilala nin kanilan. ² Na nakauliang sekanin sa matanug a nakineg'u manga taw a Egypt enggu nakauma i entu lu kanu tulugan nu Piraun. ³ Na nia nadtalun nu Yusup kanu manga suled'in na “Saki si Yusup! Bibiag pamun su ama ku?” Ugaid'a di pakasumpat su manga suled'in a lu kanu kaadapan nin kagina minatay silan na gilek.

⁴ Daka nia pidtalun nu Yusup kanilan na “Ubay kanu pan sia sa laki.” Guna den silan makaubay na nia nin pan pidtalun kanilan na “Saki si

Su Manga Awal 45

Yusup, su suled'u a pibpasa nu sia sa dalepa a Egypt. ⁵ Ugaid'a di nu 'bpelidua i ginawa nu enggu di nu pedsenditi su ginawa nu sa kinabpasa nu sa laki kagina su Kadenan man i napauna sia sa laki ka enggu makalipuas su madakel a taw. ⁶ Na namakadua lagun pamun i kapenggutem kanu nia a kalupan. Na aden pamun lima lagun a makatundug lun na da den ba a entu makapangangawid enggu da den makasabpet. ⁷ Tembu pinauna aku sia nu Kadenan ka enggu aden masama kanu manga tupu nu enggu makapalipuas kanu nin sa da idsan nin a ukit. ⁸ Saben-sabenal a dikena sekanu i napauna sa laki sia ka su Kadenan. Sekanin i migkahanda sa mabaluy aku a 'bpamapata kanu Piraun enggu 'gkasaligan kanu tulugan nin. Na sekanin bun i minaluy sa laki a makakamal kanu dalepa a Egypt. ⁹ Na embalingan kanu mamagayas lu kani ama ka edtalu nu sa lekanin i 'Ipapedtalu nu wata nengka a si Yusup i pigkahanda nu Kadenan i nabaluy sekanin a pegkamal kanu langun nu nasakupan nu dalepa a Egypt. Na saguna na pamagayas ka kun lemu sa Egypt ¹⁰ enggu lu ka 'gkaleben kanu kalupan nu dalepa a Gusin taman kanu manga wata nengka enggu su manga apu nengka ka masupeg i entu sa lekanin. Na it ka kun bun su pangangayamen nengka taman den kanu langun nu manga tamuk'engka. ¹¹ Na tiakapan ka nin lu ba sa mapia ka enggu di kanu lunusan taman den kanu manga sakambinabatan nengka kagina aden pamun pakatingguma a lima lagun a kapenggutem.'

¹² "Na naimamanan nu den saguna taman den kanu ali ku a si Buniamin i saben-sabenal a saki si Yusup. ¹³ Na panudtul'u kani ama su makapantag kanu kabpagadat sa laki sia sa Egypt enggu su langun nu nailay nu sia. Na pananggit'u sekanin sia mamagayas." ¹⁴ Daka kinakep'in su ali nin enggu kinakep bun mambu sekanin ni Buniamin taman sa nakapagulianga silan.

Su Manga Awal 45

¹⁵ Na pinadsakataw nin den ba a entu manium su manga suled'in a da bun pinda nu kabpaguliang'in. Na entu pan ba ka inimbibitiala nilan su Yusup.

¹⁶ Na guna makauma su katigan lu kanu tulugan nu Piraun sa nakauma su manga suled'u Yusup na napia gaid i ginawa nu Piraun taman den kanu 'gkangasaligan nin. ¹⁷ Na nia pidtalu nu Piraun kanu Yusup na “Edtalu ka kanu manga suled'engka i lulanan nilan sa kauyagan su manga ayam'ilan. Na embalingan silan lu sa dalepa a Kanaan ¹⁸ ka ipapananggit'engka sia kanilan su ama nu enggu su sakambinabatan nilan. Na inggay ku kanilan su mapia sa langun a kalupan sia sa Egypt ka enggu nilan kandayan su kapianan nu nia a kalupan. ¹⁹ Edtalu ka bun kanilan i pananggitan nilan sa manga kalu ebpun sia sa Egypt a kapagedan nu manga wata nilan, su manga kaluma nilan enggu su ama nu sa kalapit'ilan. ²⁰ Di nilan den pakinugunan su langun nu tamuk'ilan ka ibpagenggay ku bun kanilan su langun nu mangapia sia sa Egypt.”

²¹ Na maitu den ba mambu i pinggula nu manga wata nu Yakub a bedtuan bun sa Israil. Inenggan silan nu Yusup sa manga kalu enggu pinambalutu nin bun silan sa makan kanu kabpelalakaw nilan a mana bun su inisugu nu Piraun. ²² Uman i sakataw kanu manga suled'in na pinangenggan nin sa bagu a mambalegkas'ilan ugaid'a si Buniamin na telu gatus timan a pilak enggu lima timan a mangabagu a balegkas i inenggay lun. ²³ Na nia nin menem inipapait kanu ama nin na sawati a kimar a linulanan kanu manga mapia a langun-taman a ganat sa dalepa a Egypt enggu sawati a babay a kimar a linulanan sa manga bantad, manga kauyagan enggu ped pan a mambalutu nu ama nilan sa kabpelalakaw. ²⁴ Daka pinaganat'in den mambu su manga suled'in enggu nia nin pinakalimu-limu kanilan na “Da kanu den pebpapalawa sia sa lalan.”

²⁵ Na ginemanat den mambu su manga suled'in ebpun sa dalepa a Egypt. Na nia nilan kinauma sa kalupan a Kanaan lu kanu ama nilan ²⁶ na nia nilan pidtalul sa lekanin na “Ama, bibiag si Yusup! Sekanin saguna i pegkamal kanu langun na nasakupan nu kalupan sa dalepa a Egypt.” Na nakeduan a benal i ginawa ni Yakub enggu di nin silan 'gkapaginugutan. ²⁷ Ugaid'a guna nilan den mapanudtul sa lekanin su inidtutuma nu Yusup taman sa nailay nin su manga kalu a ibpelapit kanilan sa kabpelu sa dalepa a Egypt na naadenan na inam su ama nilan a su Yakub. ²⁸ Nia nin nadtalul kanilan na “'Bpaginugut aku den sa bibiag su wata ku a si Yusup! Lemu aku ka enggu ku sekanin mailay gagalu na bibiag aku pan.”

Su Kinalu nu Yakub a Bedtuan bun sa Israil sa Dalepa a Egypt

46 ¹ Na guna su maitu na ginemanat su Yakub a it'in su manga tamuk'in. Nia nilan kinauma lu sa dalepa a Birsiba na migkurban sekanin kanu Kadenan a Kadenan nu ama nin a su Iskak. ² Na aden inipayag sa lekanin nu Kadenan sa kutika na magabi sa nia nin pidtalul na “Yakub! Yakub!” Nia nakasawal'u Yakub na “Nia aku bun!” ³ Na nia lun pidtalul nu Kadenan na “Saki su Kadenan, su Kadenan nu ama nengka. Da ka 'gkagilek 'bpelu sa dalepa a Egypt ka pagkadakelen ku lu ba su manga tupu nengka taman sa mabaluy silan a mabagel a bangsa. ⁴ Na tapiden ku seka lu sa dalepa a Egypt enggu natatalanged a imbalingan ku seka kanu nia a kalupan. Na kanu kapatay nengka na kaped ka nu Yusup.”

⁵ Daka tinemalus den ba a entu lemalakaw su Yakub lu ebpun sa dalepa a Birsiba a pinapageda nu manga wata nin kanu kalu a inipapait'u Piraun. Na pinapageda nilan bun su manga wata nilan enggu su manga kaluma

nilan. ⁶Na pinamananggit'ilan su langun nu pangangayamen enggu su langun nu tamuk a nakua nilan sa dalepa a Kanaan kanu kinalu nilan sa dalepa a Egypt. ⁷Pinaunut'u Yakub lu sa dalepa a Egypt su langun nu sakambinabatan nin, su manga wata nin enggu su manga apu nin apeg den nu manga mamanugang sa lekanin.

⁸Na nia ba su manga ngala nu muliataw nu Yakub a bedtuan bun sa Israil a naped'in lemu sa dalepa a Egypt, si Rubin a kaka sa langun kanu manga wata nu Yakub ⁹a nia nin manga wata a mama na si Hanuk, si Palu, si Hisrun enggu si Karmi, ¹⁰si Simiun a nia nin manga wata a mama na si Himuil, si Hamin, si Uhad, si Yakin, si Suhar enggu si Saul a wata nin kanu babay sa dalepa a Kanaan, ¹¹si Libi a nia nin manga wata a mama na si Girsun, si Kuat enggu si Mirari, ¹²si Yahuda a nia nin manga wata a mama na si Ir, si Unan, si Sila, si Paris enggu si Sira. Nia manga apu ni Yahuda kani Paris na si Hisrun enggu si Hamul. Ugaid'a si Ir enggu si Unan na lu minatay sa dalepa a Kanaan, ¹³si Isakar a nia nin manga wata a mama na si Tula, si Puwa, si Yub enggu si Simrun, ¹⁴si Sibulun a nia nin manga wata a mama na si Sirid, si Ilun enggu si Halil. ¹⁵Na silan ba a entu su nambata nu Yakub kani Lia lu sa dalepa a Padan-Aram apeg den nu wata nin a babay a si Dina. Nia kadakel'u namuliataw nu Yakub kani Lia na telupulu enggu telu kataw langun.

¹⁶Na maitu bun si Gad a nia nin manga wata a mama na si Sipun, si Haggi, si Suni, si Isbun, si Iri, si Arudi enggu si Arili, ¹⁷si Asir a nia nin manga wata a mama na si Imna, si Isba, si Isbi, si Biria enggu su lusud'ilan sa tian a babay a si Sira. Nia menem manga apu ni Asir kani Biria na si Hibir enggu si Malkil. ¹⁸Na si Gad enggu si Asir ba a entu su

Su Manga Awal 46

manga wata ni Silpa a panunugun a inenggay ni Laban kanu wata nin a si Lia. Sapulu enggu nem kataw langun su namuliataw nu Yakub sa lekanin.

¹⁹Na nia menem manga wata a mama nu Yakub kanu kaluma nin a si Rakil na su Yusup enggu Buniamin. ²⁰Nia manga wata nu Yusup na si Manasi enggu si Ipraim enggu lu silan pimbata ni Asinat sa dalepa a Egypt. Si Asinat na wata nu Putipira a su 'gkaunutan nu agama lu sa dalepa a Un. ²¹Nia menem manga wata a mama ni Buniamin na si Bila, si Bikir, si Asbil, si Gira, si Naaman, si Ahi, si Rus, si Mupim, si Hupim enggu si Ard. ²²Na su namuliataw nu Yakub kani Rakil na sapulu enggu pat kataw silan langun.

²³Na maitu bun si Dan a nia nin wata a mama na si Husim, ²⁴si Naptali a nia nin manga wata a mama na si Yasil, si Guni, si Yisir enggu si Silim. ²⁵Na silan ba a entu su manga muliataw nu Yakub kani Bilha a su panunugun a inenggay ni Laban kanu wata nin a si Rakil. Na pitu kataw langun su muliataw nu Yakub sa lekanin.

²⁶⁻²⁷Na nia kadakel'u muliataw nu Yakub a nakaunut sa lekanin lemu sa dalepa a Egypt na nempulu enggu nem kataw langun. Na amaika iamung su Yusup enggu su dua kataw a wata a mama nin a lu pimbata sa Egypt na pitupulu kataw silan langun a nangalimud lu, liu pan su manga mamanugang kanu Yakub.

²⁸Na pinauna nu Yakub si Yahuda lu kanu Yusup ka enggu nin silan 'gkaalaw lu sa dalepa a Gusin. Na guna silan makauma ²⁹na inipapagadil'u Yusup su kalisa nin ka tinalabuk'in lu sa dalepa a Gusin su ama nin a su Yakub. Na endaw demun i kinailay nu Yusup kanu ama nin na nakakep'in enggu nauget a gay na 'bpaguguliang bu. ³⁰Na nia nadталu nu Yakub kanu Yusup na “Saguna a nailay ku den sa matakapala

i saben-sabenal a bibiag ka, na apia mauma aku den na limu nu Kadenan na adil aku den.”

³¹ Daka nia pidtalun nu Yusup kanu manga suled'in taman den kanu langun nu sakambinabatan nu ama nin na “Lemu aku kanu Piraun ka pakatawan ku sa lekanin i nakauma kanu den sia ebpun sa kalupan a Kanaan. ³² Na edtalun ku sa lekanin i patutuganul kanu sa pangangayamen enggu langun nu pangangayamen nu na pinananggit'u bun taman kanu manga tamuk'u. ³³ Amaika ipatawag kanu nu Piraun ka idsan kanu nin u ngin i galebek'u ³⁴ na nia nu edtalun sa lekanin na ‘Iniganat pan sa wata su manga ulipen nengka na 'bpamedtuganul den sa pangangayamen a mana bun su galebekan nu katupuan nami.’ Na kanu maya ba a ukit na sia kanu makagkaleben sa dalepa a Gusin kagina ipegkangingilu nu manga taw a Egypt su 'bpamedtuganul sa pangangayamen.”

47 ¹⁻² Daka pinaunut'u Yusup su lima kataw kanu manga suled'in ka nangadap silan lu kanu Piraun sa nia nin lun pidtalun na “Nakauma den sa dalepa a Gusin su ama ku enggu su manga suled ku a ebpun sa kalupan a Kanaan. Pinananggit'ulan su pangangayamen nilan taman den kanu manga tamuk'ulan.” ³ Na nia inidsa nu Piraun kanu manga suled'u Yusup na “Ngin i manga galebekan nu?” Na nia nilan lun nakasawal na “'Bpamedtuganul sa pangangayamen su manga ulipen nengka a mana bun su galebekan nu kaapuan nami. ⁴ Na minalat kami 'gkakaleben kanu nia a kalupan ka pegkapasang a benal su kapenggutem lu sa dalepa a Kanaan taman sa da den 'gkapanadtaban nu pangangayamen nami. Na 'bpangenin nami sa leka i suguti kami a manga ulipen nengka a lu makagkaleben kanu dalepa a Gusin.”

Su Manga Awal 47

⁵ Na guna su maitu na nia pidtalu nu Piraun kanu Yusup na “Saguna na naped'engka den su ama nengka enggu su manga suled'engka. ⁶ Na pagkalebeni ka kanilan su mapia sa langun a lupa a mana su dalepa a Gusin ka leka man su lusud'u Egypt. Na apia entain i kailayan nengka kanilan sa aden kategelan nin sa katuganul sa pangangayamen na sekanin i saligi ka kanu pangangayamen ku.”

⁷ Na pinaadap den nu Yusup su ama nin a su Yakub lu kanu Piraun daka pinalihalan^k den ba a entu nu Yakub su Piraun. ⁸ Na inidsan sekanin nu Piraun sa “Nakapila lagon ka den?” ⁹ Nia inisawal'u Yakub na “Nakamagatus enggu telupulu lagon pamun i umul ku, dikena pamun gaid nauget i kabpaguyag-uyag ku sia sa liwawaw na dunia kumin kanu manga kalukesan ku. Na mapasang a benal su kapendadalaug ku ka mapasang pan kanu kinandadalaug'u manga kalukesan ku kanu timpu a bibiag pan silan.” ¹⁰ Na kanu kinaganat'u Yakub na pinalihalan nin 'bpaluman su Piraun.

¹¹ Na pinaginugutan den mambu nu Yusup su inisugu lun nu Piraun ka pinagkalebenan nin kanu ama nin enggu kanu manga suled'in su mapia sa langun a lupa a su dalepa a Gusin^l a sakup bun nu kalupan nu Egypt. ¹² Na inenggan nin sa kauyagan su ama nin enggu su manga suled'in taman sa tinukel'in bun menggay su sakambinabatan nu ama nin sa endaw i kadakel'u manga wata nilan.

^k 47:7 **pinalihalan** Pagidsan i maena nin kanu *kinapalihala* nu Yakub sia kanu Manga Awal 48 ayat 15, 16, 20 enggu sia kanu Manga Awal 49.

^l 47:11 **Gusin** na su ped a pembedtuan lun na *Ramisis*.

Su Kinagkapasang'u Kinanggutem

¹³ Na 'bpangilut bun su kapasang'u kapenggutem ka da den kauyagan kanu embala-bala a dalepa tembu 'bpelunusan den su manga taw lu sa dalepa a Kanaan enggu sa dalepa a Egypt. ¹⁴ Na guna su maitu na langun nu kuleta a ibpamasa nu manga taw lu sa Egypt enggu sa Kanaan na 'bpamelimuden nu Yusup ka 'bpananggiten nin lu kanu Piraun. ¹⁵ Na guna su naibped den su kuleta nu manga taw sa dalepa a Egypt na linemu silan kanu Yusup sa nia nilan lun pidtalun na “Enggi kami nengka sa kauyagan, di kami nengka mapadtaday a matay ka langun na kuleta nami na naibped den.” ¹⁶ Na nia pidtalun nu Yusup na “Amaika naibpedan kanu den na manga kuleta na pamananggit'u sia su pangangayamen nu ka entu den ba i isambi nu sa kauyagan.” ¹⁷ Na guna su maitu na pinamananggit den nu manga taw su pangangayamen nilan lu kanu Yusup. Daka inenggan nin den mambu silan sa kauyagan a sambu kanu manga kuda nilan, bili-bili, kambing, sapi enggu manga kimar'ilan. Na kanu dalem'u nakasalagun na inenggan nin bu silan sa kauyagan a sambu kanu pangangayamen nilan.

¹⁸ Na endaw i kinaipus'u entu a lagun, na minubay 'bpaluman sa lekanin su manga taw ka nia nilan pidtalun na “Hu mapulu, seka i nakataw sa da den nasama sa lekami a kuleta enggu pangangayamen ka san den langun sa leka. Da den nasama a makaenggay nami sa leka nia tabia na su badan nami enggu su manga lupa nami. ¹⁹ Di kami nengka mapadtaday a matay na gutem ka da den makatuludu kanu manga lupa nami. Pamasa kami den apeg'u manga lupa nami a sambu kanu kauyagan. Na mapangungulipen kami den nu Piraun taman sa lekanin den su manga lupa nami. Na asal'a

Su Manga Awal 47

di kami mamamatay na enggi kami sa gunu ka enggu kami 'gkauyag enggu su manga lupa nami na di makadtaday.”

²⁰Na sabap kanu kapegkapasang'u kapenggutem na nabpapasa nu manga taw su manga lupa nilan lu kanu Yusup. Kagina ka maitu na su Piraun den i kigkuan kanu manga kalupan sa dalepa a Egypt. ²¹Na su langun nu taw kanu embala-bala nu dalepa a Egypt na inipapangulipen^m nu Yusup kanu Piraun. ²²Nia nin bu da mapamasa na su lupa nu 'gkangaunutan nu agama kagina aden 'gkatalima nilan a ebpun kanu Piraun a pakapamasa nilan sa kauyagan tembu da nilan mabpasa su manga lupa nilan. ²³Daka nia pidtalun nu Yusup kanu manga taw na “Pakikineg kanu! Pinamasa ku den sekanu enggu su manga lupa nu tembu su Piraun den i kigkuan sa lekanu. Na kua nu su manga uni a nia ka enggu nu 'gkapamulan su manga lupa nu. ²⁴Ugaid'a uman kanu makasabpet na inggay nu kanu Piraun su sabad kanu lima bad. Kua nu den su masama asal'a makapamula nu enggu makapaguyag'u taman den kanu langun nu sakambinabatan nu.” ²⁵Na nia nilan nakasawal na “Hu mapulu, inilipuas kami nengka sa kapatay. Sukul-sukul sa leka, na mapapangulipen kami den kanu Piraun.” ²⁶Daka inumbal'u Yusup a kitaban i inggay kanu Piraun su sabad kanu lima bad kanu masabpet kanu kalupan sa dalepa a Egypt. Na sampay saguna na maya pamun ba su kitaban lu, nia tabia na su lupa nu 'gkangaunutan nu agama.

^m47:21 *inipapangulipen* Nia nin ped a maena sa Hibu na pinaalat'in lu kanu siudad su langun nu taw ebpun kanu embala-bala a dalepa sa Egypt.

Su Kapapedsapa nu Yakub kanu Yusup

²⁷ Kanu kapendadalepa nu manga taw a Israil lu kanu kalupan sa dalepa a Gusin a sakup'u dalepa a Egypt na namakapantiali silan lu ba sa manga tamuk enggu migkadakel a benal silan. ²⁸ Na nakasapulu enggu pitu lagun i kinagkakaleben nu Yakub lu, tembu nakagaus pan su umul'in sa magatus enggu patpulu enggu pitu.

²⁹ Na guna su 'gkauma den na limu nu Kadenan su Yakub na inipatawag'in su wata nin a su Yusup ka nia nin lun pidtalun na “Amaika saben-sabenal a ipegkalimu aku nengka na ililip'engka su lima nengka sia kanu didalem'u bubun ku enggu idsapa nengka i 'bpia-pianan aku nengka enggu edtalun ka sa benal. Di aku ibpelebeng sia sa dalepa a Egypt ³⁰ ka lu aku nengka ilebeng kanu linebengan kanu manga lukes ku.” Nia nin mambu inisawal na “Tumanen ku su inidtutuma nengka a nan sa laki.”

³¹ Na daka nia pan pidtalun nu Yakub sa lekanin na “Idsapa nengka sa laki su entu.” Daka midsapa den mambu su Yusup entu pan ka dinemukum su Yakub ka nangenin-nengin lu kanu 'bpagiganⁿ nin.

Su Kinapalihala kani Manasi enggu si Ipraim

48 ¹ Na guna maipus su langun nu entu na aden nakadtalu kanu Yusup sa di 'gkapia i ginawa nu ama nin. Daka pinaunut'in lemu su dua kataw a wata nin a mama a si Manasi enggu si Ipraim. ² Na guna katawi nu Yakub i pakauma su wata nin a su Yusup na mibpapalanat sekanin embangun lu kanu 'bpagigan nin ka minayan. ³ Na nia pidtalun

ⁿ47:31 *'bpagigan* Su ped a maena nin sa Hibru na *tungked*.

Su Manga Awal 48

nu Yakub kanu Yusup na “Kanu timpu a lu aku sa dalepa a Lus kanu kalupan sa Kanaan na pibpayagan aku nu Kadenan a Barakat sa Langun enggu pinalihalan aku nin lu ba. ⁴ Nia nin pidtalun sa laki na ‘Pagkadakelen ku su muliataw nengka taman sa mabaluy kanu a bangsa nu manga tribu. Na inggay ku su kalupan a nia a mabpusaka nu tupu nengka taman sa taman.’ ⁵ Na kagina ka maitu na su wata nengka a si Ipraim enggu si Manasi a sia pimbata sa dalepa a Egypt unan nu kinasia ku na itimbang ku silan a manga wata ku a mana si Rubin enggu si Simiun. ⁶ Ugaid'a su makatundug sa kanilan a embatan na leka den enggu su kawalisan nilan na sia den matuntul kanu ngala nu manga suled'ilan. ⁷ Kagina kanu kapembalingan ku lu sa kalupan a Kanaan ebpun sa dalepa a Padan-Aram na nalidu a benal i ginawa ku kagina sia pan sa lalan a masupeg sa dalepa a Iprat na minatay si Rakil. Na lu ku ba sekanin inilebeng kanu ligid'u lalan a ipebpawang sa dalepa a Iprat a bedtuan bun sa Bitlihim.”

⁸ Na endaw i kinailay nu Yakub kanu manga wata nu Yusup na nia nin lun inidsa na “Entain i manga wata a nia?” ⁹ Na nia inisawal'u Yusup kanu ama nin na “Namba su manga wata ku a inenggay nu Kadenan sa laki sia sa dalepa a Egypt.” Daka nia pidtalun nu Yakub na “Paubay ka silan sa laki ka enggu ku silan 'gkapalihalan.” ¹⁰ Na kanu nia ba a timpu na di den gaid pakaalung su Yakub kagina matua den a benal sekanin. Daka iniubay den mambu nu Yusup sa lekanin su manga wata nin, na sinium enggu kinakep den mambu silan nu Yakub. ¹¹ Na nia pidtalun nu Yakub kanu Yusup na “Mawatan sa ginawa ku i makapagilaya ta pamun ugaid'a pigkahanda nu Kadenan i taman kanu manga wata nengka na mailay ku pamun.”

Su Manga Awal 48

¹²Na iniawa nu Yusup su manga wata nin lu kanu kasakupuan nu ama nin a su Yakub a bedtuan bun sa Israil ka sinemugiud sekanin lu kanu kaadapan nu ama nin, ¹³entu pan ka iniubay nin menem lu kanu ama nin su dua kataw a manga wata nin. Na nia nin pinadtampal sa biwang na si Ipraim enggu si Manasi menem i pinadtampal'in sa kawatan. ¹⁴Ugaid'a pinadsulang kaya nu Israil su lima nin ka lu nin inidapenet su kawatan kanu ulu nu ali a si Ipraim enggu lu nin menem inidapenet su biwang kanu ulu nu kaka a si Manasi.

¹⁵⁻¹⁶Daka pinalihalan nin su Yusup sa nia nin pidtalun na

“Palihalan nu Kadenan su manga wata a nia.

Palihalan silan nu Kadenan

a su Kadenan a tinapenayan nu manga lukes ku a si Ibrahim

enggu si Iskak kanu uyag-uyag'ilan,

su Kadenan a pedtiakap sa laki sampay den saguna

enggu su malaikat a linemipuas sa laki.

Sia makanggulalan kanu manga wata a nia na di madadag su ngala ku

enggu su ngala nu manga lukes ku a si Ibrahim enggu si Iskak.

Na mapagkadakel silan sia sa liwawaw na dunia.”

¹⁷Na guna kasipati nu Yusup i lu nakadapenet su kawatan a lima nu ama nin kanu ulu ni Ipraim na da mapia i ginawa nin. Tembu pinukas'in su lima nu ama nin lu kanu ulu ni Ipraim ka lu nin inialat kanu ulu ni Manasi ¹⁸ka nia nin pidtalun kanu ama nin na “Dikena man nan su kaka, ama, ka nia su kaka. San nengka idapenet su kawatan a lima nengka kanu ulu nin.” ¹⁹Ugaid'a da kiug su ama nin taman sa nia nin pidtalun na

Su Manga Awal 48–49

“Hu wata ku, katawan ku bun. 'Gkadakel bun man su tupu nin taman sa mabaluy bun sekanin a badtug a bangsa ugaid'a kalawanan sekanin nu ali nin sa kabadtug taman sa mabaluy a madakel a bangsa su manga tupu nin.”²⁰ Na kanu entu demun ba a gay na pinalihalan nin si Ipraim enggu si Manasi sa nia nin pidtalu na

“Sia kanu kapamalihala nu manga taw a Israil
na usalen nilan su ngala nu sa nia nilan edtalun na
‘Palihalan kanu nu Kadenan
a mana bun su kinapalihala kani Ipraim enggu kani Manasi.’ ”

Na maya ba i ukit a kinapagkaka nu Yakub kani Ipraim kumin kani Manasi.

²¹ Daka nia pidtalu nu Israil kanu Yusup na “Pakikineg ka. Mangagan aku den mauma na limu nu Kadenan ugaid'a tapiden kanu nu Kadenan enggu imbalingan kanu nin lu kanu kalupan nu kaapuan nu.”²² Na langun nu a edsusuled na seka bu i pebpusakan ku kanu takilidan nu palaw^o a nakua ku ebpun kanu manga taw a Amur sa ukit a kinambunua ku kanilan.”

Pinalihalan nu Yakub su manga Wata nin

49¹ Daka inipatawag'u Yakub su manga wata nin ka nia nin pidtalu na “Pamangubay kanu sa laki ka edtalun ku sa lekanu su mangauma a manggula nu.

^o48:22 *takilidan nu palaw* Su ped a maena nin sa basa a Hibu na *Sikim*.

Su Manga Awal 49

²“Sekanu a manga wata ni Yakub, na pamangubay kanu pan ka pakikineg'u su ama nu a si Israil.

³“Seka Rubin su kaka sa langun a wata ku, su bagel ku enggu su muna-muna a unga nu kamamai ku. Na dala lemawan sa leka sa kabadtug enggu da bun lemawan sa leka sa kabagel.^P

⁴Mana ka bun su maleges a kadalem a 'bpaminasakan ugaid'a di ka bun mabaluy a balapantag a taw kagina pinggiabuan nengka su ama nengka ka dinulug'engka su kaluma nin.

⁵“Sekanu menem Simiun enggu Libi na edtampil kanu a benal ka su manga sundang'u na 'bpagusalen nu sa kabpamunu.^Q

⁶Di ku amungan su apia ngin a engguniaten nu, di ku bun lumbukan su apia ngin a pagumpungan nu, ka amaika 'gkalipunget kanu na dala padawan-dawan nu mangimatay,

ka apia su binatang na 'gkatiud amaika 'gkasugat'a ginawa nu.

⁷Idsinta ku sekanu sabap kanu pakatiawan-tiawan a lipunget'u enggu su libuteng'u atay nu!

Pabpalak-palaken ku sekanu sia kanu manga tupu ni Yakub enggu mamakatagayak kanu kanu kalupan nu Israil.

^P 49:3 *da lemawan lun sa kabagel* Su ped a maena sa basa a Hibru na *da lemawan lun sa kakamal*.

^Q 49:5 Mailay i nia sia kanu Manga Awal 34 ayat 25 taman sa 31 sia kanu Kitab Taurat.

Su Manga Awal 49

⁸ “Seka menem Yahuda na badtugen ka nu manga suled'engka,
tabanan nengka su manga kuntela nengka,
langun nu manga suled'engka na magadat sa leka.

⁹ Nia kalagidan sa leka na manguda a alimaw,
ka nia nin kapasad mimatay na embalingan sa lingkab'in.
Nia nengka kalagidan na alimaw a pedtatalegkeb sa
kabpangintelenen nin
a dala makatika lun mukaw.

¹⁰ Su tungked'u kadatu na di maawa sa leka
atawa ka su tanda nu kamal na di maawa kanu manga tupu nengka
taman sa kauma nu tupu nengka a tidtu a kigkuan
kanu tungked'u kadatu.

Na su entu a tupu na paginugutan nu manga bangsa.

¹¹ Na su manguda a mama a kimar nin na lu nin
'bpagiketan kanu manga ubas,
lu kanu pinamili a mapia sa langun a pamumulanen na ubas.
Apia su balegkas'in na nia ibpamipi lun na alak a ebpun sa ig'a ubas,
maitu bun, su lambung'in na ig'a ubas i ibpamipi lun.

¹² Su manga mata nin na migkaliga na alak a ebpun sa ig'a ubas^r
enggu su manga ngipen nin na migkaputi na gatas.^d

¹³ “Seka menem Sibulun na lu 'gkakaleben kanu dedsan,
seka i ampilan nu manga kapal.

^r 49:12 *migkaliga na alak a ebpun sa ig'a ubas* enggu *migkaputi na gatas* Sia sa adat-betad'u
manga taw a Hibu na su alak na tanda na kakawasa enggu maitu bun su gatas na tanda
bun nu kakawasa.

Su Manga Awal 49

Su sakup'engka na makauma taman sa Sidun.

¹⁴“Seka menem Isakar na mana ka su mabagel a kimar
a pebpapangintelenen kanu pageletan nu dua timan a lugenan^s

¹⁵a guna nin mailay i mapia su 'bpangintelenan nin
enggu makalilini a benal su kalupan a entu
na tinalima nin den su kaugatu 'bpananggiten
ka nia nin pan tinemu i mapapangulipen.

¹⁶“Seka menem Dan na panguluan nengka su maginged'engka,
pagidsan nengka su ped a manga tupu nu Israil.

¹⁷Mabaluy ka a mana nipay lu kanu ligid'u lalan
a makagkaid kanu lalan
ka temuka sa palu nu manga kuda a pedsagad
ka enggu 'gkangatapaya sa kangaulug'in su pegkukuda lun.

¹⁸“Hu Kadenan a Mapulu, 'gkapangingalap ku man su
kabpamelipuas'engka.

¹⁹“Seka menem Gad na lusudan ka nu manga tulisan
ugaid'a sugkuban nengka silan taman sa edsaluban nengka.

²⁰“Seka menem Asir na su kauyagan a sia sa leka
na dala pagidsan nin

^s 49:14 Su **dua timan a lugenan** sia na nia kapegkasabut'u ped a alim lun na sia kanu liu
nu dulunan nu siudad.

Su Manga Awal 49

ka kapangadenan nin sa mangapia a pegken su manga datu.

²¹ “Seka menem Naptali na mana saladeng a pinambaya-baya,
katigan a mangapia i mapananggit'engka.^t

²² “Na seka menem Yusup na mana ka ubas a 'bpagunga a benal
lu kanu ligid'u bualan.

Su manga sapak'in na 'bpamamusug kanu alad.

²³ Linusudan sekanin nu manga talinganup
taman sa napasangan a benal sekanin kanu kinabusug lun.

²⁴⁻²⁵ Ugaid'a sabap kanu kabagel'u Kadenan a Barakat
a Kadenan ni Yakub,

a su mabagel a Watu a Kuta a Pedtuganul kanu Israil,
na dala mapalin su busug'engka
enggu dala magkeleng-keleng su ngelay nengka.

Na su Kadenan a Barakat sa Langun a Kadenan nu ama nengka
i temabang sa leka enggu mamalihala sa leka.

Palihalan ka nin sa ig a ebpun sa langit,
palihalan ka nin sa pedsimbual a ig a ebpun kanu manga bualan
enggu palihalan ka nin sa pangangayamen enggu manga muliataw.

²⁶ Su manga palihala nu ama nengka
na minuna pan i kapia nin kanu manga palihala a pakaenggay
nu da tedtab'in a kapalawan,

^t 49:21 *katigan a mangapia i mapananggit'engka* Nia kapegkasabut'u ped a alim na mapia
i palas'u manga pipis'engka.

Su Manga Awal 49

minuna pan kanu langun nu mangapia den sa langun a lu
kanu da taman nin a kabakuludan.

Na lemangkap su langun nu entu a palihala kani Yusup
a napamili a mapulu kanu langun nu manga suled'in.

²⁷ “Na si Buniamin menem na mana sekanin su busawn a talaw a asu,
nia nin kagkapita na pembusawan nin su nabunu nin
enggu nia nin menem kagkagabi na pembed-baden
nin su nangasama.”

²⁸ Na silan ba a entu su sapulu enggu dua a tupu nu Israil. Na maitu ba
i ukit a kinapalihala nu ama nilan a su Yakub kanilan. Pinalihalan nin su
uman i sakataw kanu palihala a makadait kanilan.

Su Kinapatay nu Yakub

²⁹ Daka nia pidtalun nu Yakub kanilan na “Mangagan aku den mauma
na limu nu Kadenan. Na lu aku nu ilebeng kanu takub a linebengan kanu
manga lukes ku lu kanu kalupan ni Iprun a taw a Hit. ³⁰ Su takub a entu
na lu sa dalepa a Makpila a masupeg sa Mamri a lu kanu kalupan sa
Kanaan. Pinamasa i entu nu Ibrahim kani Iprun a taw a Hit ka inumbal'in
a 'bpamelebengan. ³¹ Na lu ba inilebeng su Ibrahim enggu su kaluma nin
a su Sara enggu lu bun ba inilebeng su Iskak enggu su kaluma nin a si
Ribika taman sa lu ku bun ba mambu inilebeng si Lia. ³² Na su nasakupan
nu entu a lupa enggu su takub na napamasa su entu kanu manga taw a
Hit.” ³³ Na guna den mapasad manutuma nu Yakub su manga wata nin na

miniga den sekanin, entu pan ka mibpandus den mambu su napas'in ka midtatangguna den sekanin kanu limu nu Kadenan.

50 ¹Daka nakakep'u Yusup su ama nin enggu nakauliang taman sa sinium'in. ²Na inisugu nin kanu manga panunugun nin a taligamut i sapuan nilan sa manga mamut a lana a ipedsapu sa bangkay ka enggu di maledak su bangkay nu ama nin. Na maitu den ba mambu i pinggula nu manga taligamut. ³Na nakasaut sa patpulu gay i kinanggula nilan lun i entu kagina maitu ba i kauget'u kapedsapu nilan sa mamut a lana kanu bangkay nu minatay. Na kanu dalem'u pitupulu gay na ginagawan bu su manga taw a Egypt.

⁴Na guna su napupus den su gay nu kinagagaw kanu minatay na nia pidtalun nu Yusup kanu 'gkangasaligan nu Piraun na “Amaika saben-sabenal a ipegkalimu aku nu na imbitiala nu pan sa laki su Piraun ka edtalun nu sa lekanin i ⁵‘Na kanu mangagan den mauma na limu nu Kadenan su ama ku na pinadsapa aku nin sa lu ku sekanin ilebeng kanu pinagadil'in a 'bpamelebengan a lu kanu kalupan sa Kanaan.’ Na kagina ka maitu, na 'bpangenin ku sa leka i suguti aku a makalebeng ku su ama ku kanu entu a 'bpamelebengan, ugaid'a embalingan aku bun sia.” ⁶Na nia inisawal'u Piraun na “Ganat ka den ka ilebeng'engka su ama nengka a mana bun su inidsapa nengka lun.”

⁷Na guna su maitu na ginemanat den su Yusup ka enggu nin makalebeng su ama nin kanu entu a 'bpamelebengan. Na minunut bun mambu sa lekanin su langun nu 'gkangasaligan nu Piraun, su manga mapulu i kamal'in kanu tulugan taman den kanu manga kalukesan sa dalepa a Egypt. ⁸Minunut bun su manga suled'u Yusup enggu su langun nu sakambinabatan nu ama nin. Nia bu nasama lu sa dalepa a Gusin na su

Su Manga Awal 50

manga wata enggu su manga pangangayamen nilan. ⁹ Aden bun manga migkukuda enggu migkakalisa a namangunut sa kanilan tembu madakel a benal silan.

¹⁰ Na nia nilan kinauma lu kanu tagikan sa dalepa a Atad a tampal sa sebangen nu lawas'a ig'u Jordan na tinemelen silan lu ba ka ginagawan^u pan a benal silan. Na kanu dalem'u nakapitu gay lu ba na ginagawan bu su Yusup kanu ama nin. ¹¹ Na guna mailay nu dumadalepa a manga taw a Kanaan su kinagagaw lu kanu tagikan sa dalepa a Atad na nia nilan nadthalu na “Sangat besen i kapasang a kagagaw nu manga taw a Egypt.” Tembu nabledtuan sa Abil-Misraim^v su dalepa a entu a tampal sa sebangen nu lawas'a ig'u Jordan.

¹² Na natuman den mambu nu manga wata nu Yakub su inisugu nin kanilan. ¹³ Pidtapik'ilan den su bangkay nu ama nilan lu sa kalupan a Kanaan, ka inilebeng'ilan den kanu takub sa kalupan a Makpila a masupeg sa dalepa a Mamri. Entu ba su takub a pinamasa nu Ibrahim kani Iprun a taw a Hit ka enggu nilan kapamelebengan. ¹⁴ Na nia kinapasad lemebeng kanu ama nu Yusup na mimbalingan sekanin lu sa dalepa a Egypt kaped'u manga suled'in enggu su langun nu namangunut sa kinalebeng kanu ama nin.

Su Kinapasalig'u Yusup kanu manga Suled'in

¹⁵ Na ulian nu kinapatay nu ama nilan na nia nadthalu nu manga suled'u Yusup na “Panun tanu den amaika aden sakit'a ginawa ni Yusup sa

^u 50:10 **ginagawan** Nia nin maena na tinemagaw sa matanug.

^v 50:11 Su **Abil-Misraim** sa basa a Hibru na nia nin maena na *kinagagaw nu Egypt*.

Su Manga Awal 50

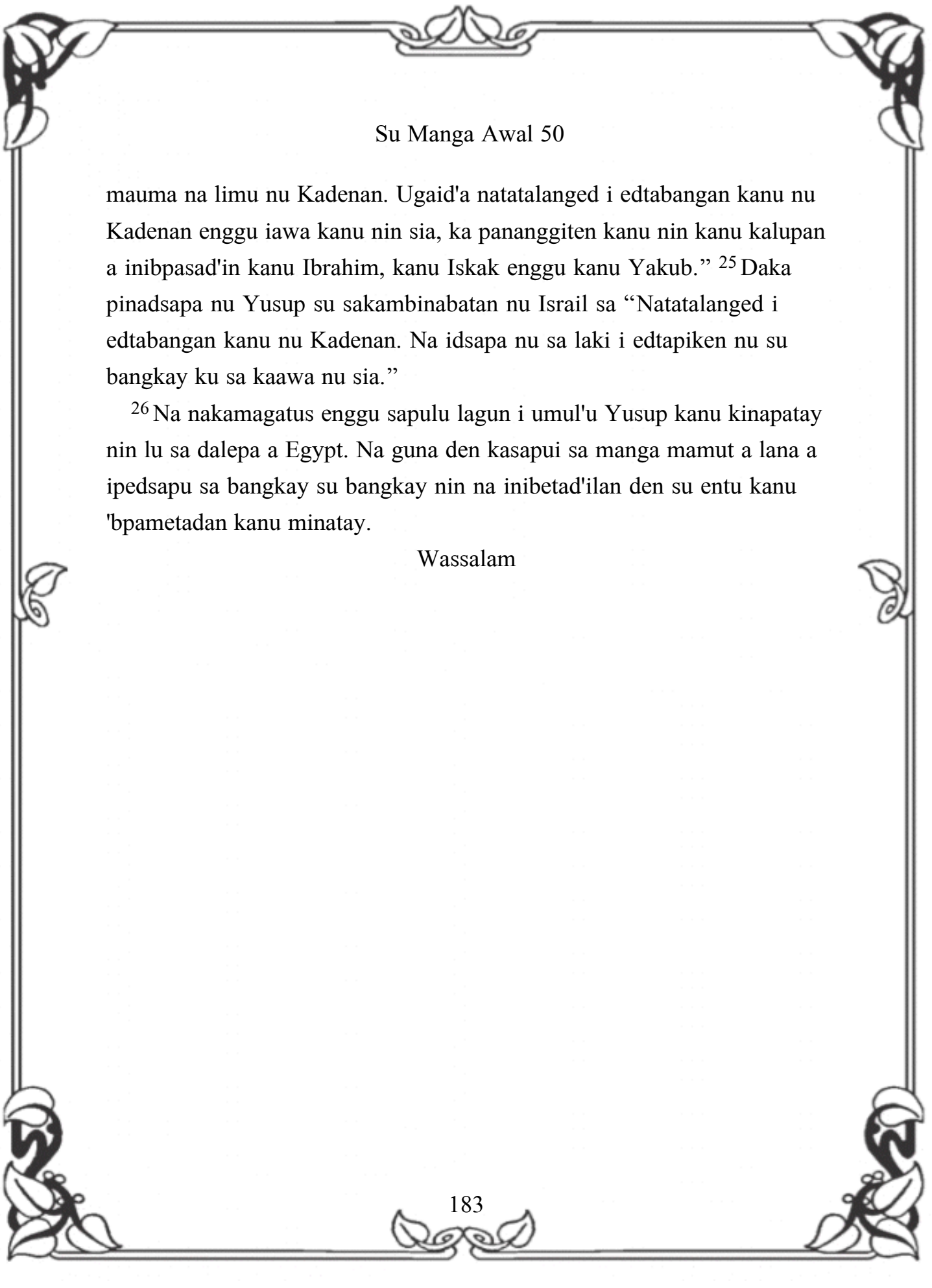
lekitanu taman sa pabayaden tanu nin kanu langun nu malat a pinakaidan tanu lun?” ¹⁶ Daka napapait silan sa katigan kanu Yusup sa nia nilan pidtalun na “Unan nu da pan matay su ama tanu na aden inipakalimu-limu nin sa lekami sa nia nin pidtalun na ¹⁷ ‘Edtalun nu kani Yusup i lipatanan nin den su kadupangan a pinggula nu sa lekanin.’ Tembu 'bpangenin nami sa leka i ampun kami den a manga ulipen nu Kadenan nu ama nengka.” Na guna makineg'u Yusup su entu na nakauliang sekanin.

¹⁸ Daka linemu sa lekanin su manga suled'in enggu namedsugiud lu kanu kaadapan nin sa nia nilan pidtalun na “Manga ulipen kami nengka den.” ¹⁹ Ugaid'a nia pidtalun nu Yusup kanilan na “Da kanu 'gkagilek ka dikenan saki su Kadenan! ²⁰ Mawag su nangguniat'u sa laki ugaid'a su Kadenan i migkahanda lun i entu kanu kapianan nu madakel a taw ka enggu silan makalipuas a mana su 'gkanggula saguna. ²¹ Na tembu da kanu 'gkagilek ka tiakapan ku sekanu taman den kanu manga wata nu.” Na maitu ba i kinapasalig'in kanu manga suled'in tembu migkaluwag su manggiginawa nilan.

Su Kinapatay nu Yusup

²² Na lu den ba mindalepa sa Egypt su Yusup taman kanu sakambinabatan nu ama nin. Na nakasaut pamun su umul'u Yusup sa nakamagatus enggu sapulu lagun. ²³ Na nasaut'in pamun su manga apu ni Ipraim enggu su manga apu ni Manasi kanu wata nin a si Makir. Na initimbang'in sa manga wata nin su manga apu ni Manasi. ²⁴ Na nia pidtalun nu Yusup kanu manga suled'in^w na “Mangagan aku den

^w 50:24 *manga suled'in* Su ped a maena nin sa basa a Hibu na *manga pagali*.

A decorative border with floral motifs at the corners and midpoints of the top and bottom edges.

Su Manga Awal 50

mauma na limu nu Kadenan. Ugaid'a natatalanged i edtabangan kanu nu Kadenan enggu iawa kanu nin sia, ka pananggiten kanu nin kanu kalupan a inibpasad'in kanu Ibrahim, kanu Iskak enggu kanu Yakub.” ²⁵ Daka pinadsapa nu Yusup su sakambinabatan nu Israil sa “Natatalanged i edtabangan kanu nu Kadenan. Na idsapa nu sa laki i edtapiken nu su bangkay ku sa kaawa nu sia.”

²⁶ Na nakamagatus enggu sapulu lagon i umul'u Yusup kanu kinapatay nin lu sa dalepa a Egypt. Na guna den kasapui sa manga mamut a lana a ipedsapu sa bangkay su bangkay nin na inibetad'ilan den su entu kanu 'bpametadan kanu minatay.

Wassalam